

บทที่ 5

ระบบอุปถัมภ์กับการตัดสินใจการบริหารกิจการเมืองพัทยา

การกระจุกตัวของอำนาจอยู่เฉพาะกลุ่มในเมืองพัทยาดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 4 มีปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดการกระจุกตัวได้แก่ ระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเกิดขึ้น 2 ระดับ ได้แก่ ระดับที่หนึ่ง เกิดจากบ้านใหญ่เป็นผู้อุปถัมภ์ และกลุ่มการเมืองหลักเป็นผู้รับอุปถัมภ์ และระดับที่สอง เกิดในกลุ่มการเมืองหลักเอง ระหว่างนายกเมืองพัทยา และสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลักเป็นผู้อุปถัมภ์ และญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงในเมืองพัทยาคือผู้รับอุปถัมภ์ และความสัมพันธ์เชิงระบบอุปถัมภ์ของกลุ่มการเมืองหลักยังทำให้สร้างความได้เปรียบของกลุ่มการเมืองหลักต่อกลุ่มอื่นๆ ในเมืองพัทยา โดยเฉพาะต่อกลุ่มการเมืองอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ โดยจะทำให้เกิดการกระจุกตัวของอำนาจและบุคคลอยู่เฉพาะกลุ่ม ดังจะได้อธิบายในรายละเอียดต่อไป

ระบบอุปถัมภ์ในเมืองพัทยา

เมืองพัทยามีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่เฉพาะกลุ่มมานาน โดยเฉพาะในกลุ่มการเมืองหลัก หรือกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง การรวมกลุ่มของกลุ่มการเมืองหลักที่เข้มแข็งจนกระทั่งสามารถครอบงำอำนาจในเมืองพัทยาได้นี้ สามารถอธิบายได้ด้วยแนวคิดการเกิดกลุ่มในสังคมไทย และทฤษฎีกลุ่มการเมืองประกอบกัน กล่าวคือ

การเกิดกลุ่มของคนไทย จะมีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวของบุคคลในลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (patron-clients) ซึ่งอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว ความไว้วางใจ และความใกล้ชิดสนิทสนมกันเป็นที่ตั้ง ทำให้สถานภาพระหว่างผู้นำกับสมาชิกในกลุ่มไม่เสมอภาค และไม่ทัดเทียมกัน เกิดความสัมพันธ์แบบพึ่งพาต่อกันเป็นทอดๆ โดยเหตุผลของอาวุโส บารมี หรือการมีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมที่สูงกว่า จนกลายเป็นผู้อุปถัมภ์ในด้านต่างๆ หรืออย่างรอบด้าน และเมื่อบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ต่อกัน จะนำไปสู่การร่วมมือกันกระทำกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักการหรือความถูกต้องใดๆ นอกจากความป็นเพื่อน และพวกพ้องกันเท่านั้น

ตามทฤษฎีกลุ่มการเมือง อธิบายไว้ว่า กลุ่มการเมืองทุกกลุ่มต่างพยายามที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองทั้งนั้น เพราะเมื่อกลุ่มใดสามารถมีอำนาจได้ กลุ่มนั้นก็จะมีบทบาท

ในการกำหนดนโยบายของท้องถิ่นนั้นได้มากกว่ากลุ่มอื่น¹ แต่กลุ่มการเมืองมักจะไม่มีความต่อเนื่อง การรวบรวมสมาชิกกลุ่มมักเกิดจากผู้นำกลุ่มเป็นสำคัญ โดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกกลุ่ม และผู้นำกลุ่ม การจัดตั้งจึงขาดการวางแผน ขาดการควบคุมบังคับบัญชา ขาดกฎระเบียบ ทำให้ขาดความมั่นคงตามมา

ดังนั้น การเกิดกลุ่มในเมืองพัทยา โดยเฉพาะกลุ่มการเมือง ก็มีการรวมกลุ่มโดยอาศัยความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ และมีจุดประสงค์ที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองและมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของเมืองพัทยา แต่มีเพียงกลุ่มการเมืองหลักกลุ่มเดียวเท่านั้นที่สามารถชนะการเลือกตั้ง ได้เข้ามามีอำนาจทางการเมืองมาโดยตลอด และอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเกิดลักษณะของการผูกขาด และกระจุกอำนาจไว้กับกลุ่มนี้ และเพิ่มความแข็งแกร่งของกลุ่มจนไม่มีกลุ่มการเมืองใดสามารถที่จะเป็นคู่แข่งได้ จึงได้ถอนตัวไม่สู้ในการเลือกตั้งครั้งต่อ ๆ มา หรือไม่ก็เปลี่ยนเข้ามาอยู่ในกลุ่มการเมืองหลัก เพื่อจะได้มีโอกาสชนะการเลือกตั้ง และร่วมใช้อำนาจกำหนดนโยบายของเมืองพัทยา ดังที่อธิบายไว้แล้วในบทที่ 4

ลักษณะกลุ่มการเมืองหลักที่มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับผู้ที่มีอำนาจนอกกลุ่ม และมีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ภายในกลุ่มการเมืองหลักและกับกลุ่มพวกพ้องของกลุ่มการเมืองหลัก เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มดังกล่าวผูกขาดอำนาจในเมืองพัทยายาวนาน จนกระทั่งเกิดการกระจุกตัวของอำนาจและชนชั้นนำในเมืองพัทยาที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน โดยสามารถอธิบายอย่างละเอียดได้ดังต่อไปนี้

กระบวนการกำเนิดกลุ่มการเมืองหลักของเมืองพัทยามีความสัมพันธ์ยิ่งกับบ้านใหญ่ ทำให้กลุ่มการเมืองหลักมีอำนาจเหนือกว่ากลุ่มการเมืองอื่นๆ อย่างเด่นชัด ดังที่ปรากฏในบทความของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ที่กล่าวถึงการเลือกตั้งเมืองพัทยาในครั้งแรกว่า ผลการเลือกตั้งปรากฏตามที่คาดหมายไว้ คือ กลุ่มพัทยาก้าวหน้าซึ่งเป็นกลุ่มของผู้สมัครหมายเลข 1-9 ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารเมืองพัทยา เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวได้สร้างผลงานไว้บ้างกับเมืองพัทยา นอกจากนี้ยังได้รับแรงสนับสนุนจากนายสมชาย คุณปลื้ม "กำนันเป๊าะ"² จะเห็นได้ว่าการเมืองของเมืองพัทยามีความเชื่อมโยงกับผู้มีอำนาจและอิทธิพลซึ่งคอยให้ความสนับสนุนกลุ่มการเมืองหลักมาตั้งแต่เริ่มต้น และยังคงต่อเนื่องกระทั่งปัจจุบัน โดย กำนันเป๊าะ และกลุ่มดังกล่าวก็เป็นกลุ่มที่เคยสร้างผลงานไว้กับเมืองพัทยา ซึ่งก็คือกลุ่มชนชั้นนำในเมืองพัทยาเดิม ดังเช่นที่นายวิรัช กิจสม นักข่าวท้องถิ่นของเมืองพัทยา

¹ จรูญ สุภาพ, การเมือง (พระนคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 172-173.

² "เลือกตั้งสภาเมืองพัทยา: บทพิสูจน์การปกครองตนเอง," มติชนสุดสัปดาห์ (19 ก.พ. 24): 7.

ได้กล่าวถึงการเข้าสู่การเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยาว่า ถ้าสามารถเข้ามาอยู่ในกลุ่มที่กำนันสนับสนุนได้ ก็ย่อมชนะการเลือกตั้งด้วย และหากจะตั้งกลุ่มการเมืองเข้ามาสู้ ก็จะไม่สามารถชนะการเลือกตั้งได้เพราะบารมีของกำนันเป๊าะมีมากเกินไปที่ใครจะสามารถเข้ามาแข่งขันได้³

นอกจากนี้ตามคำให้สัมภาษณ์ของสมาชิกสภาจังหวัดท่านหนึ่งถึงบทบาทของบ้านใหญ่ในการเมืองท้องถิ่นของพัทยาว่า การที่ใครจะได้เป็นนายกเมืองพัทยา เป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา หรือเป็นปลัดเมืองพัทยาก็ขึ้นกับกำนันเป๊าะ โดยจะให้ความเห็นชอบหรือคัดค้านใจในขั้นสุดท้าย ส่วนการทำงานหรือการบริหารกิจการในท้องถิ่น จะทำโดยสมาชิกสภาเมืองพัทยาเอง แต่เป็นที่รู้กันว่า ใครจะทำอะไรต้องบอกกล่าวให้รับรู้เท่านั้น⁴ และจากบทสัมภาษณ์ผู้ที่ใกล้ชิดกับผู้นำนโยบายของกลุ่มการเมืองหลักมากที่สุดคนหนึ่งก็ยืนยันในทำนองเดียวกันกับสมาชิกสภาจังหวัดท่านนี้ โดยบอกเพิ่มเติมว่า การที่นักการเมืองท้องถิ่นซึ่งความจริงเป็นพวกเดียวกัน และอยู่กลุ่มเดียวกันหมดเหล่านี้จะมาขอให้กำนันสนับสนุน โดยกำนันจะวางตัวเป็นกลาง และเป็นตัวกลางในการตกลงกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านั้น โดยหากตกลงกันไม่ได้ จะให้ไปสู้กันในสนามการเลือกตั้งหรือให้ประชาชนตัดสินอีกที และลักษณะเช่นนี้เป็นเหมือนกันทุกหน่วยการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี⁵ ดังปรากฏในรายละเอียดของบทสัมภาษณ์ในบทที่ 4

เมื่อนามาประกอบกับความเห็นของสมาชิกสภาเมืองพัทยาท่านหนึ่ง ต่อบทบาทของบ้านใหญ่ คือ

“.....โดยส่วนตัวผมเคารพท่านมากนะ กำนันท่านเป็นผู้ใหญ่จริง ๆ ท่านไม่อยากจะยุ่งหรือ พวกเราเองนี่แหละที่ไปขอให้ท่านช่วยเอง.....อย่างเวลามีประชุมสภาก็เหมือนกัน เวลาทะเลาะกันบางคนก็ไปฟ้อง ผมเองเวลามีปัญหาเคยถูกลุมในสภาก็ไม่เคยไปฟ้องเลย แต่ก็มีคนบางคนก็ไปฟ้อง ผมว่าไม่น่าจะต้องไปรบกวนขนาดนั้นเลย ชอบทำตัวไม่รู้จักโต มีปัญหา ก็ควรจะแก้เองได้แล้ว.....”⁶

³ สัมภาษณ์ วิรัช กิจสม, นักข่าวท้องถิ่นเมืองพัทยา, 17 มกราคม 2541.

⁴ สัมภาษณ์ นาย ง., สมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี, 12 มกราคม 2541.

⁵ สัมภาษณ์ นาย ค., ผู้ใกล้ชิดกำนันเป๊าะ, 8 พฤศจิกายน 2540.

⁶ สัมภาษณ์ สุชัย รวยริน, สมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง, 20 กันยายน 2540.

ความสามารถของบ้านใหญ่ในการกำหนดตัดสินใจเลือกบุคคลที่จะเป็นผู้อยู่ในโครงสร้างอำนาจเมืองพัทยา นอกจากที่ปรากฏในบทสัมภาษณ์ และจากบทความในหนังสือพิมพ์แล้ว ยังได้มีการแสดงไว้ตามตารางที่ 4 ของบทที่ 4 ที่เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของการอยู่ในกลุ่มการเมืองหลักซึ่งบ้านใหญ่ให้การสนับสนุน กับตำแหน่งสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง กล่าวคือ ใครจะได้ลงสมัครหรือจะได้เป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งขึ้นอยู่กับบ้านใหญ่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ดังนั้น สมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งย่อมเป็นคนกลุ่มเดียวกัน เพราะเชื่อมโยงกับศูนย์อำนาจ หรือมีผู้อุปถัมภ์คนเดียวกัน และนอกจากนี้ การที่ใครจะสามารถเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของเมืองพัทยา สามารถได้ตำแหน่งนายกเมืองพัทยา และปลัดเมืองพัทยา ล้วนแต่ต้องเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากบ้านใหญ่ และเป็นกลุ่มเดียวกันโดยยึดหลักการมีความสัมพันธ์กับผู้อุปถัมภ์คนเดียวกันเป็นสำคัญ ดังที่ได้อธิบายไปแล้วในบทที่ 4

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง และการครอบงำผูกขาดของคนในกลุ่มการเมืองหลัก ทำได้โดยอาศัยบ้านใหญ่ ซึ่งก็คือการอาศัยทรัพยากรทางการเมืองของบ้านใหญ่ ประกอบกับทรัพยากรทางการเมืองของบุคคลที่เป็นผู้สมัครในนามกลุ่มการเมืองหลัก สร้างความเหนือกว่ากลุ่มการเมืองอื่นๆ

ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ คือ ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่อยู่ในฐานะสูงกว่า กับผู้รับอุปถัมภ์ที่อยู่ในฐานะต่ำกว่า ที่อาจเป็นไปได้ทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งความช่วยเหลือ คุ้มครองต่างๆ โดยที่จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลักโดยเฉพาะการเป็นเพื่อน และญาติพี่น้อง ซึ่งสำคัญต่อความก้าวหน้า และความมั่นคงของตัวผู้รับอุปถัมภ์

การที่ บ้านใหญ่ สามารถเป็นผู้อุปถัมภ์ของกลุ่มการเมืองหลักได้ เพราะว่าสามารถกุมสิ่งที่น่าสนใจเมืองท้องถิ่นทุกคนที่ลงสมัครรับเลือกตั้งในเมืองพัทยาดังกล่าว ซึ่งก็คือชัยชนะในการเลือกตั้ง หรือการได้เป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งอันเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนที่สำคัญของผู้อุปถัมภ์ โดยที่บ้านใหญ่สามารถผูกขาดสิ่งมีค่านั้นได้อย่างเด็ดขาด

การศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้กลุ่มการเมืองหลักสามารถเอาชนะการเลือกตั้งได้ทุกสมัย ก็คือ การศึกษาถึงทรัพยากรทางการเมืองของกลุ่มดังกล่าว ซึ่งจะทำให้เห็นถึงความเหนือกว่าของกลุ่มการเมืองหลักต่อกลุ่มการเมืองอื่นๆ จนกระทั่งสามารถผูกขาดอำนาจทางการเมืองของเมืองพัทยาได้ตลอดมา

การที่กลุ่มการเมืองหลักสามารถชนะการเลือกตั้งมาตลอด เป็นเพราะการสนับสนุนจาก บ้านใหญ่ หรือการที่ได้รับการอุปถัมภ์จากผู้อุปถัมภ์ได้แก่ กำนันเปี๊ยะ ซึ่งก็คือ การได้รับทรัพยากรทางการเมืองของ กำนันเปี๊ยะ เป็นเครื่องมือสร้างความเหนือกว่า ดังนั้น ฐาน หรือทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญของกลุ่มการเมืองหลักได้แก่ ทรัพยากรของ บ้านใหญ่ การจะศึกษาทรัพยากรทางการเมืองของกลุ่มการเมืองหลัก จึงเป็นการศึกษาทรัพยากรทางการเมือง เมืองของบ้านใหญ่ ประกอบกับการศึกษาทรัพยากรทางการเมืองของกลุ่มการเมืองหลักนั่นเอง

ทรัพยากรทางการเมืองหรือทรัพยากรทางอำนาจเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคล หรือกลุ่มบุคคลนั้นมีอำนาจทางการเมืองได้ เพราะเป็นฐานสำคัญในการแสวงหาอำนาจทางการเมืองของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล และสำหรับ บ้านใหญ่ หรือ กำนันเปี๊ยะ จะต้องเป็นผู้มี ทรัพยากรทางการเมืองมาก และใช้ทรัพยากรทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว อิทธิพลของกำนันในจังหวัดชลบุรีมีมากและเป็นที่รู้จักกันจนกระทั่งเป็นบุคคลที่ทางการเมืองเรียกว่าเป็นผู้มีอิทธิพล* ดังเช่นที่เคยปรากฏในบัญชีดำ เจ้าพ่อในจังหวัดชลบุรี ที่ได้ถูกลือไว้ 19 คน โดยมีกำนันเปี๊ยะเป็นหัวหน้ากลุ่ม** การที่ได้รับการระบุเช่นนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นการแสดงถึงความเป็นชนชั้นนำในสังคมโดยพิจารณาจากชื่อเสียงได้

การที่บ้านใหญ่ หรือกำนันเปี๊ยะ สามารถดำรงความเป็นผู้อุปถัมภ์ของกลุ่มการเมืองหลักได้ เพราะบ้านใหญ่มีทรัพยากรทางการเมืองมากมายและเหนือกว่า กลุ่มการเมือง หรือนักการเมืองท้องถิ่นทั่วไปในเมืองพัทยามาก เนื่องจากการสั่งสมมายาวนานและต่อเนื่อง ทรัพยากรทางการเมืองของบ้านใหญ่ที่เราสามารถแยกวิเคราะห์เป็นประเด็นต่างๆ กล่าวคือ⁷

* บุคคลที่ถูกระบุว่าเป็นผู้มีอำนาจ-อิทธิพลและมีบทบาททางการเมืองตามคำสั่งมหาชาติไทย ที่ มท. 0601 (สว.)/116 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2534 เรื่อง "บุคคลในบัญชีในรายชื่อข้างท้ายรายการนี้ มีการกระทำ ล่อไปในลักษณะอยู่เหนือกฎหมาย และมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทางกรมตำรวจจึงขอความร่วมมือผ่านธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อแจ้งไปยังธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินทั้งหมดจัดทำบัญชี ทรัพย์สิน และบัญชีเงินฝากที่มีอยู่ เพื่อส่งให้กรมตำรวจดำเนินการตรวจสอบต่อไป" รายชื่อผู้มีอิทธิพลซึ่ง ขอให้ตรวจสอบสถานภาพทางการเงิน ได้แก่ นายไพจิตร ธรรมโรจน์พิณี (ปอ ประคูน้า) นายเจริญ พัฒนดำรงจิตร (เล้ง ขอนแก่น) นายชัชวาลย์ คงอุดม (ชัช เต่าปูน) นายโส ธนวิสุทธิ (เฮียโส) นายแคล้ว ธนิกุล (เฮียเหลา) นายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเปี๊ยะ) และนายอมร อภิชนากุล (มรเบ๊) อ่างใน "ย้อนรอย บัญชีดำ 7 เจ้าพ่อ เจียนฉัตรเลือกตั้ง" มติชน (23 กรกฎาคม 2534), หน้า 3.

** ทั้ง 11 คน มีรายชื่อดังนี้ นายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเปี๊ยะ), นายกำพล วงศ์ทรายทอง (กำนัน บิ๊ก), นายกำพล คุปตะวานิชเจริญ เก้า พัทยา (เสียดชีวิตแล้ว), นายสุชัย ธนาวรรณ ชัยขาว (เสียดชีวิตแล้ว), นายวิเชียร เกษมศรี (เชียรดำ), นายวิสุทธิ ทองระอา (ทิดเอ๋), กำนันพิณี ประจักษ์แสนสกุล (กู๋มีอ), กำนัน แบนก์ สิริมงคล, ผู้ใหญ่นิยม ใจเขียว, นายวัฒนา ตั้งประกอบ (กำนันน้อง), และผู้ใหญ่นุช

⁷ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, สังคมวิทยาการเมือง, หน้า 21-24.

ก. โครงสร้างของสังคมที่กำนันเป๊าะอยู่ คือ อยู่ที่ชนชั้นนำของโครงสร้างสังคม เพราะว่า กำนันเป๊าะ นอกจากจะเป็นนายกเทศมนตรีตำบลแสนสุข ซึ่งแสดงถึงการเป็นชนชั้นนำจากตำแหน่งในระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะในตำบลแสนสุขแล้ว เขายังเป็นผู้สนับสนุนหรืออยู่เบื้องหลัง นักการเมืองระดับชาติถึง 7 คน (สมาชิกสภาผู้แทนจังหวัดชลบุรีทั้ง 7 คน) ซึ่งทำให้กลายเป็นชนชั้นนำในระดับจังหวัด และระดับประเทศด้วย ดังนั้นกำนันจึงเป็นผู้ที่อยู่ในโครงสร้างสังคมที่สูง

ข. บุคลิกภาพของกำนัน กำนันเป็นผู้มีการสั่งสมประสบการณ์มากมายทั้งทางธุรกิจ และทางการเมือง มีความรู้ ความสามารถ และความชำนาญ ในการบริหารกิจการ จนกระทั่งเป็นเจ้าของธุรกิจมากมายนับพันล้าน หรือความรู้ทางการเมืองที่สร้างสมมาโดยการเป็นผู้ใหญ่ เป็นกำนัน และการอยู่เบื้องหลังนักการเมืองระดับชาติ จากเพียงคนเดียวในระยะแรก จนกระทั่ง 7 คนในปัจจุบัน กำนันจึงถือได้ว่าเป็นผู้ที่รู้รอบในแง่มุม กลยุทธ์ ทั้งทางธุรกิจ และการเมืองมากคนหนึ่ง

ค. ประวัติความเป็นมาของกำนันคือ การที่ นายสมชาย คุณปลื้ม หรือกำนันเป๊าะ เริ่มเป็นที่รู้จักว่าเป็นผู้กว้างขวางในจังหวัดชลบุรีในระยะแรกคือในปี 2521 ในฐานะผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 7 ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี และเมื่อสุชาติภิมลตำบลแสนสุขเลื่อนฐานะเป็นเทศบาล ก็ได้เป็นนายกเทศมนตรีคนแรก ในปี 2531 และเริ่มมีบทบาทในการเมืองระดับชาติ ในปี 2526 โดยสนับสนุนอยู่เบื้องหลังนายนิคม แสงเจริญ ผู้เป็นน้องเขยและอดีต สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ต่อมาเมื่อนายนิคม เสียชีวิต จึงได้ส่ง นายสนธยา คุณปลื้ม สมัครรับเลือกตั้งแทนในการเลือกตั้ง 2535/1 และส่งนายวิทยา คุณปลื้ม สมัครรับเลือกตั้งเพิ่มในการเลือกตั้ง 2535/2 จึงเห็นได้ว่ามีประวัติความเป็นมาที่รอบรู้ทางการเมืองในจังหวัดชลบุรีเมื่อมา

ระหว่างที่ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในกลุ่มอย่างชัดเจน คือนับจาก พ.ศ. 2531 เป็นต้นมา กำนันเป๊าะเริ่มดำเนินธุรกิจควบคู่กับการสนับสนุนทางการเมืองต่อบุตรชายทั้ง 2 คนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมสถานภาพทางเศรษฐกิจขึ้นมา และปัจจัยในข้อนี้คือตัวสร้างบุคลิกภาพกำนันในปัจจุบัน กำนันได้สร้างฐานอำนาจทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งจะต่างเกื้อหนุนกันให้ได้ในอีกสิ่งหนึ่งมากขึ้น

ง. ความเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะความเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่างๆ มากมาย อันเป็นเรื่องการสร้างสถานภาพทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งสำคัญ โดยมีความต่อเนื่องทางธุรกิจซึ่งเริ่มจาก ธุรกิจประมง โดยเป็นเอเยนต์ขายสัตว์จับปลาในกัมพูชา และเก็บค่าหัวคิว 20 เปอร์เซ็นต์ ต่อมาก็ขยายทำธุรกิจหลักคือ รับเหมาก่อสร้าง โดยมีห้างหุ้นส่วนจำกัด บางแสนมหานคร ประมูลงานก่อสร้าง โดยจดทะเบียนวันที่ 3 กันยายน 2523 ด้วยทุน 100 ล้านบาทโดยใช้ชื่อ

ของ นายวัฒนา ตั้งประกอบ น้องเขยและคนสนิทเป็นผู้ถือหุ้นคนสำคัญ และแต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารงานแทน นายสนธยา และนายวิทยา เมื่อหันเข้าสู่การเมืองในปี 2535 และประกอบกับโครงการพญา-อีสเทิร์น ซิบอร์ด เกิดขึ้น ทำให้การดำเนินธุรกิจซื้อขายที่ดิน แบบซื้อมาขายไปสร้างกำไรอย่างมาก และบริษัทบางแสนมหานครก็ได้โครงการใหญ่ๆ ในช่วง 2530 เป็นต้นมาได้แก่ งานก่อสร้างโรงกลั่นน้ำมันที่ระยอง โรงไฟฟ้า หรือการก่อสร้างถนนสายต่างๆ ในจังหวัดชลบุรี ต่อมาได้ตั้ง ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีราชามหานคร วันที่ 28 พฤศจิกายน 2527 ด้วยทุนจดทะเบียนเริ่มแรก 3 ล้านบาท เพื่อประกอบธุรกิจเอเยนซ์จำหน่ายสุราในเขตอำเภอศรีราชาและสัตหีบ ในปี 2530 ยังมีธุรกิจระเบิดและย่อยหิน มีธุรกิจจำหน่ายเครื่องปรับอากาศน้ำเสีย และเครื่องฟอกอากาศ ชื่อบริษัทลาธานซ์ ดีเวลลอปเม้นท์ (1995) ธุรกิจโรงแรมบางแสนปารีสอร์ท โรงแรมเอส เอส บางแสน และโรงแรมบางแสนวิลล่า และธุรกิจอื่นๆ อีกมากมายรวมมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมดมากกว่า 1000 ล้านบาท^๖ การขยายขนาดการเป็นเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้ยังมีประเภทธุรกิจมากประเภท หรือขนาดใหญ่มากขึ้นเท่าไร ก็จะทำให้มีอำนาจเพิ่มมากขึ้นไปด้วย

จ. ความสัมพันธ์กับผู้อื่น จากที่กำนันมีชื่อเสียง มีบารมี เพราะการที่มีพื้นฐานอำนาจจากทรัพย์สินและการเมืองที่มั่นคงดังกล่าวไว้ข้างต้นแล้ว ย่อมเป็นที่เกรงใจ และมีความต้องการพึ่งพาอาศัยมาก จึงส่งผลต่อการมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นตามมา ซึ่งความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ก็จะเป็นความต้องการมาพึ่งพิงกำนัน หรือมาเป็นผู้รับการอุปถัมภ์จากกำนัน

ฉ. สมัครพรรคพวกของกำนันมีมากมาย โดยดูได้จากการที่สามารถหาหัวหน้าคณะให้การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ได้บุคคลที่กำนันสนับสนุนทั้ง 7 คน เป็นผู้แทนราษฎร ดังนั้นย่อมจะมีพวกมาก และการมีพวกมากนี้ย่อมมีพรรคพวกส่วนหนึ่งอยู่ในเมืองพญา ซึ่งก็คือกลุ่มคนทั้งที่อยู่ในกลุ่มการเมืองหลัก และผู้สนับสนุนกลุ่มดังกล่าวในเมืองพญา และยิ่งกำนันมีฐานทางการเมืองและฐานทางเศรษฐกิจที่สามารถจะให้การอุปถัมภ์แก่พวกพ้องเพิ่มขึ้นเท่าไร สมัครพรรคพวกก็จะมากขึ้นตาม เป็นการสร้างความไว้วางใจอย่างหนึ่ง ซึ่งเกิดจากการแจกจ่ายผลประโยชน์แก่บุคคลรอบข้างที่แม้จะไม่มั่นคง แต่ก็ป็นวิธีหนึ่งในการสร้างและรักษาความเป็นพวกพ้องเดียวกันไว้และช่วยขยายเครือข่ายอุปถัมภ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ช. สถานการณ์ ในสภาพของการเมืองปัจจุบัน โดยเฉพาะที่จังหวัดชลบุรี กำนันสามารถควบคุมชักนำ และสร้างสมบารมีมาตลอดและเป็นระยะเวลาานาน ทำให้ทุกอย่างเป็นไปตามความต้องการของกำนัน เพราะสภาพแวดล้อมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นสภาพสังคมที่

^๖ "พลิกปุมชีวิต "กำนันเป๊าะ" จากกระเป๋ารถเมล์ สูเจ้าพ่อตะวันออก" มติชน. (7 ต.ค. 37), หน้า 2.

คนเมืองพัทยามีเพียง 1 ใน 3 ของประชากรที่อาศัยอยู่จริงในเมืองพัทยา อันส่งผลต่อโครงสร้างอย่างหลวมๆ ที่ถ่ายทอดการที่จะถูกครอบงำโดยผู้มีอิทธิพล สภาพการเมืองที่ถูกกลุ่มคนผู้รับอุปถัมภ์ของบ้านใหญ่มีอิทธิพลครอบครองอยู่อย่างเด็ดขาดในปัจจุบันโดยกลุ่มคนดังกล่าวมีฐานทางเศรษฐกิจรองรับ ความเหมาะสมสอดคล้องนี้ จึงเป็นปัจจัยส่งเสริมให้กำนันสามารถครองอำนาจได้ต่อเนื่อง⁹

จากทรัพยากรทางการเมืองของบ้านใหญ่ที่มีมากจากการสะสมมายาวนาน เมื่อนำมาใช้สนับสนุนกลุ่มการเมืองท้องถิ่นใด ย่อมสามารถทำให้กลุ่มการเมืองดังกล่าวได้รับชัยชนะอย่างแน่นอน ทรัพยากรของบ้านใหญ่ที่กล่าวมานำมาใช้กับเมืองพัทยาโดยนำมาผูกขาดการชนะการเลือกตั้งในการเมืองท้องถิ่นของเมืองพัทยาด้วยการที่ ตัวกำนันเป็นเ้าเองซึ่งเป็นคนที่ได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลจากบุคคลทั่วไปทั้งในเมืองพัทยา ในจังหวัดชลบุรี และในประเทศไทย เป็นผู้มีความสามารถและประสบการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจสูง มีฐานะทางการเมืองและเศรษฐกิจที่มั่นคง และมั่งคั่ง มีพวกพ้องเพื่อนฝูง และลูกน้องมากมายโดยเฉพาะในจังหวัดชลบุรี จึงสามารถใช้สิ่งต่างๆ สนับสนุนกลุ่มการเมืองหลักในเมืองพัทยาจนกระทั่งสามารถผูกขาดอำนาจทางการเมืองของเมืองพัทยาโดยการชนะการเลือกตั้งทุกสมัยได้

กระบวนการในการใช้ทรัพยากรทางการเมืองของกำนันในการครองชัยชนะในการเมืองท้องถิ่นของเมืองพัทยาให้อยู่กับกลุ่มการเมืองหลักพบได้จากการสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นของเมืองพัทยา และผู้สนใจการเมืองท้องถิ่นทั่วไปว่าอาจโดยวิธีการเจรจาขอร้องข่มขู่ตัวผู้สมัคร หรือญาติพี่น้องผู้สมัคร หรือให้เงินทอง เพื่อให้ผู้สมัครแข่งขันถอนชื่อออก จนกระทั่งไม่เกิดการเลือกตั้ง ดังที่เคยปรากฏในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งในปี 2536¹⁰ ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 4 หรือหากมีการเลือกตั้ง ก็จะใช้การหาเสียงทั้งโดยการปราศรัย การติดแผ่นป้าย และการซื้อเสียง และมีการควบคุมเสียงโดยหวัคะแนน เป็นต้น ซึ่งจะพบได้จากบทสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

ตามที่สอบถามจากนักการเมืองระดับชาติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายนายอุทัย พิมพ์ใจชน ท่านหนึ่ง ถึงกระบวนการสร้างชัยชนะในการเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยา คือ

⁹ สัญญา สัญญาวิวัฒน์, สังคมวิทยาการเมือง: หลักการและการประยุกต์ (กรุงเทพมหานคร: เจ้าพระยาการพิมพ์, 2532), หน้า 21-24.

¹⁰ สัมภาษณ์ นาย ข., อดีตนักการเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยา, 21 กันยายน 2540.

“.....เขาจะจัดการกับผู้สมัครที่เป็นคู่แข่ง อาจโดยการข่มขู่ผู้สมัคร หรือครอบครองผู้สมัคร โดยเฉพาะแม่ หรือเมียของผู้สมัคร ว่าไม่รับรองความปลอดภัยของผู้สมัคร หากไม่ยอมถอนตัว แต่ถ้าเป็นผู้มีอิทธิพลในเมืองพัทยาพอสมควร อาจใช้การขอร้องโดยการให้เงินและให้ถอนตัว แต่อย่าลืมว่าเงินที่ให้นั้นให้ด้วยความแค้นนะหนุ.....”¹¹

ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดกำนันเปาะ ในคำถามเดียวกันนั้น คำตอบที่ได้รับคือ

“.....การซื้อเสียงต้องยอมรับว่ามีความจำเป็น แต่เราไม่จำเป็นต้องจ่ายมาก บางคนจ่ายมากกว่าเราก็ไม่ได้รับเลือก หัวคะแนนก็เช่นกัน ถ้ามีใครให้เขามากกว่าเราเขาก็ไม่เอาและจะมาบอกเราว่าคนอื่นให้เขาเท่าไร เราก็อาจเพิ่มให้เขานิดหน่อย แต่ไม่มากเท่าอีกฝ่ายให้ แต่เขาก็เลือกที่จะรับเงินเรามากกว่า.....ที่จ่ายนี้ก็เพราะเป็นเหมือนประเพณีไปแล้วว่าต้องให้เงินด้วย.....เราสามารถควบคุมเสียงได้ เราจะมีการจัดแบ่งเขตพื้นที่ และแบ่งคนรับผิดชอบ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาช่วยในการทำงานมาก เขตใดที่เสียงเราอ่อนก็จะเร่งไปหาเสียงเข้าไปหาประชาชน เขตใดที่เสียงเรามาอยู่แล้ว เราก็ไม่ได้ทิ้งไป เราดูแลประชาชนไปให้เขาเห็นหน้าอยู่ตลอด ส่วนหัวคะแนนส่วนใหญ่จะมาอาสาเอง และมีมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะเขารู้ว่าเราเสมอต้นเสมอปลาย ไม่ทอดทิ้ง.....”¹²

จะเห็นได้ว่า การใช้ทรัพยากรทางการเมืองของบ้านใหญ่ ซึ่งก็คือการใช้อิทธิพลต่อการเมืองท้องถิ่นของเมืองพัทยา เพราะการใช้อิทธิพลจะประกอบด้วยการใช้การขู่ บังคับ การใช้กำลัง การโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น การชักชวน ฯลฯ โดยอาจใช้ร่วมกันหรือแยกกันตามกาลเทศะ แหล่งที่มาของอิทธิพลที่สำคัญที่สุดคือ อำนาจทางเศรษฐกิจ¹³ และจากข้อมูลที่แสดงให้เห็นข้างต้น ก็คือการใช้อิทธิพลของบ้านใหญ่ต่อการผูกขาดการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง ทั้งนี้ ทรัพยากรทางการเมืองของกำนัน หรือบ้านใหญ่ ที่มากพอที่จะเข้าสู่การเมืองในระดับชาติได้โดยง่าย เมื่อนำมาเทียบกับกลุ่มการเมืองท้องถิ่น จะพบว่า

¹¹ สัมภาษณ์ นาย ข., อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี, 16 มิถุนายน 2540.

¹² สัมภาษณ์ นาย ค., ผู้ใกล้ชิดกำนันเปาะ, 8 พฤศจิกายน 2540.

¹³ โยชิฟูมิ ทามาตา, “อิทธิพล” และ “อำนาจ”: การเมืองไทยด้านที่ไม่เป็นทางการ, แปลโดย พิชญ์ พงษ์สวัสดิ์ ใน ระบบอุปถัมภ์, หน้า 316-319.

จำนวนประเภททรัพยากร และมีความสามารถในการใช้ทรัพยากรต่างๆ มากกว่าที่นักการเมืองท้องถิ่นมืออย่างเทียบกันไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพย์สิน เงินทอง พรรคพวก ความยาวนานในการสร้างฐานอำนาจต่างๆ ทั้งทางการเมืองจนถึงระดับชาติ ทางเศรษฐกิจที่มีธุรกิจนับพันล้าน หรือทางสังคมที่เป็นผู้อุปการะดูแลสมาชิกหรือผู้รับอุปถัมภ์ในกลุ่มอย่างรอบด้าน การที่บ้านใหญ่ใช้ทรัพยากรเหล่านี้ที่มีช่วยเหลือกลุ่มการเมืองใดกลุ่มหนึ่งย่อมสามารถทำให้นักการเมืองกลุ่มดังกล่าวสามารถเอาชนะกลุ่มคู่แข่งได้อย่างเด็ดขาด และการที่มีความเหนือกว่าอีกเช่นกัน ทำให้ไม่มีคู่ต่อสู้ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะทางด้านการเมือง เพราะไม่สามารถจะเทียบได้ ดังนั้นเมืองพัทยาจึงมีการผูกขาดของกลุ่มการเมือง และนักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มอื่นๆ เมื่อรู้ว่าไม่สามารถเทียบได้ทั้งจำนวนปริมาณและคุณภาพของทรัพยากรทางการเมือง ทั้งในการควบคุม การแสวงหา หรือการใช้ทรัพยากร เพราะสภาพการณ์ต่างๆ ที่ไม่เอื้ออำนวย การผูกขาดอำนาจในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยาของบ้านใหญ่จึงทำให้สำเร็จได้โดยง่าย ประกอบกับนักการเมืองในท้องถิ่นที่อยู่ในกลุ่มการเมืองหลัก ก็เป็นผู้มีอิทธิพลระดับท้องถิ่น ถึงแม้จะไม่มีทรัพยากรทางการเมืองมากเท่ากับบ้านใหญ่ แต่ก็สามารถนำมาใช้ประกอบสร้างความได้เปรียบในการที่จะสามารถชนะการเลือกตั้งได้ทุกครั้งไป โดยจะแสดงให้เห็นความเหนือกว่าของกลุ่มการเมืองหลักต่อกลุ่มอื่นๆ ในเมืองพัทยาโดยเปรียบเทียบต่อไป

การที่บ้านใหญ่มีทรัพยากรดังกล่าวทั้งที่เป็นความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจ การเป็นเจ้าของทรัพย์สินสมบัติมากมาย และการเป็นผู้อุปถัมภ์นักการเมืองระดับชาติของจังหวัดชลบุรีมาตลอด นับเป็นฐานทรัพยากรที่สำคัญของบ้านใหญ่ ซึ่งทำให้สามารถผูกขาดสิ่งที่นักการเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยาทุกคนต้องการคือ ชัยชนะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง นี่เองคือสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์ใช้แลกเปลี่ยนกับผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งคือกลุ่มการเมืองหลัก เป็นความสามารถของบ้านใหญ่ที่จะใช้ช่วยเหลือผู้รับอุปถัมภ์ และตราบไต่ที่บ้านใหญ่สามารถผูกขาดการได้ตำแหน่งดังกล่าวไว้ได้ อิทธิพล อำนาจ และความเป็นผู้อุปถัมภ์ของบ้านใหญ่ต่อกลุ่มการเมืองท้องถิ่นจะสามารถคงอยู่ต่อไป ส่วนสิ่งที่บ้านใหญ่ต้องการแลกเปลี่ยนจากกลุ่มการเมืองหลัก ผู้รับอุปถัมภ์ และบริวารของกลุ่มการเมืองหลักนั้นก็คือ ฐานทรัพยากรของกลุ่มดังกล่าว ผู้รับอุปถัมภ์ คือ กลุ่มการเมืองหลัก และบริวารของกลุ่มการเมืองหลัก ที่สำคัญที่สุดได้แก่ บริการทางการเมือง เช่น การเป็นหัวคะแนนให้ผู้อุปถัมภ์ในสนามแข่งขันระดับประเทศ เพื่อให้ผู้อุปถัมภ์สามารถครองอำนาจและความต่อเนื่องจากอำนาจทางการเมืองระดับประเทศนั้นได้ ซึ่งกลับมาเป็นฐานทรัพยากรทางการเมืองที่สำคัญต่อมาในการทำให้กลุ่มการเมืองหลักสามารถครองอำนาจในเมืองพัทยาได้นานต่อไป เพราะการที่บ้านใหญ่ยังมีทรัพยากรทางการเมืองมากเท่าไร ยิ่งทำให้กลุ่มการเมืองหลักที่บ้านใหญ่สนับสนุนสามารถครองความเหนือกว่ากลุ่มอื่นๆ ได้เท่านั้น และนอกจากนี้บ้านใหญ่ยังต้องการบริการทางด้านแรงงาน และการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ เช่น หากมีโครงการใดๆ ของ

เมืองพัทยา และอยู่ภายใต้การตัดสินใจของกลุ่มผู้รับอุปถัมภ์ อันจะสร้างรายได้แก่บ้านใหญ่ได้ ก็มักจะได้รับความสะดวกในการได้โครงการดังกล่าวไปทำ และสุดท้ายคือบริการทงทหาร หรือ การต่อสู้ในยุคปัจจุบันจะเป็นในรูปการที่กลุ่มผู้รับอุปถัมภ์จะออกมาปกป้องหากมีเรื่องที่ กระทบต่อบ้านใหญ่ ดังกรณีปัญหาที่หึงขะที่มีอดีตนายกเมืองพัทยาท่านหนึ่งออกมาติดตาม และปกป้องกำนันเป๊าะอย่างออกนอกหน้า¹⁴ แต่โดยปกติ จะมุ่งที่บริการทางการเมือง ส่วน บริการอีกสองประเภทที่เหลือ จะต้องการเพียงในบางโอกาสเท่านั้น¹⁵

จึงสรุปได้ว่า ทรัพยากรทางการเมืองของกำนันที่สำคัญคือเริ่มจากการที่ สามารถสร้างสมบารมีตั้งแต่สนับสนุนทางการเมืองแก่นักการเมืองจนกระทั่งสามารถสร้างกลุ่ม การเมืองของตนได้ และเพื่อที่จะสามารถควบคุมการเมืองระดับชาติ หรือการที่จะสามารถควบคุม เสี่ยงประชาชนทั่วจังหวัดชลบุรีได้ต้องมีทรัพยากรทางการเมืองทั้ง 7 ข้อดังกล่าวอย่างครบ ถ้วน และการที่จำเป็นต้องมาโยงเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น หรือให้การสนับสนุนกลุ่มการเมือง หลักของเมืองพัทยา เพราะความจริงแล้ว เป้าหมายที่แท้จริงคือ ต้องการสร้างฐานอำนาจ ให้กระจายทั่วไปในทุกท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ไม่เฉพาะแต่ที่เมืองพัทยา และการพยายาม ดึงนักการเมืองท้องถิ่นให้มาเป็นพวก จนกระทั่งปัจจุบันเมืองพัทยาเหลือเพียงกลุ่มการเมือง เดียว และส่วนใหญ่ก็จะมาเป็นพวกเดียวกับบ้านใหญ่ ก็เพราะว่า เพื่อประโยชน์ในการรวม คณะแนบเสี่ยงในการแข่งขันทางการเมืองระดับชาติต่อไป สิ่งตอบแทนหรือสิ่งแลกเปลี่ยนที่ บ้านใหญ่ต้องการจากกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เป็นผู้รับอุปถัมภ์ก็คือ การเป็นฐานอำนาจทางการเมือง ระดับชาติอย่างมั่นคง ซึ่งก็คือการสนับสนุนทางการเมืองของกลุ่มการเมืองหลักและ บริวาร เพราะฉะนั้น ถ้าสามารถครองอำนาจในทุกหน่วยการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี ได้ ก็หมายความว่า จะสามารถก้าวเข้าไปสู่การเมืองระดับที่ใหญ่กว่าหรือในระดับชาติได้ ซึ่งก็ จะย่อยกลีบกลายเป็นทรัพยากรตัวสำคัญในการสร้างความเหนือกว่ากลุ่มการเมืองต่างๆ ใน ระดับท้องถิ่นรวมทั้งท้องถิ่นเมืองพัทยาด้วย

การสนับสนุนของบ้านใหญ่ต่อกลุ่มการเมืองหลักจะทำให้กลุ่มดังกล่าวสามารถ เข้าไปสู่โครงสร้างอำนาจ กลายเป็นชนชั้นนำโดยพิจารณาจากตำแหน่ง ซึ่งคือตำแหน่งสมาชิก สภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง ซึ่งจะมีอำนาจและบทบาทตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของเมือง พัทยาตามกฎหมาย

¹⁴ วิภาค ฉัพพรรณ, "เงิน 93.52 ล้าน เป็นของ "เมืองพัทยา" หรือเป็นของ "แผ่นดิน" "กลุ่ม 16" ตอบสนองได้ไหม," มติชน (7 ตุลาคม 37): 3.

¹⁵ เจมส์ ซี สกอตต์ "การเมืองในระบบอุปถัมภ์ กับผู้รับอุปถัมภ์ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ใน เอเชียตะวันออกเฉียงใต้," แปลโดย ปรีชา สุวิพันธุ์พันธ์ ใน ระบบอุปถัมภ์, หน้า 61-68.

โดยปกติ การเมืองท้องถิ่นจะมีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นเข้ามาแข่งขันเพื่อจะเข้ามาบริหารกิจการของท้องถิ่น จึงมักจะเกิดกลุ่มต่างๆ มากมาย และจะมีหัวหน้ากลุ่มการเมือง แต่ละกลุ่มเป็นผู้อุปถัมภ์สมาชิกของกลุ่มตน กลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะมีทรัพยากรทางการเมืองไม่ต่างกันมากนัก จึงเกิดการแข่งขันและความวุ่นวายทางการเมือง และถ้ากลุ่มการเมืองใดสามารถครองชัยชนะในการเมืองท้องถิ่น ก็จะได้อำนาจการบริหารท้องถิ่นไป การที่บ้านใหญ่สามารถทำให้กลุ่มที่ตนสนับสนุนได้รับเลือกตั้ง ไม่ว่าจะโดยวิธีใดก็ตาม จะเป็นการครอบครองสิ่งที่มีค่าที่สุดในการเข้าสู่การบริหารเมืองพัทยา ดังนั้นนักการเมืองท้องถิ่นที่ต้องการชนะจึงต้องไปพึ่งบารมีของบ้านใหญ่ เป็นการสร้างความสัมพันธ์แบบพึ่งพาผู้ซึ่งมีความเหนือกว่าอย่างรอบด้านคือ บ้านใหญ่ การรวมกันของกลุ่มการเมืองหลักจึงเกิดจากความสัมพันธ์ ความคุ้นเคยกับศูนย์อำนาจหรือบ้านใหญ่ ดังนั้นสมาชิกในกลุ่มการเมืองอาจไม่รู้จักกันจนสนิทสนม แต่สามารถรวมกันได้โดยยึดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับบ้านใหญ่ จึงสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองหลักในเมืองพัทยากับบ้านใหญ่ได้ว่ามีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ รวมทั้งความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกันเองและพวกพ้องในเมืองพัทยาที่เป็นเชิงอุปถัมภ์ด้วยเช่นกัน

แผนภาพที่ 8 ภาพโครงสร้างระบบอุปถัมภ์ในเมืองพัทยา



ในกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มการเมืองหลักหรือกลุ่มการเมืองอื่น ๆ จะมีโครงสร้างแบบอุปถัมภ์ กล่าวคือ การรวมกลุ่มเกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้นำกลุ่มกับสมาชิกในกลุ่มเป็นสำคัญโดยผู้นำหรือหัวหน้ากลุ่มจะเป็นผู้อุปถัมภ์ และสมาชิกในกลุ่มรวมทั้งผู้สนับสนุนจะเป็นผู้รับอุปถัมภ์ กลุ่มการเมืองหลักเองก็เช่นกันที่มีผู้นำในกลุ่มคือบุคคลที่เป็นนายกเมืองพัทยาในแต่ละสมัย โดยผู้นำมักจะได้รับ การยอมรับจากสมาชิกในกลุ่ม และได้รับการยอมรับจากบ้านใหญ่ให้เป็นผู้นำกลุ่ม ผู้รับอุปถัมภ์ในกลุ่มการเมืองหลักได้แก่สมาชิกในกลุ่มการเมืองหลักและพวกพ้องที่ให้การสนับสนุนกลุ่มการเมืองหลัก แต่กลุ่มการเมืองหลักมีลักษณะพิเศษต่างจากกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ทั่วไป เพราะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ที่สำคัญในการรวมกลุ่มเกิดจากความสัมพันธ์กับบ้านใหญ่ ความเป็นผู้นำกลุ่มของนายกเมืองพัทยา หรือหัวหน้ากลุ่ม กับสมาชิกสภาเมืองพัทยาจึงไม่สำคัญเท่าความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มกับบ้านใหญ่ แต่อย่างไรก็ตาม การที่กลุ่มการเมืองหลักต้องร่วมมือกันเพื่อชนะการเลือกตั้ง และร่วมกันบริหารกิจการเมืองพัทยา จึงทำให้มีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดและเป็นพวกเดียวกันในกลุ่ม และหัวหน้ากลุ่มซึ่งคือนายกเมืองพัทยาย่อมเป็นคนที่มียอำนาจที่สุดในกลุ่ม เพราะการเป็นนายกเมืองพัทยาได้ คือ การที่บ้านใหญ่เห็นชอบ และนายกเมืองพัทยามีบทบาทมากในการสนับสนุนใครให้เข้ามาอยู่ในกลุ่ม จึงเกิดความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และป็นกลุ่มเดียวกันโดยปริยายในกลุ่มการเมืองหลัก แต่ถ้าในกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ผู้นำกลุ่มจะมีความเป็นผู้นำหรือผู้อุปถัมภ์สมาชิกในกลุ่มชัดเจนกว่าในกลุ่มการเมืองหลัก เพราะการรวมกลุ่มกันได้เกิดจากความสัมพันธ์กับผู้นำกลุ่มการเมืองนั้น ๆ เป็นหลัก

จึงกล่าวได้ว่าระหว่างกลุ่มการเมืองหลักกับผู้อุปถัมภ์ (บ้านใหญ่) ผู้นำกลุ่มการเมืองหลักจึงผูกพันกับบ้านใหญ่ด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว สมาชิกในกลุ่มการเมืองหลักก็เช่นเดียวกับผู้นำกลุ่มที่จะเน้นการผูกพันกับบ้านใหญ่เป็นสำคัญว่าการผูกพันกันในกลุ่มเองแต่ความป็นกลุ่มเดียวกันก็จะต้องมีโดยเป็นความสัมพันธ์แบบแนวตั้ง และตราบไต่ที่บ้านใหญ่สามารถทำให้กลุ่มการเมืองหลักได้รับการเลือกตั้งได้ไม่เปลี่ยนแปลง กลุ่มการเมืองหลักก็ยังคงรักภักดี ไม่เปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน การรวมตัวของกลุ่มการเมืองหลักมีสองช่วง กล่าวคือในช่วงแรกรวมกันเพราะว่า มีความสัมพันธ์ร่วมกันไม่ใช่แค่โดยมีความสัมพันธ์กันเพราะมีผลประโยชน์ร่วม แต่รวมกันได้เพราะมีความสัมพันธ์อย่างเป็นส่วนตัวกับบ้านใหญ่อยู่ก่อนแล้ว เช่นการเป็นฐานเสียงหรือหัวคะแนนให้เมื่อมีการแข่งขันทางการเมืองในระดับชาติ ต่อมาเมื่อมีรูปแบบการปกครองท้องถิ่น การต้องการเข้าเป็นผู้บริหารส่วนท้องถิ่นจึงเป็นผลประโยชน์ที่ต้องการตามมา ซึ่งได้แก่ ความต้องการเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาเป็นผลพลอยได้ตามมา ส่วนในช่วงที่สองที่มีการเคลื่อนย้ายระหว่างกลุ่มคนที่เคยอยู่ฝ่ายตรงข้ามเข้ามาในกลุ่มการเมืองหลัก เนื่องจากมีผลประโยชน์ในการผูกกลุ่มคนเหล่านั้น เพราะต่างต้องการจะชนะการเลือกตั้ง การรวมตัวจึงเกิดจากผลประโยชน์ มิใช่ความสัมพันธ์ที่เป็นส่วนตัวแบบเดิม แต่อย่าง

ไว้ก็ตาม ยังมีความผูกพันโดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ คือมีการพึ่งพิงและการแลกเปลี่ยนอย่างไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างบุคคล 2 ฝ่ายอยู่ และยังหากจะเข้าร่วมกลุ่มการเมืองหลักได้ยังจำเป็นต้องพบปะหรือเข้าไปใกล้ชิดกับกำนันอยู่เป็นส่วนตัวอยู่นั่นเอง กล่าวคือ แม้จะมีความสัมพันธ์ในรูปผลประโยชน์มากขึ้น และความเป็นเพื่อนเป็นญาติพี่น้องลดลง แต่ยังคงถือว่าเป็นเครือข่ายระบบอุปถัมภ์

สำหรับสิ่งตอบแทนที่ผู้อุปถัมภ์คือบ้านใหญ่ต้องการจากผู้รับอุปถัมภ์คือกลุ่มการเมืองหลักได้แก่ การให้บริการทางการเมือง เป็นสำคัญ เช่นการสนับสนุนคะแนนเสียงหรือการเป็นหัวคะแนนให้เวลาในการแข่งขันในระดับชาติ ซึ่งรวมไปถึงการที่บริวารของกลุ่มการเมืองหลักที่ต้องให้บริการด้านการเมืองกับบ้านใหญ่ด้วย แต่นอกจากนี้ผลประโยชน์แฝงที่เกิดขึ้นได้จากระบบอุปถัมภ์ ได้แก่ผลประโยชน์จากโครงการ ธุรกิจ ซึ่งการเป็นพรรคพวกผู้มีพระคุณของผู้อุปถัมภ์ ย่อมสร้างความเกรงใจแก่กลุ่มการเมืองที่ได้เข้าสู่อำนาจทางการเมืองตัดสินใจ ผลการตัดสินใจย่อมจะเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มผู้อุปถัมภ์

โดยสรุป โครงสร้างระบบอุปถัมภ์ในเมืองพัทธยาตามแผนภาพที่ 8 สามารถอธิบายได้ว่า บ้านใหญ่ คือผู้อุปถัมภ์แห่งเดียวต่อกลุ่มการเมืองหลักของเมืองพัทธยา โดยที่กลุ่มการเมืองหลักก็จะมีสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับบ้านใหญ่และในกลุ่มกันเอง ทั้งนี้กลุ่มการเมืองหลักเมืองได้อำนาจในโครงสร้างอำนาจเมืองพัทธยาและมีอำนาจตัดสินใจ ก็จะมีอำนาจเป็นผู้อุปถัมภ์แก่พรรคพวกญาติพี่น้อง และเพื่อนฝูงของสมาชิกกลุ่มการเมืองหลัก โดยเน้นที่การให้ความช่วยเหลือด้านผลประโยชน์เป็นสำคัญ เป็นการขยายเครือข่ายระบบอุปถัมภ์จากบ้านใหญ่อีกทีหนึ่ง ดังนั้นกลุ่มการเมืองหลักจึงทำหน้าที่เป็นผู้รับอุปถัมภ์ของบ้านใหญ่ และเป็นผู้อุปถัมภ์ของพวกพ้องของคนในเมืองพัทธยา โดยจะประสานแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน

การผูกพันกันของสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลักที่อาศัยศูนย์กลางอำนาจเดียวกัน ซึ่งก็คือ มีผู้อุปถัมภ์เดียวกัน เป็นลักษณะของการเกิดกลุ่มโดยทั่วไปของสังคมไทย เพราะการที่อาศัยความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัว ความไว้วางใจ ความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นที่ตั้ง อันเป็นลักษณะสำคัญของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ซึ่งมีลักษณะดกค้ำของความสัมพันธ์แบบศักดินาที่ยังมีอิทธิพลอยู่มากในระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทย และความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ในปัจจุบันนี้ ได้กลายเป็นวิธีการที่พรรคการเมืองใช้ในการหาคะแนนเสียงในชนบท คือจะเชื่อมโยงการเมืองระดับชาติมากระดับท้องถิ่นโดยกลุ่มการเมืองท้องถิ่นจะถูกผนวกเข้าภายในระบบอุปถัมภ์ของการเมืองระดับชาติ ดังที่ปรากฏอยู่ในเมืองพัทธยาปัจจุบัน

จากสมมติฐานที่กล่าวว่า อำนาจของชุมชนเมืองพัทยามีลักษณะกระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่ม ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในเมืองพัทยา คือ การที่มีการกระจุกตัวภายในกลุ่มการเมืองหลัก ซึ่งสามารถชนะการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยามาโดยตลอด สามารถเข้ามามีอำนาจตัดสินใจในชุมชนเมืองพัทยา การกระจุกตัวของคนกลุ่มดังกล่าวทำให้มีการอุปถัมภ์กันในบรรดาสมาชิกในกลุ่มและพวกพ้อง คือจากนายกเมืองพัทยาซึ่งเป็นผู้นำในกลุ่ม กับสมาชิกสภาเมืองพัทยาผู้เป็นลูกทิม และจากสมาชิกในกลุ่มดังกล่าวที่จะเป็นผู้อุปถัมภ์ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง ซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มการเมืองหลัก แต่เป็นผู้รับอุปถัมภ์ และสนับสนุนกลุ่มการเมืองหลักให้ได้รับชัยชนะ ซึ่งเป็นการแสดงถึงผลของการกระจุกตัวในกลุ่มการเมืองหลัก ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในการเมืองพัทยา ที่กลุ่มการเมืองหลักเป็นผู้อุปถัมภ์กลุ่มอื่นๆ ในเมืองพัทยา แต่ทั้งนี้ กลุ่มการเมืองหลักก็มีกำเนิดจากการอุปถัมภ์ของบ้านใหญ่อีกต่อหนึ่งด้วย ดังนั้น ผลจากระบบอุปถัมภ์ที่กลุ่มการเมืองหลักต้องทำหน้าที่ทั้งผู้รับอุปถัมภ์ของบ้านใหญ่ และผู้อุปถัมภ์ของพวกพ้องในเมืองพัทยา จึงกระทบต่อการตัดสินใจในการบริหารกิจการของเมืองพัทยา คือมีลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อผู้อุปถัมภ์ และพวกพ้องของผู้รับอุปถัมภ์

เพื่อความเข้าใจถึงการกระจุกตัวของอำนาจในชนชั้นนำเมืองพัทยา จากความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ดังที่ได้อธิบายไปแล้ว ส่งผลต่อความได้เปรียบของกลุ่มการเมืองหลักต่อกลุ่มอื่นๆ ในเมืองพัทยา โดยเฉพาะต่อกลุ่มการเมืองอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ความได้เปรียบของกลุ่มการเมืองหลักต่อกลุ่มอื่น ๆ

การศึกษากำเนิด ความเป็นมา การแสวงหา การรักษา และการใช้อำนาจ ของกลุ่มต่างๆ ในเมืองพัทยาย่อมสามารถอธิบายถึงความได้เปรียบของกลุ่มการเมืองหลักต่อกลุ่มการเมืองอื่นๆ จนกระทั่งไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นคู่แข่งที่ทัดเทียมได้ กลุ่มที่ครองอำนาจหรือกลุ่มการเมืองหลักดังกล่าว จึงสามารถกระจุกตัวและกระจุกอำนาจอยู่เฉพาะกลุ่มและครองชัยชนะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยามาได้อย่างยาวนาน ทำให้การเมืองของเมืองพัทยามีสภาพที่ไร้การแข่งขัน หรือไร้คู่แข่งทางการเมือง ทั้งๆ ที่สภาพเมืองพัทยาที่เป็นแหล่งผลประโยชน์มหาศาล มีกลุ่มผลประโยชน์มากมาย ทั้งที่ได้รับการจัดตั้ง และไม่ได้รับการจัดตั้ง แต่กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ก็ไม่ได้กลายเป็นคู่แข่งทางการเมืองกับกลุ่มการเมืองหลักได้ ดังนั้นเพื่อความเข้าใจสภาพกลุ่มการเมืองหลัก อันจะทำให้เข้าใจสภาพการเมืองของเมืองพัทยาที่มีการกระจุกตัวดังอธิบายไปแล้ว จึงจำเป็นต้องศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มการเมืองหลักกับกลุ่มการเมืองอื่นๆ และกับกลุ่มผลประโยชน์ทั้งที่ได้รับการจัดตั้งและไม่ได้รับการจัดตั้ง

การทำความเข้าใจถึงกลุ่มทุกประเภทในเมืองพัทยาให้ครอบคลุมและชัดเจน จำเป็นต้องศึกษาใน 3 ประเด็น คือ กำเนิดของกลุ่ม ความเป็นมาของกลุ่ม และการแสวงหา การรักษา และการใช้อำนาจของกลุ่ม โดยจะแบ่งกลุ่มที่ใช้ศึกษา เพื่ออธิบายภาพของกลุ่มอื่นๆ โดยเปรียบเทียบกับกลุ่มการเมืองหลักในประเด็นต่างๆ ออกเป็น 4 กลุ่ม กล่าวคือ

กลุ่มการเมืองหลัก: กลุ่มที่มีการกระตุกตัวของอำนาจในเมืองพัทยามาตลอด ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพลในจังหวัดชลบุรี

กลุ่มการเมืองอื่น ๆ: ซึ่งเคยมีการจัดตั้งแข่งขันสมัยการเลือกตั้งเมืองพัทยาในระยะแรก แต่ปัจจุบันหมดไป หรือไม่ได้แสดงบทบาทอีกแล้ว

กลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้ง: มีลักษณะการจัดตั้งอันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นตัวแทนของกลุ่ม มีความต่อเนื่องในการรวมตัวกัน เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่ม โดยจะเน้นการศึกษาโดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีทรัพยากรทางการเมือง และมีศักยภาพมากพอที่จะแข่งขันทางการเมืองกับกลุ่มการเมืองหลักได้

กลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้ง: กลุ่มที่รวมตัวจัดตั้งขึ้นเพื่อปกป้องผลประโยชน์ที่ได้รับการกระทบจากการตัดสินใจ หรือการดำเนินการใดๆ ของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ ไม่ว่าจะเป็นจากนักการเมืองท้องถิ่น หรือจากพนักงานเมืองพัทยา ซึ่งจะรวมตัวกันเพียงชั่วคราว และจะสลายตัวไปเมื่อสามารถถดถอยปัญหาได้ แต่ก็พร้อมที่จะรวมตัวกันเสมอถ้ามีการกระทำที่กระทบประโยชน์ของกลุ่มดังกล่าวอีก

กำเนิดกลุ่มในเมืองพัทยา

ลักษณะการจัดตั้งกลุ่มของกลุ่มต่างๆ ในเมืองพัทยา ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มการเมืองหลัก กลุ่มการเมืองอื่นๆ กลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้ง และกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้ง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้วจะพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งมีผลต่อความเข้มแข็งและอ่อนแอของแต่ละกลุ่มด้วย จนกระทั่งส่งผลให้เกิดกลุ่มการเมืองหลักกลุ่มเดียวในเมืองพัทยา และเกิดสภาพไร้คู่แข่งทางการเมืองขึ้น ทั้งนี้ สามารถอธิบายเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มการเมืองหลัก กลุ่มการเมืองอื่นๆ กลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้ง และกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้งได้ จากการศึกษาเปรียบเทียบเป็นประเด็นดังต่อไปนี้*

* อาศัยแนวการวิเคราะห์ของ คาร์ล แลนเด (Carl Lande) ใน เจมส์ ซี สกอตต์, "การเมืองในระบบผู้อุปถัมภ์กับผู้รับอุปถัมภ์ และการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" แปลโดย ปรีชา สุวินทร์พันธ์ ใน ระบบอุปถัมภ์, หน้า 59-60.

ตารางที่ 5: ตารางแสดงความแตกต่างระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในเมืองพัทธยา

หลักการ จัดตั้งกลุ่ม	กลุ่ม การเมืองหลัก	กลุ่ม การเมืองอื่นๆ	กลุ่ม ผลประโยชน์ ที่ได้รับการจัดตั้ง	กลุ่ม ผลประโยชน์ที่ ไม่ได้รับการจัดตั้ง
เป้าหมาย ของสมาชิก	รวมกันไม่ได้ เพราะ ความสัมพันธ์ส่วนตัว กับผู้อุปถัมภ์ที่อยู่ นอกกลุ่ม (core) เพื่อ จัดตั้งกลุ่มการเมือง ลงสมัครเลือกตั้งส.ม. ประเภทที่หนึ่ง	รวมกันไม่ได้ เพราะ ความสัมพันธ์ส่วนตัว กับผู้นำกลุ่มซึ่งอยู่ ภายในกลุ่ม เพื่อจัด ตั้งกลุ่มการเมืองลง สมัครเลือกตั้งส.ม. ประเภทที่หนึ่ง	รวมกันค่อนข้างถาวร โดยมีผลประโยชน์ ร่วมจากลักษณะร่วม กันบางอย่าง มักเป็น ผลประโยชน์เพื่อการ แข่งขันทางธุรกิจ	รวมกันอย่างชั่วคราว เมื่อเกิดกรณีปัญหา เฉพาะหน้าซึ่งเป็นการ เสียผลประโยชน์ ร่วมกัน และจะสลาย ตัวเมื่อปัญหาอัน หมดไป
การปกครอง ตนเองของผู้นำ	ผู้นำ(core)มีอำนาจ เหนือการตัดสินใจ ของกลุ่มสูง เพราะ เป็นผู้ครอบครอง ทรัพย์สินการทางการเมือง อย่างรอบด้าน	ผู้นำจะได้รับการยอมรับ จากสมาชิกในกลุ่ม การตัดสินใจ ใดๆ ของผู้นำมักจะเป็น การตัดสินใจของกลุ่ม เสมอ	ผู้นำคือคนที่ได้รับ เลือกขึ้นมาประสม ประโยชน์ร่วมของ กลุ่ม จึงต้องยึดถือผล ประโยชน์ของกลุ่ม เป็นหลัก	ผู้นำมักเป็นคนที่ สามารถชักนำกลุ่ม ให้ตัดสินใจไปในทิศทาง เดียวกันได้ และ เป็นผู้เสียประโยชน์ มากที่สุด
เสถียรภาพ ของกลุ่ม	มีเสถียรภาพ เพราะ บ้านใหญ่ (core) ซึ่งเป็น ผู้มีอิทธิพลมากที่สุด ในจ.ชลบุรีคอย สนับสนุนและเชื่อมโยง ประสานสมาชิก ภายในกลุ่ม	ไม่มีเสถียรภาพ เพราะผู้นำกลุ่มไม่ได้ มีอิทธิพลมากที่สุด เทียบกับกลุ่มแรก และไม่ได้มีความค่อ เนื่องทางการเมือง	มีเสถียรภาพแต่ไม่เท่า กลุ่มการเมืองหลัก เพราะรวมกันตาม คุณสมบัตินี้หรือ ประโยชน์ร่วมกัน และมีความสัมพันธ์ที่ เท่าเทียมกัน	ไม่มีเสถียรภาพ เพราะจุดประสงค์ใน การรวมตัวกันเป็น เรื่องเฉพาะกรณี กลุ่มพร้อมจะสลาย ตัวเมื่อบรรลุข้อ ตกลงได้
ส่วนประกอบ ของกลุ่ม	เป็นกลุ่มคนชั้นนำใน ท้องถิ่น มีความหลากหลาย หลายในอาชีพพอ สมควร รวมกันได้ เพราะตัวกลางความ สัมพันธ์คือบ้านใหญ่	เป็นกลุ่มคนชั้นนำใน ท้องถิ่น มีความ หลากหลายในอาชีพ พอสมควร รวมกันได้ เพราะมีความ สัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ นำกลุ่ม	เป็นกลุ่มที่มี สถานภาพเหมือนกัน เช่นมีอาชีพหรือ ความสนใจร่วมกัน จึงไม่มีความหลากหลาย ในอาชีพหรือ ความสนใจ	เป็นกลุ่มที่มี สถานภาพเหมือน กัน โดยมากจะ ประกอบอาชีพเดียวกัน และมีความ เดือดร้อนเหมือนกัน
การร่วมมือ ของกลุ่ม	ร่วมมือกันได้เพราะ ต่างเชื่อมโยงกับบ้าน ใหญ่เป็นสำคัญและ ต้องการชนะการ เลือกตั้ง	ร่วมมือกันได้เพราะ เชื่อมโยงกับผู้นำคน เดียวกัน และต้อง การชนะการเลือกตั้ง	ร่วมมือกันตามใจ สมัครของสมาชิกแต่ ละคน เพื่อปกป้อง และประสานผล ประโยชน์ร่วมกัน	ร่วมมือกันเพราะมี ปัญหาอย่างเดียวกัน ต้องการรักษา และปกป้องผล ประโยชน์นั้นไว้

จากตารางที่ 5 ได้อธิบายภาพรวมของการเกิดกลุ่มในเมืองพัทยา ทำให้เห็นความแตกต่างใน 5 ประเด็น การมีกำเนิดที่แตกต่าง ทำให้กลุ่มในเมืองพัทยาดูแตกต่างกัน ส่งผลกระทบต่อภาพการเมืองของเมืองพัทยาที่มีกลุ่มการเมืองหลักเพียงกลุ่มเดียวผูกขาดอำนาจ สภาพที่เหนือกว่านี้ สามารถแยกอธิบายได้โดย

ประเด็นที่ 1 เป้าหมายของสมาชิก การที่กลุ่มการเมืองหลักมีเป้าหมายในการรวมกลุ่มเพื่อที่จะสมัครแข่งขันเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง เพื่อจะได้มีส่วนบริหารกิจการเมืองพัทยา ซึ่งไม่ต่างจากกลุ่มการเมืองอื่นๆ แต่ที่ต่างกันก็คือ การที่กลุ่มการเมืองหลักได้รับการสนับสนุนจากผู้มีอิทธิพล ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “บ้านใหญ่” โดยคำว่าบ้านใหญ่ เป็นคำที่ใช้เรียกแทนการกล่าวถึงชื่อของ “ก้านเปาะ” หรือ นายสมชาย คุณปลื้ม และพวกพ้องที่ใกล้ชิด ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีอิทธิพลในเมืองพัทยา ในจังหวัดชลบุรี และในภาคตะวันออก การรวมตัวกันของสมาชิกจึงอาศัยความสัมพันธ์กับบ้านใหญ่เป็นหลัก กลุ่มการเมืองท้องถิ่นหลัก อาศัยบารมีของบ้านใหญ่เป็นสำคัญในการที่จะสามารถชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนที่เหนือกว่าผู้แข่งขันในกลุ่มการเมืองอื่นๆ หรือผู้แข่งขันอิสระ และแตกต่างจากกลุ่มผลประโยชน์ (ทั้งแบบที่มีการจัดตั้ง และที่ไม่มีการจัดตั้ง) ที่เป้าหมายของสมาชิกเกิดจากการมีลักษณะร่วมกันบางประการ ทำให้สามารถแบ่งประเภทกลุ่มกันได้ โดยกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้ง อาจรวมกลุ่มกันเพราะมีอาชีพเดียวกัน ต้องการ ดูแล ปกป้อง และรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน และประโยชน์ในการเพิ่มอำนาจต่อรองกับกลุ่มอื่นๆ การรวมตัวเกิดจากการเกรงที่จะเสียเปรียบธุรกิจประเภทอื่น เป้าหมายจึงเป็นการ ป้องกัน รักษา และเพิ่มประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่ม ส่วนกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่ได้รับการจัดตั้ง จะรวมตัวกันจากการที่ถูกระทบจากนโยบายหรือการกระทำของฝ่ายรัฐ ทำให้เสียประโยชน์ หรือรวมตัวเนื่องจากการที่เสียประโยชน์ และไม่ต้องการเสียประโยชน์ แต่ต้องการต่อรองเพื่อลดการเสียประโยชน์ให้เหลือน้อยที่สุด อันเป็นเป้าหมายในการแก้ไข หรือบรรเทาการเสียประโยชน์

ประเด็นที่ 2 การปกครองตนเองของผู้นำ ในกลุ่มการเมืองหลัก เนื่องจาก การกำเนิดกลุ่ม ต้องอาศัยบารมีของผู้นำ ซึ่งอยู่ภายนอกกลุ่มเป็นสำคัญในการจัดการรวบรวมสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลัก ผู้นำซึ่งก็คือ บ้านใหญ่ จึงมีอิสระเต็มที่ในการสรรหาบุคคลที่ตนต้องการสนับสนุน หรือมีอิสระในการตัดสินใจเลือกผู้ที่ต้องการเข้ามาอยู่ในกลุ่มการเมืองหลัก ในการรับใคร ไม่รับใครให้อยู่ในกลุ่ม รวมทั้งมีอิสระในการเลือกตัวบุคคลที่จะเป็นผู้นำกลุ่มการเมืองหลักว่าควรจะเป็นใคร หรืออย่างน้อยก็อิสระในการตัดสินใจว่าในบรรดาสมาชิกที่อยากเป็นผู้นำกลุ่มที่อยู่ในกลุ่มนั้น ใครเหมาะสมที่จะเป็นผู้นำที่สุด เพราะสิ่งที่ผู้นำหรือบ้านใหญ่มีอันเป็นสิ่งที่สมาชิกที่รวมอยู่ในกลุ่มการเมืองนั้นอยากได้ ก็คือ การสนับสนุนให้ได้เป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา ซึ่งเป็นเป้าหมายของทุกคนที่มาสมัครรับเลือกตั้งด้วย จึงสรุปได้ว่าผู้นำ

ค่อนข้างมีอิสระในการปกครองตนเอง คือ มีอิสระในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่ม โดยที่ไม่จำเป็นต้องฟังความคิดเห็นของใคร

สำหรับกลุ่มการเมืองอื่นๆ การปกครองตนเองของผู้ที่มีสูง ผู้นำที่สามารถรวบรวมสมาชิกให้เข้ามาอยู่กลุ่มการเมืองเดียวกับคนได้ ต้องมีบารมีในชุมชนนั้นพอสมควร เพราะลักษณะการรวมตัวของกลุ่มการเมืองโดยทั่วไปในสังคมไทยล้วนอาศัยความสัมพันธ์กับผู้นำด้วยกันทั้งสิ้น ทั้งนี้แม้แต่พรรคการเมืองระดับชาติ เรายังพบว่ามีการจัดตั้งพรรคที่ยึดถือตัวบุคคลที่คาดว่าจะสามารถนำทีมของตนให้ประสบความสำเร็จชนะในการเลือกตั้งได้ ในการเมืองท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน ที่มีการรวมกลุ่มการเมืองโดยอาศัยความเชื่อมั่นในตัวบุคคลเป็นหลัก การเกิดกลุ่มการเมืองในการปกครองท้องถิ่นเป็นเพราะการเมืองระดับท้องถิ่นมักไม่มีพรรคการเมือง แต่จะมีการจัดตั้งเป็นกลุ่มโดยลักษณะของการใช้ "ระบบพรรคพวก" (spoil system) และเปิดโอกาสให้ผู้สมัครอิสระได้ จึงมักจะพบว่าการเมืองท้องถิ่นจะไม่มีพรรคการเมือง แต่หากจะมีก็จะเป็นกลุ่มการเมืองมากกว่า ลักษณะของการเมืองท้องถิ่นนี้เองที่เอื้อให้เกิดการรวมกลุ่มโดยยึดตัวผู้นำ ดังนั้น ผู้นำในกลุ่มการเมืองอื่นๆ จึงมีอิสระในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ของกลุ่มเช่นกัน และสมาชิกที่เข้ามาว่ากลุ่มก็เพราะหวังว่าผู้นำกลุ่มจะสามารถพาตนให้ชนะเลือกตั้งได้ ดังนั้น ย่อมต้องให้เกียรติและเชื่อฟังการตัดสินใจของผู้นำกลุ่มด้วย จึงพอจะสรุปได้ว่า ผู้นำค่อนข้างมีอิสระในการปกครองตนเอง เช่นเดียวกับที่ผู้นำกลุ่มการเมืองหลักคือ มีอิสระในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับกลุ่ม แต่อาจจะต้องรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกบ้าง เพราะตัวผู้นำไม่ได้สามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่มได้อย่างแน่นอนเหมือนกับกลุ่มการเมืองหลัก คือไม่สามารถทำให้สมาชิกกลุ่มภายใต้การนำของตนสามารถชนะการเลือกตั้งได้ และนอกจากนี้ การรวบรวมสมาชิกในกลุ่มการเมืองอื่นๆ สมาชิกแต่ละคนจะต้องมี "จุดขาย" หรือมีบารมีส่วนตัวในชุมชนเมืองพหุพหุพอสมควรด้วย ซึ่งอาจไม่ได้ด้อยกว่าผู้นำกลุ่มมากนัก การรวมตัวจึงมีลักษณะที่สมาชิกภายในกลุ่มไม่ได้มีบารมีแตกต่างกันมาก ซึ่งต่างจากกลุ่มการเมืองหลัก ที่สมาชิกในกลุ่มกับบ้านใหญ่ มีอำนาจ บารมี ที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด

ในกรณีของกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้ง เนื่องจากกำเนิดกลุ่มที่ได้ศึกษาไว้ขั้นต้นนั้น สมาชิกในกลุ่มมารวมตัวกันในฐานะที่เท่าเทียมกัน ต้องการที่จะร่วมกันปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มไว้ และทำให้กลุ่มสามารถแข่งขันกับกลุ่มอื่นได้ เป็นการสมัครใจ และเห็นพ้องกันถึงประโยชน์จากการรวมตัวกัน นั่นคือผูกพันกันด้วยผลประโยชน์ที่ทุกคนต้องการรักษาไว้เหมือนกัน ซึ่งต่างจากกลุ่มการเมืองที่การรวมตัวเกิดอย่างไม่เท่าเทียมกัน โดยสมาชิกในกลุ่มต้องการพึ่งพิงผู้นำกลุ่มมากกว่า เป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้งนี้ จึงไม่ได้มีความเหนือกว่าสมาชิกคนอื่นใน

กลุ่มอย่างเห็นได้ชัด ผู้นำกลุ่มจึงไม่มีอิสระในการปกครองตนเอง ดังนั้น หากมีการตัดสินใจใดๆ เกี่ยวกับกลุ่ม หรือที่จะกระทบกับกลุ่ม ผู้นำกลุ่มจำเป็นต้องขอคำปรึกษาแนะนำจากสมาชิกในกลุ่ม และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมของกลุ่มเป็นสำคัญ

ส่วนในกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่ได้รับการจัดตั้ง เนื่องจากการเกิดกลุ่มมักจะเป็นเพราะเสียประโยชน์ร่วมกัน การรวมกลุ่มจึงเกิดจากความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกัน ซึ่งต่างจากกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้งที่การรวมกลุ่มเกิดจากความสมัครใจ โดยไม่มีเหตุการณ์เฉพาะหน้าอะไรมาบังคับทำให้ต้องรวมกัน การเกิดกลุ่มในแต่ละครั้ง จะแสดงบทบาทเรียกร้องต่อผู้มีอำนาจรัฐเสมอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีแกนนำกลุ่มหรือผู้นำกลุ่ม ซึ่งเป็นตัวแทนในการเจรจาทันทีของกลุ่ม ในกลุ่มเช่นนี้ผู้นำกลุ่มจึงมีความสำคัญมาก เพราะจะทำหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของกลุ่มโดยได้รับการมอบอำนาจจากกลุ่มดังกล่าว บทบาทผู้นำจึงอาจโดดเด่นกว่าผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้ง อิสระในการตัดสินใจของผู้นำจึงมีมากกว่า เพราะถือได้ว่าเป็นตัวแทนที่กลุ่มมอบอำนาจให้ไปตัดสินใจแล้ว แต่ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นหลักด้วย ไม่ได้มีอิสระตัดสินใจตามอำเภอใจได้แบบกลุ่มการเมืองหลัก ผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่ได้รับการจัดตั้งนี้จึงไม่ได้มีอิสระในการปกครองตนเอง แต่มีอิสระที่จะตัดสินใจแทนกลุ่มโดยถือว่าได้รับมอบอำนาจให้กระทำเช่นนั้นได้

ประเด็นที่ 3 เสถียรภาพของกลุ่ม เราถือได้ว่า กลุ่มการเมืองหลักเป็นกลุ่มที่มีเสถียรภาพมากพอสมควรและมากที่สุดในการรวมกลุ่มในเมืองพัทยาทั้งหมด เพราะว่า นอกจากจะเห็นได้จากภาพที่ปรากฏขึ้นแล้วว่า เป็นกลุ่มการเมืองกลุ่มเดียวในเมืองพัทยาที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่ตั้งเมืองพัทยาใหม่ๆ จนกระทั่งในปัจจุบัน กลุ่มดังกล่าวก็ยังคงสามารถรวมกลุ่มกัน มีการจัดตั้ง และยังทำหน้าที่บริหารเมืองพัทยาอยู่เช่นเดิม และเรายังสามารถเข้าใจได้โดยการคิดจากเหตุผลได้อีก คือ การที่กลุ่มการเมืองหลักมีการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มด้วยการที่มีผู้นำที่อยู่นอกกลุ่ม ได้แก่ บ้านใหญ่ เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงให้เกิดความมั่นคงแก่กลุ่มและช่วยให้กลุ่มดังกล่าวขณะการเลือกตั้งได้เข้าไปมีส่วนตัดสินใจในกิจการของเมืองพัทยา นั่นคือ ครอบครัวยังคงสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกที่ประกอบกันเข้าเป็นกลุ่มการเมืองหลักนี้ได้ กลุ่มการเมืองหลักนั้นก็คงอยู่และสามารถรวมตัวกันได้อย่างเหนียวแน่นต่อไปและตลอดไป และจากสภาพการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบัน การที่กลุ่มการเมืองหลักยังสามารถรองรับอำนาจในเมืองพัทยาโดยตลอดและอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะเป็นเครื่องยืนยันว่า กลุ่มดังกล่าวมีเสถียรภาพเหนือกว่ากลุ่มอื่นๆ ในเมืองพัทยาแล้ว ยังแสดงว่าจะยังคงอยู่อย่างมั่นคง เพราะการที่กลุ่มมีความต่อเนื่องยาวนานจะทำให้เกิดความมั่นคง ความผูกขาด ความมีเสถียรภาพ และความไร้คู่แข่ง อันจะนำไปสู่ความครอบงำในที่สุด

นอกจากนี้ หากจะวิเคราะห์ถึงผู้นำกลุ่ม คือ บ้านใหญ่ ถึงความเข้มแข็งและความสามารถในการสนับสนุนให้กลุ่มการเมืองหลักสามารถผูกขาดอำนาจทางการเมืองต่อไปได้เพียงไรนั้น พบว่า บ้านใหญ่เอง ก็มีการเพิ่มระดับความเข้มแข็งของอำนาจ มีอิทธิพลมากขึ้น เพราะการที่สามารถมีอิทธิพลไม่แค่ระดับการเมืองท้องถิ่นในเมืองพัทยา แต่เป็นการเมืองระดับประเทศ สิ่ง que แสดงถึงศักยภาพของบ้านใหญ่ ดังกล่าวที่ปรากฏเป็นรูปธรรมได้แก่ ในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุดที่ผ่านมา (ในปี 2539) เขตจังหวัดชลบุรี ซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 7 คน ก็เป็นคนที่บ้านใหญ่สนับสนุนทั้ง 7 คน เช่นกัน โดยสมัครในนามพรรคชาติไทย บ้านใหญ่จึงไม่เพียงแต่มีอิทธิพลในการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น แม้แต่ในการเมืองระดับชาติ ถ้าบ้านใหญ่สนับสนุนใคร คนๆ นั้นก็มีโอกาสสูงมากที่จะชนะการเลือกตั้ง และการที่เมื่อบ้านใหญ่สนับสนุนใครแล้วต้องได้รับชัยชนะนี้เป็นไปทั้งจังหวัดชลบุรี คือ รวมไปถึงการเลือกตั้งของเทศบาล และสุขาภิบาลด้วย ดังนั้น กลุ่มการเมืองหลักจึงเป็นกลุ่มที่มีเสถียรภาพ และเป็นกลุ่มที่มีเสถียรภาพมากกว่าทุกกลุ่มในเมืองพัทยา และน่าจะมีเสถียรภาพต่อไปและมากขึ้นด้วย

สำหรับกลุ่มการเมืองอื่นๆ จากภาพเชิงประจักษ์ ก็ได้ตอบคำถามเรื่องเสถียรภาพของกลุ่มการเมืองอื่นๆ อยู่แล้ว เพราะการที่เมืองพัทยามีผู้สมัครแข่งขันเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาลดลงทุกปี และกลุ่มการเมืองก็ลดลงทุกปีด้วยเช่นกัน ดังที่อธิบายไปในตอนต้นแล้ว หมายความว่า กลุ่มการเมืองอื่นๆ มีลักษณะไร้เสถียรภาพ เพราะการคงอยู่ของกลุ่มเกิดจากการที่ผู้นำมีความสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกในกลุ่มได้ดีเพียงใด ในเมื่อกลุ่มการเมืองอื่น ผู้นำไม่สามารถพาตนเองและสมาชิกให้ชนะการเลือกตั้ง มูลเหตุจูงใจในการรวมกลุ่มกันจึงลดลงเรื่อยๆ ยิ่งเวลานานเท่าไร ยิ่งประสบความล้มเหลวบ่อยเท่าไร การรวมตัวกันของสมาชิกก็ยากขึ้นเท่านั้น จนกระทั่งไม่มีกลุ่มใดตั้งขึ้นมาแข่งขันอีก

ดังนั้น ในกลุ่มที่ผู้นำมีความเข้มแข็งกลุ่มก็สามารถดำเนินไปได้และมั่นคงยาวนาน แต่ถ้าผู้นำไม่เข้มแข็งกลุ่มก็จะล้มสลายไป และลักษณะที่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลโดยธรรมชาติของมันแล้วจะไม่มั่นคงยาวนาน ไม่มีเสถียรภาพเท่าที่ควร เพราะบุคคลมีวันที่จะต้องสูญสลายการยึดบุคคลจึงทำได้อย่างมากที่สุดเพียงสิ้นสุดอายุขัยของบุคคลนั้น ความไม่มีเสถียรภาพจึงเป็นลักษณะของการยึดตัวบุคคล จึงสรุปได้ว่า กลุ่มการเมืองอื่น ๆ ไม่มีเสถียรภาพ

แต่อย่างไรก็ตาม การที่กลุ่มการเมืองหลักที่ยึดตัวบุคคลเช่นกัน แต่กลับมีเสถียรภาพ นั้นเป็นเพราะว่า ตัวแกนนำกลุ่ม คือ กำนันเป๊าะ ยังคงมีชีวิตอยู่ และประกอบกับความพยายามที่จะถ่ายทอดความเป็นผู้นำ และสร้างฐานอำนาจทางเศรษฐกิจ และการเมืองให้กับทายาทของตน เห็นได้จากกรณีที่ลูกชายสองคนของกำนันที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เป็นความพยายามขยายฐานอำนาจจากระดับท้องถิ่นไปสู่ระดับประเทศที่มีลักษณะเป็นสถาบันกว่า และสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ระดับชาติกับทุกหน่วยการปกครองท้องถิ่น การสร้างรากฐานต่างๆ อันเป็นการสร้างฐานทรัพยากรทางการเมืองของบ้านใหญ่ให้เข้มแข็ง จึงสามารถทำให้กลุ่มการเมืองหลักน่าจะมีเสถียรภาพต่อไปได้อีกนาน

กลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นทางการ รวมตัวกันจากการมีผลประโยชน์ร่วมกัน และธุรกิจเดียวกัน ก็ย่อมต้องปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันเสมอ ผลจากการรวมตัวกันทำให้เกิดประโยชน์ในการปกป้องดูแลธุรกิจของตน แนวโน้มของการคงอยู่ หรือการมีเสถียรภาพของกลุ่มจึงน่าจะมีมาก และมั่นคงพอสมควร โดยเฉพาะกลุ่มผลประโยชน์ของธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น โรงแรม เป็นต้น ซึ่งมีสมาชิกมากมายเพราะเมืองพัทยามีโรงแรมมาก ย่อมมีสมาชิกมากก็ยิ่งมั่นคงมาก และถ้ากลุ่มได้จดทะเบียน มีกฎระเบียบกติกาที่แน่นอน ความคงอยู่หรือความมีเสถียรภาพของกลุ่มก็ยิ่งมากขึ้น เพราะมีความเป็นสถาบัน กลุ่มผลประโยชน์ขนาดใหญ่จึงน่า จะมีความเข้มแข็ง มั่นคง และมีพลังที่มากขึ้นเรื่อยๆ ตามเวลาที่ผ่านมา

การรวมตัวกันของกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้งมีเสถียรภาพ ซึ่งปกติแล้ว จะมีเสถียรภาพมากกว่ากลุ่มที่รวมตัวกันโดยยึดตัวบุคคล เพราะผลประโยชน์จะสามารถคงอยู่ได้ แต่คนมีวันตาย และถ้ายิ่งกลุ่มผลประโยชน์มีการจดทะเบียน มีกฎหมายรองรับ จะยิ่งสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มด้วย ระบบกลุ่มจึงมีโอกาสคงอยู่ได้ตลอดไปตราบใดที่ยังมีประโยชน์หรือมีกิจกรรมร่วมกันอยู่ แต่ในกรณีของเมืองพัทยา ถ้าให้วัดระดับความมีเสถียรภาพของกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้งกับกลุ่มการเมืองหลักแล้ว ยังถือว่ากลุ่มการเมืองหลักมีเสถียรภาพมากกว่า เพราะการดำรงอยู่ที่ยาวนานกว่า การดำเนินกิจกรรมที่ต้องเนื่องตลอดเวลาที่มีการจัดตั้งกลุ่ม และฐานในการเชื่อมโยงกลุ่มที่แม้จะเป็นตัวบุคคล แต่ก็ได้มีความพยายามที่จะเปลี่ยนฐานหรือขยายฐานอย่างเป็นระบบ ประกอบกับตัวสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลักที่มีโอกาสสร้างฐานอำนาจได้ง่ายกว่านักการเมืองท้องถิ่นคนอื่นที่ไม่มีโอกาสเข้าทำงานการเมือง ถ้าสามารถพิสูจน์การทำงานให้ประชาชนเห็นได้ ต่อไปแม้ไม่ได้รับการสนับสนุนจาก บ้านใหญ่ หรือไม่ได้อยู่ในกลุ่มการเมืองหลักแล้ว ก็ยังสามารถชนะการเลือกตั้งได้ ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบนักการเมืองหน้าใหม่ ที่ยังไม่มีโอกาสพิสูจน์ฝีมือ และสร้างผลงาน

ส่วนกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่เป็นทางการ จากที่เป้าหมายการเกิดกลุ่มเกิดจากเหตุการณ์เฉพาะหน้า และมีการจัดตั้งเพื่อวัตถุประสงค์ที่เป็นการชั่วคราว ตามที่ได้วิเคราะห์มาในประเด็นที่หนึ่งและที่สองนั้น จึงสรุปได้ว่า เป็นกลุ่มที่ไม่มีเสถียรภาพ จะคงอยู่เพียงแค่ว่าสามารถหาข้อสรุปในการแก้ไขปัญหาที่ทำให้ต้องรวมกลุ่มได้เท่านั้น

ความจริงแล้ว กลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่ได้รับการจัดตั้งเหล่านี้ จะทำให้กลายเป็นกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้งก็ได้ เช่นในกรณีตลาดลานโพธิ์ เมื่อสามารถหาข้อยุติได้แล้ว อาจจะไม่ยุบกลุ่ม แต่ตั้งเป็นชมรมพ่อค้าแม่ค้าเมืองพญา คอยดูแลปกป้องประโยชน์ของพ่อค้าแม่ค้าตลาดสดทั่วเมืองพญา ซึ่งหากเกิดขึ้นจริง จะทำให้ปกป้องผลประโยชน์ของพ่อค้าแม่ค้าตลาดสดได้ดี และทำให้ตลาดสดสามารถรักษาความสะอาดได้ง่าย ราคาของยุติธรรมและเป็นสากลทุกตลาดในเมืองพญา ไม่ใช่มีสภาพอย่างในปัจจุบันที่สกปรก และราคาสินค้าแต่ละตลาดต่างกันมากพอสมควร นอกจากนี้ยังสะดวกต่อการติดต่อกับทางการ เพราะหากทางการมีนโยบายอะไรที่จะกระทบต่อการค้าขายของชาวตลาดจะได้เชิญมาปรึกษาหารือ หรือตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญร่วม ปัญหาอย่างที่เกิดขึ้นนี้จะได้ไม่เกิดขึ้นอีก ลักษณะการเชิญกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมด้วยกับสภาเมืองพญานี้ จริงๆ แล้วเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ แต่โดยมากมักเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หรือธุรกิจโรงแรม ซึ่งมักเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ มีตัวแทนกลุ่มที่ชัดเจนและมีความเป็นตัวแทนสมาชิกในกลุ่มได้ดี ถ้าสามารถใช้วิธีการนี้ได้กับทุกอาชีพ จะสร้างความสะดวก และลดการเกิดปัญหาในเมืองพญาได้อีกมาก

ประเด็นที่ 4 ส่วนประกอบของกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลักเป็นผู้ที่สนใจการเมือง เป็นผู้กว้างขวางในพื้นที่ บุคคลในกลุ่มจึงไม่จำกัดว่าจะมีอาชีพอะไร ดังนั้นในกลุ่มการเมืองหลัก จึงประกอบด้วยคนหลายอาชีพมากกว่าในกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งสาเหตุที่มีการรวมกลุ่มกันก็เพราะมีผลประโยชน์ร่วมกัน และโดยมากจะเป็นคนอาชีพเดียวกัน ความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลักจึงย่อมมีมากกว่าสมาชิกในกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งหากดูในสภาพความเป็นจริงจากบุคคลที่เป็นสมาชิกสภาเมืองพญาตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา ซึ่งก็คือคนในกลุ่มการเมืองหลักนั้น จะมีความหลากหลายในอาชีพมากกว่า สมาชิกในกลุ่มผลประโยชน์

แต่อย่างไรก็ตาม ในสภาพการณ์ปัจจุบัน สมาชิกสภาเมืองพญามักจะเป็นผู้ประกอบอาชีพนักธุรกิจหรือค้าขายแทบทั้งสิ้น¹⁶ สาเหตุน่าจะเป็นเพราะว่า เมืองพญาเป็นเมืองท่องเที่ยว รายได้หลักของเมืองมาจากการค้าขายหรือจากกิจการสถานบริการต่างๆ

คนส่วนใหญ่ในเมืองจึงมักประกอบอาชีพสองอย่างนี้ และอีกเหตุผลหนึ่ง การเป็นนักการเมืองจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่าย นักการเมืองจึงควรมีฐานะพอสมควร ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจ จึงมักจะมีโอกาสในการเป็นนักการเมืองมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ

¹⁶ โปรดดูภาคผนวก ข., หน้า 231.

จึงกล่าวได้ว่า กลุ่มการเมืองหลักมีส่วนประกอบของกลุ่มที่หลากหลาย
ชนชั้นอาชีพมากกว่ากลุ่มผลประโยชน์

ส่วนกลุ่มการเมืองอื่นๆ ก็มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มการเมืองหลักคือ มีความหลากหลายของชนชั้นและอาชีพมากกว่ากลุ่มผลประโยชน์ทั้งสองประเภทด้วย เหตุผลเดียวกัน และในกรณีของกลุ่มผลประโยชน์ ก็มีลักษณะแบบเดียวกันไม่ว่าเป็นกลุ่มที่มีการจัดตั้งหรือไม่มีการจัดตั้ง เพราะการที่มีผลประโยชน์ร่วมกันได้ก็ต้องประกอบด้วยกลุ่มคน อาชีพเดียวกัน จึงสรุปได้ว่า มีสมาชิกประเภทเดียวกัน และมีลักษณะชนชั้นที่ไม่หลากหลายเท่ากลุ่มการเมือง

ลักษณะสมาชิกในกลุ่มผลประโยชน์ทั้งมีและไม่มีการจัดตั้ง มีลักษณะคล้ายคลึงกันกล่าวคือ เป็นคนกลุ่มอาชีพกลุ่มชนชั้นเดียวกันก็จริง แต่ก็ยังมีความแตกต่างที่พอจะสังเกตได้ ในกลุ่มผลประโยชน์ที่สำคัญของเมืองพัทยา ไม่ว่าจะเป็นชมรมโรงแรม หรือสถานประกอบการอื่นๆ ที่มีขนาดใหญ่ ล้วนแต่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้งทั้งสิ้น แต่กลุ่มที่ไม่ค่อยมีอำนาจในสังคม เช่นพ่อค้าแม่ค้า มักจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่ได้รับการจัดตั้ง

ประเด็นที่ 5 การร่วมมือของกลุ่ม การรู้จัก ความสัมพันธ์กัน และการร่วมมือกันของสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลักจำเป็นต้องมี เพราะกลุ่มการเมืองดังกล่าวต้องรวมตัวกันและร่วมมือกันเข้าไปบริหารกิจการเมืองพัทยา แต่การรวมกันจัดตั้งเป็นกลุ่มการเมืองนั้น ได้มีการรวมกันโดยผ่าน บ้านใหญ่ คือการที่มี บ้านใหญ่ เป็นผู้คัดสรร หรือตัดสินใจในขั้นสุดท้าย ในการจัดตั้งกลุ่ม เพราะการที่ให้ใครร่วมกลุ่มก็เป็นเสมือนการบอกอย่างเป็นทางการเป็นนัยว่า จะให้ใครเป็นสมาชิกสภาเมืองประเภทที่หนึ่ง ดังที่ได้อธิบายไปแล้วในประเด็นแรก

ถึงแม้ว่าการรวมกลุ่มกันของกลุ่มการเมืองหลักดังกล่าว อาจมีสมาชิกบางคนที่ไม่เคยรู้จักกันถึงขนาดที่จะมารวมกลุ่มการเมืองเดียวกันได้ ถ้าเป็นการจัดกันเองโดยไม่มีบ้านใหญ่ เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่เมื่อมาอยู่กลุ่มเดียวกันแล้ว ก็จะต้องร่วมมือร่วมใจกันทำงาน โดยจะมี บ้านใหญ่ อีกเช่นกัน ที่จะคอยประสานกลุ่มดังกล่าวไว้ไม่ให้ขัดแย้งกัน หรือคอยระงับข้อพิพาท เจรจาไกลเกลี่ย ทำให้กลุ่มสามารถประสานงานและร่วมมือกันได้ดี การรวมตัวจึงเกิดจากความสัมพันธ์กับบ้านใหญ่มากกว่าที่จะเป็นการรู้จักกันหรือมีสายสัมพันธ์กันในกลุ่มเอง ประกอบกับการที่ทุกคนในกลุ่มเมื่อมารวมกันแล้วคือต้องการจะชนะการเลือกตั้ง ดังนั้นจึงต้องช่วยกันพากันไปสู่ชัยชนะ ซึ่งเป็นการสร้างความเป็นพวกเดียวกันจากการที่มีประโยชน์ร่วมกัน และจากการที่มีศัตรูร่วมกันด้วย ซึ่งก็คือนักการเมืองกลุ่มอื่นๆ และคนอื่นๆ ที่อยู่นอกเหนือจากกลุ่มการเมืองหลัก ดังนั้นกลุ่มการเมืองหลักจึงมีความร่วมมือกันของสมาชิกในกลุ่ม แม้จะไม่ได้รู้จัก หรือมีความคุ้นเคยกันมาก่อนก็ตาม ส่งผลต่อการอุปถัมภ์กันในกลุ่มด้วย

ส่วนกลุ่มการเมืองอื่นๆ ก็มีความร่วมมือกัน เพราะมีลักษณะที่คล้ายกับกลุ่มการเมืองหลักที่ต้องการจะเข้าไปบริหารกิจการเมืองพัทยา จึงต้องการชนะการเลือกตั้ง และก็มีศัตรูร่วมกันคือนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม จึงทำให้มีความร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ส่วนลักษณะการเชื่อมโยงสมาชิกในกลุ่มที่จะเชื่อมโยงกับผู้นำกลุ่มคนเดียวกัน แต่เนื่องจากผู้นำกลุ่มไม่ได้มีอำนาจหรืออิทธิพลที่เหนือกว่าสมาชิกในกลุ่มของตนมากเท่ากับ บ้านใหญ่ มีเหนือสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลัก จึงอาจมีการเชื่อมโยงระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกันเองประกอบด้วย โดยที่ผู้นำก็ยังเป็นคนที่สมาชิกในกลุ่มทุกคนยกย่อง จึงสามารถเป็นตัวกลางประสานความขัดแย้งในกลุ่มได้ในระดับหนึ่ง จึงสรุปว่ามีความร่วมมือกันดี

สำหรับกลุ่มผลประโยชน์ สมาชิกในกลุ่มผลประโยชน์ไม่ว่าจะแบบที่มีการจัดตั้ง หรือไม่มีการจัดตั้ง ต่างก็มีการร่วมมือกันดี เพราะว่า กลุ่มดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก เชื่อมโยงกันด้วยการมีผลประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มเป็นสำคัญ ดังนั้น การที่จะประสานร่วมมือร่วมใจกันจึงเกิดขึ้นเป็นปกติ โดยเหตุผลในการรวมกลุ่มผลประโยชน์ก็เพื่อที่จะร่วมมือร่วมใจกันอยู่แล้ว แต่อาจต่างกันบ้างตรงที่ กลุ่มผลประโยชน์ที่ได้รับการจัดตั้ง มีการร่วมมือของกลุ่มอันเกิดจากที่ต้องการปกป้อง และประสานประโยชน์ร่วมกัน สร้างความเข้มแข็ง เพิ่มอำนาจต่อรองระหว่างกลุ่ม ส่วนกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้ง มีการร่วมมือของกลุ่มอันเกิดจากมีปัญหาาร่วมกัน และต้องการปกป้องหรือบรรเทาผลประโยชน์ที่กำลังจะเสียไป

จากการวิเคราะห์การกำเนิดของกลุ่มในเมืองพัทยา เนื่องจากลักษณะการรวมตัว จุดประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม ลักษณะของสมาชิกในกลุ่ม และผู้นำกลุ่มของกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้แตกต่างจากกลุ่มการเมือง ประกอบกับลักษณะของกลุ่มการเมืองหลักที่มีความสืบเนื่องยาวนานในการผูกขาดอำนาจ จึงไม่เอื้ออำนวยให้กลุ่มผลประโยชน์ที่สนใจการเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยวิธีการส่งตัวแทนไปลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่อาจใช้วิธีทางอ้อมเช่นการสนับสนุนกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มการเมืองหลัก หรือการเข้าไปเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่สอง ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

ส่วนกำเนิดของกลุ่มการเมืองหลัก เป็นลักษณะของกลุ่มผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งมีผู้อุปถัมภ์ได้แก่ บ้านใหญ่ ที่มีอำนาจเหนือกว่าอย่างรอบด้าน และยังสามารถครองอำนาจในการทำให้สมาชิกในกลุ่มสามารถได้รับสิ่งที่ต้องการคือ การชนะการเลือกตั้งได้ ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้บ้านใหญ่เป็นผู้อุปถัมภ์ที่มีอิสระในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ของกลุ่มอย่างเต็มที่ และนี่เป็นกำเนิดของกลุ่มซึ่งเชื่อมโยงกลุ่มการเมืองหลักโดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ที่สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมกันกับบุคคลนอกกลุ่ม ส่วนกลุ่มการเมืองอื่นๆ ที่ต้องแพ้กลุ่มการเมืองหลักก็เพราะว่า แม้จะมีกำเนิดจากความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม แต่ผู้อุปถัมภ์เป็นผู้

นำกลุ่มซึ่งมีอำนาจและทรัพยากรทางการเมืองโดยเปรียบเทียบแล้วน้อยกว่า บ้านใหญ่ ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ของกลุ่มการเมืองหลัก และเมื่อเวลาผ่านไป กลุ่มการเมืองหลักก็ขยายอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองได้กว้างขวางกว่าแต่ก่อน หรือการที่มีทรัพยากรทางการเมืองมากกว่าผู้นำกลุ่มการเมืองอื่นๆ ผลก็คือ นักการเมืองท้องถิ่นส่วนหนึ่งจึงได้กลายมาอยู่ร่วมกลุ่มเดียวกับกลุ่มการเมืองหลัก เพราะหวังที่จะได้รับการสนับสนุนจากบ้านใหญ่ และได้ชัยชนะในการเลือกตั้ง และอีกส่วนหนึ่ง จะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวทางการเมือง หรือเลิกเข้ามาแข่งขันทางการเมืองกับกลุ่มการเมืองหลัก การเมืองของเมืองพัทยาจึงแทบไม่มีการแข่งขัน และกลุ่มการเมืองของเมืองพัทยาก็มีเพียงกลุ่มเดียวที่ผูกขาดและครอบครองอำนาจทางการเมืองและไร้คู่แข่ง เพราะความอ่อนแอของกลุ่มต่างๆ โดยเปรียบเทียบ ตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้

ความเป็นมาของกลุ่ม

กลุ่มการเมืองหลักที่มีกำเนิดขึ้นมาได้จากระบบอุปถัมภ์นี้ สามารถดำเนินกิจกรรมของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการอุปถัมภ์ของ บ้านใหญ่ ที่สนับสนุนกลุ่มการเมืองหลัก ซึ่งผลจากการอุปถัมภ์นี้เองที่ทำให้กลุ่มดังกล่าวสามารถชนะการเลือกตั้งและได้เป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยามาทุกสมัย ประกอบกับความยาวนานในการครองอำนาจของกลุ่ม จึงทำให้กลุ่มเข้มแข็งมากขึ้นเรื่อยๆ ประเด็นสำคัญในการที่ทำให้กลุ่มสามารถคงอยู่ได้นานก็คือ ความเชื่อมโยงกับผู้อุปถัมภ์ ซึ่งมีทรัพยากรทางการเมืองสูงยิ่งกว่าทุกคนในท้องถิ่น และนี่ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้กลุ่มการเมืองหลักกลายเป็นกลุ่มการเมืองเดียวของเมืองพัทยาในปัจจุบัน

ส่วนกลุ่มการเมืองอื่นๆ ซึ่งกำเนิดกลุ่มมาจากความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เช่นกัน แต่เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มการเมืองนั้นๆ กับผู้นำกลุ่ม ซึ่งแม้ว่าผู้นำกลุ่มจะมีอิทธิพลและทรัพยากรทางการเมืองเหนือกว่าสมาชิกในกลุ่มก็ตาม แต่หากเทียบระหว่างผู้นำกลุ่มซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์สมาชิกในกลุ่มนั้น กับ บ้านใหญ่ ซึ่งเป็นผู้นำกลุ่มการเมืองหลักแล้ว จะพบว่าทรัพยากรทางการเมืองที่แตกต่างกันมาก ดังนั้นกลุ่มการเมืองอื่นๆ จึงได้สลายกลุ่มไป ส่วนนักการเมืองท้องถิ่นที่แตกตัวกันไปในั้น บางส่วนอาจไปรวมกับกลุ่มการเมืองหลักเพื่อที่จะได้มีโอกาสชนะการเลือกตั้ง และบางส่วนก็เก็บตัวไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและรอคอยเวลาที่ผู้อุปถัมภ์ของกลุ่มการเมืองหลักไม่สามารถช่วยเหลือกลุ่มการเมืองหลักได้ จึงค่อยเข้าแข่งขันใหม่ ประกอบกับที่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง จึงทำให้โอกาสที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มลดลง กลุ่มจึงไม่มีความต่อเนื่องและแตกสลายไปในที่สุด

กลุ่มผลประโยชน์ในเมืองพัทยา โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับการจัดตั้ง จะมีความต่อเนื่องของกลุ่มมากพอสมควร เพราะการรวมตัวของกลุ่มเป็นไปจากการที่สมาชิกในกลุ่มมี

ผลประโยชน์ร่วมกัน และต้องร่วมมือกันเพื่อปกป้องรักษาประโยชน์โดยรวมของกลุ่ม ซึ่งกลุ่มดังกล่าวมีกิจกรรมที่ทำอย่างต่อเนื่อง และต้องคอยดูแลผลประโยชน์อยู่ตลอดเวลา ตราบใดที่ผลประโยชน์รวมของกลุ่มยังคงมีอยู่ กลุ่มเหล่านี้ก็จะยังอยู่ต่อไป กลุ่มนี้ใช้ผลประโยชน์ในการสร้างสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โอกาสที่กลุ่มดังกล่าวจะมีความเนื่องจึงมีมาก และมากกว่ากลุ่มที่เชื่อมโยงโดยบุคคล หรือกลุ่มที่อาศัยความสัมพันธ์ในแนวตั้งแบบระบบอุปถัมภ์ เพราะการรวมตัวของสมาชิกที่เท่าเทียมกัน และมีประโยชน์ของกลุ่มโดยรวมเป็นตัวประสานนั้น ผลประโยชน์จะสามารถคงอยู่ได้นานกว่าตัวบุคคล และหากขาดตัวบุคคลที่เป็นหัวหน้ากลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มดังกล่าวก็ยังสามารถอยู่ได้ เนื่องจากสมาชิกเป็นคนระดับเดียวกัน แต่ถ้าเป็นกลุ่มอุปถัมภ์ที่สมาชิกรวมกันเพราะเชื่อมโยงกับผู้นำกลุ่ม ถ้าไม่มีผู้นำกลุ่มคนนั้น กลุ่มก็จะแตกสลายในทันที แต่เหตุที่เมืองพิทยากลุ่มการเมืองหลักกลับมีความเป็นมาที่ต่อเนื่องยาวนานกว่ากลุ่มใด ก็เพราะผู้อุปถัมภ์หรือผู้นำกลุ่มยังคงอยู่ พร้อมทั้งได้สร้างและขยายฐานอำนาจ หรือทรัพยากรทางการเมืองอย่างต่อเนื่องให้กับตนเองและกลุ่มการเมืองหลักด้วย โดยพยายามเชื่อมโยงคนเข้ากับการเมืองระดับชาติ กลุ่มการเมืองหลักจึงสามารถคงอยู่อย่างยาวนาน จนเป็นที่ยอมรับแล้วว่าคนในกลุ่มดังกล่าวก็คือผู้ที่จะเป็นสมาชิกสภาเมืองพิทยาต่อไป

ส่วนกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่เป็นทางการที่มีกำเนิดจากการมีปัญหาาร่วมกัน เฉพาะกรณี ไม่ใช่การต้องการดูแล ป้องกัน และแสวงหาประโยชน์ร่วมกันแบบกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นทางการซึ่งต้องอาศัยการเอาใจใส่อย่างต่อเนื่อง ลักษณะที่มีการรวมแบบนี้ย่อมสลายตัวโดยง่าย เมื่อปัญหาได้รับการแก้ไข หรือได้ข้อสรุปว่าจะแก้ไขอย่างไร กลุ่มดังกล่าวจึงขาดความต่อเนื่องของกิจกรรม และเป็นกลุ่มที่รวมตัวอย่างชั่วคราว

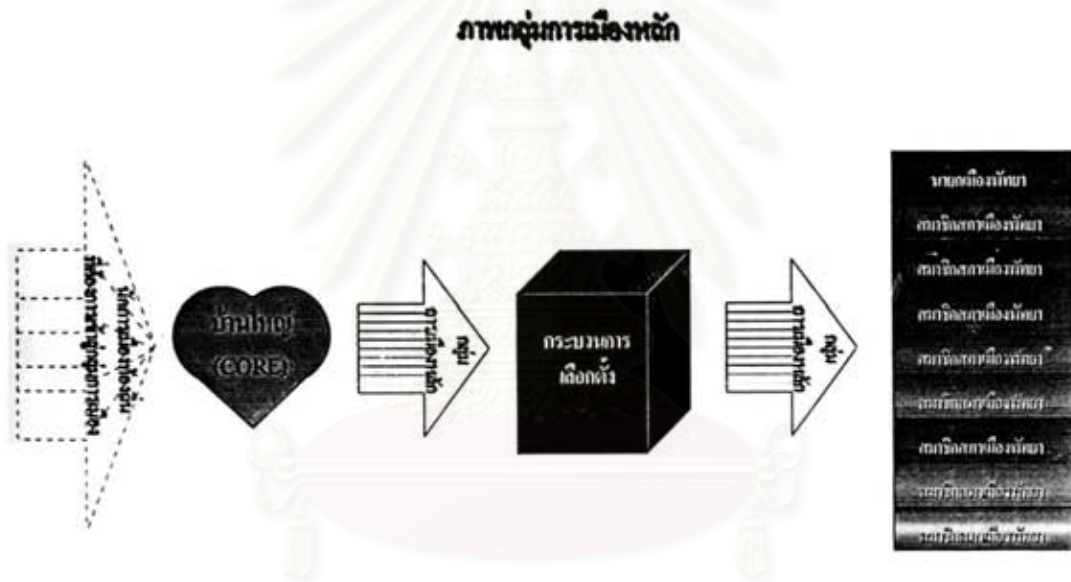
การแสวงหา การรักษา และการใช้อำนาจของกลุ่มในเมืองพิทยา

การแสวงหา การรักษา และการใช้อำนาจของกลุ่มในเมืองพิทยาที่สำคัญจริงๆ คือ กลุ่มการเมือง โดยเฉพาะกลุ่มการเมืองหลัก ส่วนกลุ่มผลประโยชน์จะมีบ้างแต่จะน้อยกว่า หรือรองลงมา

กลุ่มการเมืองโดยทั่วไปต้องการที่จะเข้ามาบริหารกิจการของท้องถิ่น เป็นการใช้อำนาจทางการเมือง การปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีกระบวนการคัดสรรผู้บริหารจากการเลือกตั้ง ซึ่งก็รวมถึงเมืองพิทยาด้วย กระบวนการเลือกตั้งจึงเป็นเครื่องมือในการแสวงหาอำนาจของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และการที่กลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับการเลือกตั้งจะสามารถครองอำนาจได้ยาวนานหรือไม่เพียงใด เป็นกระบวนการรักษาอำนาจของกลุ่มดังกล่าว ดังนั้นกลุ่มการเมืองที่มีกระบวนการแสวงหา รักษา และใช้อำนาจที่เด่นชัดที่สุดคือ กลุ่มการเมืองหลัก

กลุ่มการเมืองหลัก มีการแสวงหาโดยการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา โดยความช่วยเหลือของ บ้านใหญ่ และมีการรักษาอำนาจโดยการที่กลุ่มดังกล่าวลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาย่างต่อเนื่อง และได้ชัยชนะทุกครั้ง เป็นการรักษาการครองและใช้อำนาจในการตัดสินใจในกิจการต่างๆ ของเมืองพัทยา โดยอาศัยทรัพยากรจากบ้านใหญ่ และเป็นผู้ตัดสินใจในภารกิจต่างๆ ของเมืองพัทยา จึงถือได้ว่ากลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มชนชั้นนำของเมืองพัทยา หรือกลุ่มที่อยู่ในโครงสร้างอำนาจของเมืองพัทยาด้วย ทั้งนี้จะอธิบายกระบวนการสร้าง รักษา และแสวงหา อำนาจของกลุ่มการเมืองหลักได้ คือ

แผนภาพที่ 9 ภาพกำเนิด ความเป็นมา การแสวงหา การรักษา และการใช้อำนาจของกลุ่มการเมืองหลัก



จากแผนภาพที่ 9 สามารถอธิบายได้ว่า การจัดตั้งหรือกำเนิดของกลุ่มการเมืองหลัก โดยบ้านใหญ่เป็นผู้คัดสรรจากนักการเมืองท้องถิ่น หรือผู้สนใจการเมืองทั่วไป ซึ่งบ้านใหญ่ จะคัดไว้เพียง 9 คน โดยจะให้รวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองหลักซึ่งบ้านใหญ่ให้การสนับสนุน โดยคนที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว หรือคนที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองหลักโดยการคัดเลือกของบ้านใหญ่ จะเป็นคนกลุ่มเดียวกับที่ชนะการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา โดยที่ตัวนายกเมืองพัทยาก็คือผู้นำกลุ่มการเมืองหลักที่ได้วางตัวไว้แล้ว ที่แสดงให้เห็นตามความเหมือนของแถบสีกลุ่มการเมืองหลักกับกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยา และภาพกลุ่มการเมืองหลักและกลุ่มการเมืองที่ชนะการเลือกตั้ง เป็นภาพเดียวกัน และการผ่านกระบวนการเลือกตั้ง จะเป็นตัวเปลี่ยนสภาพกลุ่มการเมืองหลักเป็นกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่

หนึ่ง จึงสรุปได้ว่า กลุ่มการเมืองหลักเกิดจากการสร้างหรือสนับสนุนจาก บ้านใหญ่ ซึ่งเป็นผู้
 อุปถัมภ์จนกระทั่งสามารถชนะการเลือกตั้งได้ และเป็นเช่นนี้ทุกครั้งไป จึงมีความเป็นมาของ
 กลุ่มที่มีความต่อเนื่องในการทำงาน และมีความเข้มแข็งเหนือกลุ่มการเมืองอื่นๆ มาก การที่
 แปรสภาพกลุ่มการเมืองเป็นกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง ที่ทำอย่างสม่ำเสมอใน
 การเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาทุกครั้ง และกลุ่มการเมืองหลักก็ได้รับการเลือกตั้งทุกครั้ง
 ด้วย ก็คือกระบวนการแสวงหา รักษา และใช้อำนาจของกลุ่มการเมืองดังกล่าว ให้สามารถคง
 ความเหนือกว่ากลุ่มการเมืองอื่นๆ และสร้างสมอำนาจอย่างต่อเนื่องยาวนาน

ส่วนกลุ่มการเมืองอื่นๆ มีความต้องการเข้าไปมีอำนาจในการตัดสินใจของ
 เมืองพัทยาเช่นกันโดยพยายามแสวงหาอำนาจทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมือง
 พัทยา แต่ความพยายามล้มเหลวจึงไม่สามารถมีและใช้อำนาจในการตัดสินใจต่างๆ ของเมือง
 พัทยาได้ แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงออกโดยการลงสมัครแข่งขันนั้น ก็คืออำนาจด้วยเพราะ
 กล่าวที่จะท้าทายกลุ่มการเมืองหลัก และหากลงสมัครในการเลือกตั้งในครั้งต่อไป จะแสดงถึง
 ความไม่ยอมแพ้ ซึ่งเป็นการรักษาอำนาจ แต่การที่ในปัจจุบันไม่มีกลุ่มการเมืองใดเข้าแข่งขัน
 กับกลุ่มการเมืองหลักจึงแสดงว่า กลุ่มการเมืองอื่นๆ ไม่มีการแสวงหา การรักษา และการใช้
 อำนาจแล้ว ซึ่งก็หมายความว่า ไม่มีกลุ่มดังกล่าวเกิดขึ้น เพราะหากมีการเกิดกลุ่ม ย่อมหมายถึง
 ความว่า มีความต้องการร่วมกันของคนจำนวนหนึ่งในการที่จะแสวงหา รักษา และใช้อำนาจ
 ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแผนภาพที่ 10 ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนภาพที่ 10 ภาพกำเนิด ความเป็นมา การแสวงหา การรักษา
และการใช้อำนาจของกลุ่มการเมืองอื่นๆ**

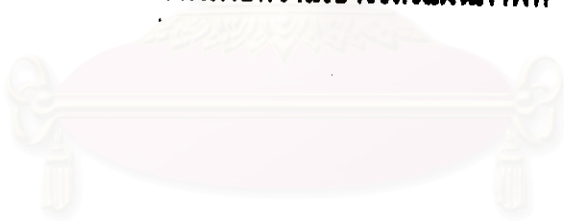
ภาพกลุ่มการเมืองอื่นๆ



จากแผนภาพที่ 10 สามารถอธิบายได้ กล่าวคือ ในการแข่งขันรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาในครั้งแรกๆ ที่มีการแข่งขันทางการเมืองของกลุ่มการเมืองในเมืองพัทยา ปรากฏว่า จะมีกลุ่มการเมืองหลายกลุ่มเข้ามาแข่งขัน กลุ่มต่างๆ เหล่านี้จะรวมกลุ่มกันโดยอาศัยความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้นำกลุ่มซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ และสมาชิกในกลุ่มซึ่งเป็นผู้รับอุปถัมภ์ เพราะการรวมกลุ่มแม้จะเกิดจากการที่ทุกคนมีความต้องการร่วมกันที่จะชนะการเลือกตั้งแล้ว แต่การที่ทำให้สามารถรวมกันได้ ยังต้องอาศัยบารมีของผู้นำซึ่งทุกคนในกลุ่มนับถือหรือให้ความสำคัญมากที่สุด การไม่มีผู้นำกลุ่มก็อาจทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มกันได้ ซึ่งเป็นลักษณะกำเนิดกลุ่ม แต่เมื่อรวมกลุ่มกันได้และเข้าสู่กระบวนการเลือกตั้งแล้ว กลับไม่เคยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้ง หรือไม่สามารถผ่านกระบวนการเลือกตั้งได้เลย แต่ผู้ที่ผ่านได้ ก็คือกลุ่มการเมืองหลัก ซึ่งเป็นเช่นนี้มาตลอด แต่อย่างไรก็ตาม การพยายามเข้าแข่งขันก็เป็นการแสดงการแสวงหาอำนาจทางการเมือง และในที่สุดกลุ่มการเมืองเหล่านี้ก็จะแตกสลายไปเพราะการที่ไม่สามารถบรรลุผลในการทำงานได้ โดยนักการเมืองกลุ่มหนึ่งจะกลายสภาพมาเข้าร่วมกลุ่มกับกลุ่มการเมืองหลักกลายเป็นกลุ่มเดียวกัน และอีกส่วนหนึ่งก็จะ

เล็กยุ่งเกี่ยว และเก็บตัว ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการสมัครรับเลือกตั้งในการปกครองท้องถิ่นนี้อีก อันเป็นการยุติการแสวงหาอำนาจ ดังนั้นกลุ่มการเมืองในเมืองพัทธยาจึงลดลงจนเหลือเพียงกลุ่มเดียวในสภาพปัจจุบัน

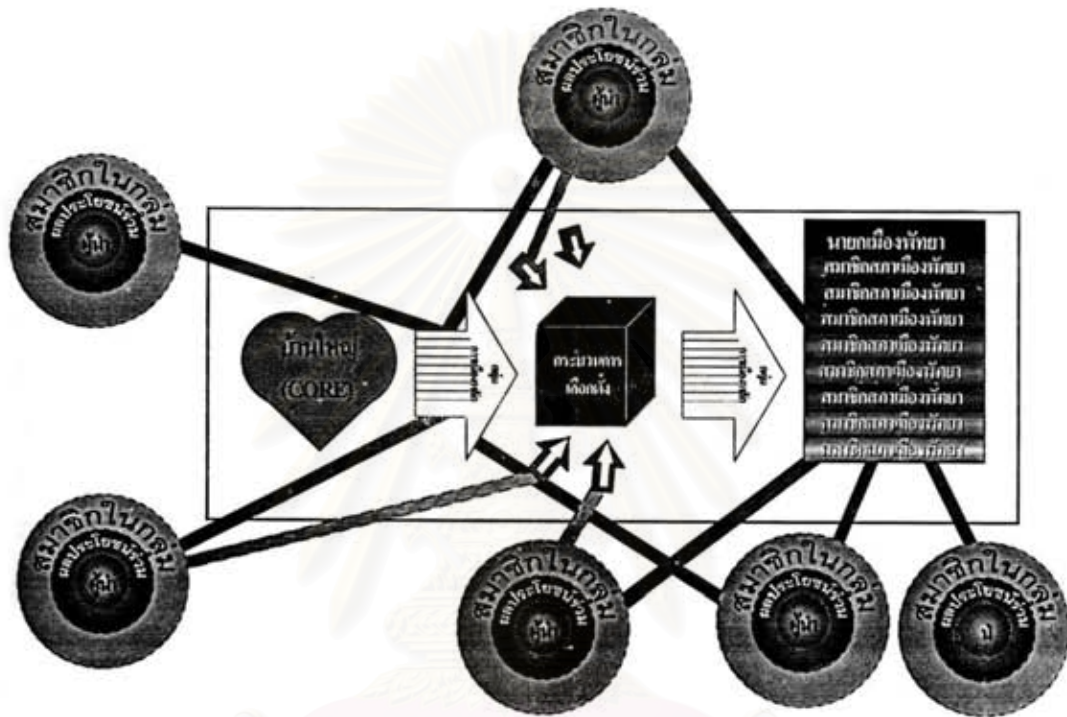
สำหรับกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้ง จะมีการแสวงหาอำนาจที่ชัดเจน เป็นระบบ และอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการรักษาอำนาจไว้ และสามารถใช้อำนาจที่มีอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือการรวมกลุ่มนั้นจะมีผลประโยชน์หรือลักษณะของสมาชิกร่วมกัน และเห็นร่วมกันว่า หากจัดตั้งรวมตัวกันเป็นกลุ่มจะสามารถมีอำนาจมากกว่าการแยกกันแข่งขันกับธุรกิจอื่นๆ ซึ่งก็คือการแสวงหาผลประโยชน์หรืออำนาจในการต่อรองร่วมกัน และการรวมกลุ่มกันก็คือกระบวนการรักษาอำนาจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ส่วนการที่มีตัวแทนกลุ่มมาร่วมการตัดสินใจในกิจการของเมืองพัทธยา ซึ่งกระทบกับกลุ่มธุรกิจของตน การที่รับฟังความเห็นของตัวแทนกลุ่มเหล่านั้นในการตัดสินใจ หรือออกกฎ ข้อบังคับใดๆ ก็คือการแสดงหรือการใช้อำนาจของกลุ่มทางหนึ่ง ซึ่งเป็นอำนาจในทางการเมือง และกลุ่มดังกล่าวยังมีอำนาจและใช้อำนาจของตนในฐานะที่เป็นกลุ่มผลประโยชน์ เช่น จากการต่อรองระหว่างกลุ่มต่างๆ ในเมืองพัทธยา การจัดตั้งกลุ่มจึงเป็นการแสวงหาอำนาจร่วมกันทั้งอำนาจทางการเมืองและอำนาจในกลุ่ม การดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องของกลุ่มเป็นการรักษาอำนาจของกลุ่มไว้ ซึ่งจะหมดสิ้นไปถ้าไม่มีการจัดตั้งกลุ่ม และการมีกลุ่มก็เป็นการแสดงความพร้อมที่จะใช้อำนาจของกลุ่มได้ตลอดเวลา โดยจะแสดงภาพเพื่อความเข้าใจดังแผนภาพที่ 11



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**แผนภาพที่ 11 ภาพกำเนิด ความเป็นมา การแสวงหา การรักษา
และการใช้อำนาจของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้ง**

ภาพกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้ง



จากแผนภาพที่ 11 ในกระบวนการเลือกตั้งของสมาชิกสภาเมืองพัทยาที่มีลักษณะกระบวนการคัดสรรคน และมีกลุ่มที่ได้รับการเลือกตั้งแบบเดิมๆ อย่างที่ได้อธิบายไปแล้วนั้น ย่อมได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมโดยเฉพาะกลุ่มนักธุรกิจที่ต้องการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย หรือตัดสินใจในการบริหารกิจการของเมืองเช่นเดียวกับกลุ่มการเมืองหลัก เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของกลุ่มตน อันเป็นสาเหตุของการรวมกลุ่ม โดยที่กลุ่มดังกล่าวไม่สามารถเข้าแข่งขันทางการเมืองได้เพราะไม่มีเวลา ไม่มีทรัพยากรทางการเมืองที่มากและมีประสิทธิภาพพอที่จะแข่งขันกับกลุ่มการเมืองหลักที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ที่มีอิทธิพลในเมืองท้องถิ่นได้ จึงใช้วิธีการสนับสนุนแก่กลุ่มการเมืองหลักก่อนการเลือกตั้ง เช่น โดยวิธีการใช้ทรัพยากรทางการเมืองที่มีของกลุ่มตนสนับสนุนกลุ่มการเมืองหลักนั้นโดยการให้เงินอุดหนุนในการหาเสียง หรือการไปช่วยระดมคนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มไปลงคะแนนให้ เป็นต้น โดยหวังที่จะได้รับการสนับสนุนหรือความเป็นพวกเดียวกันกับกลุ่มดังกล่าว และเมื่อกลุ่มการเมืองนั้นชนะการเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของเมืองพัทยาก็จะได้รับฟังความ

ต้องการของกลุ่มที่เคยสนับสนุนให้ได้รับการเลือกตั้ง และมีการตัดสินใจที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ ซึ่งการสนับสนุนอาจกระทำต่อเนื่องจากที่กลุ่มการเมืองหลักขณะการเลือกตั้งแล้ว และกลายเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทธาไปก็ได้ อาจโดยการให้ความร่วมมือกับกลุ่มการเมืองหลักเมื่อต้องการให้ทำสิ่งใดๆ ที่เป็นนโยบายของกลุ่มดังกล่าวให้บรรลุผลในทางปฏิบัติ ลักษณะการพึ่งพากันดังกล่าวก็คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างกลุ่มการเมืองหลักที่เป็นผู้อุปถัมภ์ กับกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้งบางกลุ่มเป็นผู้รับอุปถัมภ์ แต่ทั้งนี้กลุ่มผลประโยชน์ดังกล่าวอาจสนับสนุนกลุ่มการเมืองอื่นๆ ด้วย แต่ไม่ได้กระทำอย่างเด่นชัดนัก เพราะทราบอยู่แล้วว่ากลุ่มที่สามารถให้ผลประโยชน์ที่มากกว่า และแน่นอนกว่าคือกลุ่มการเมืองหลักที่ได้รับการสนับสนุนจากบ้านใหญ่อีกที การสนับสนุนเหล่านี้คือการแสวงหาอำนาจ ซึ่งจะรักษาอำนาจไว้ได้ โดยการให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นกลุ่มการเมืองหลักจึงเป็นผู้รับอุปถัมภ์จาก บ้านใหญ่ ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ที่สำคัญที่สุดของเมืองพัทธา และเป็นผู้อุปถัมภ์ของกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ ในเมืองพัทธาที่เป็นพรรคพวกเพื่อนฝูงด้วย อันเป็นลักษณะของ patron-clients pyramid ซึ่งเป็นการขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ให้กว้างขึ้นโดยอาศัยผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนผลประโยชน์กันดังที่อธิบายไปแล้ว ซึ่งต่างจากความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองหลักกับ ผู้อุปถัมภ์คือ บ้านใหญ่ ที่มีลักษณะ patron-clients cluster ซึ่งความสัมพันธ์จะเป็นส่วนตัวไม่เป็นทางการมากกว่า แม้จะมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ แต่เป็นผลที่ตามมาหลังจากเกิดจากระบบอุปถัมภ์ของความเป็นเจ้านาย ลูกน้องเก่า และไม่ใช่ว่าเป็นสาระสำคัญในการเกิดความสัมพันธ์ตามระบบอุปถัมภ์อย่างทีกลุ่มผลประโยชน์มีกับกลุ่มการเมืองหลัก

ในกรณีของกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้ง แม้การรวมกลุ่มจะไม่แน่นอนและยาวนานเท่ากับกลุ่มที่เป็นทางการ มีการจัดองค์กรของกลุ่มไม่เป็นระเบียบเท่า แต่การแสวงหาอำนาจก็จะเกิดขึ้นได้โดยใช้พลังในการรวมตัวกันจากเหตุผลของความเดือดร้อนร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม การรักษาอำนาจทำได้โดยการชุมนุมกัน รวมตัวกันให้เห็นยวแน่น และจะส่งผลต่อการใช้อำนาจ โดยที่การแสดงออกว่าต้องการให้ทางการตอบสนองกลุ่มด้วยการเจรจาข้อยุติ การได้มีส่วนร่วมกำหนดและตัดสินใจอนาคตของคนกลุ่มชั่วคราวนี้ เป็นความพยายามใช้อำนาจของกลุ่มดังกล่าว เพื่อปกป้องผลเสียที่กลุ่มต้องการจะหลีกเลี่ยงจากการกระทำของรัฐ แต่กลุ่มนี้ไม่มีความต่อเนื่องยาวนาน แต่การแสวงหา การรักษา และการใช้อำนาจของกลุ่มก็สามารถเกิดขึ้นได้เสมอเมื่อมีภาวะเหตุการณ์ใดๆ มากระทบผลประโยชน์ของกลุ่มโดยผลจากการกระทำของฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ หรือนักการเมืองในท้องถิ่น

หากแต่เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบระหว่างแต่ละกลุ่มของกลุ่มในเมืองพัทธา พบว่า กลุ่มการเมืองหลักมีการแสวงหา การรักษา และการใช้อำนาจที่ต่างจากกลุ่มการเมือง

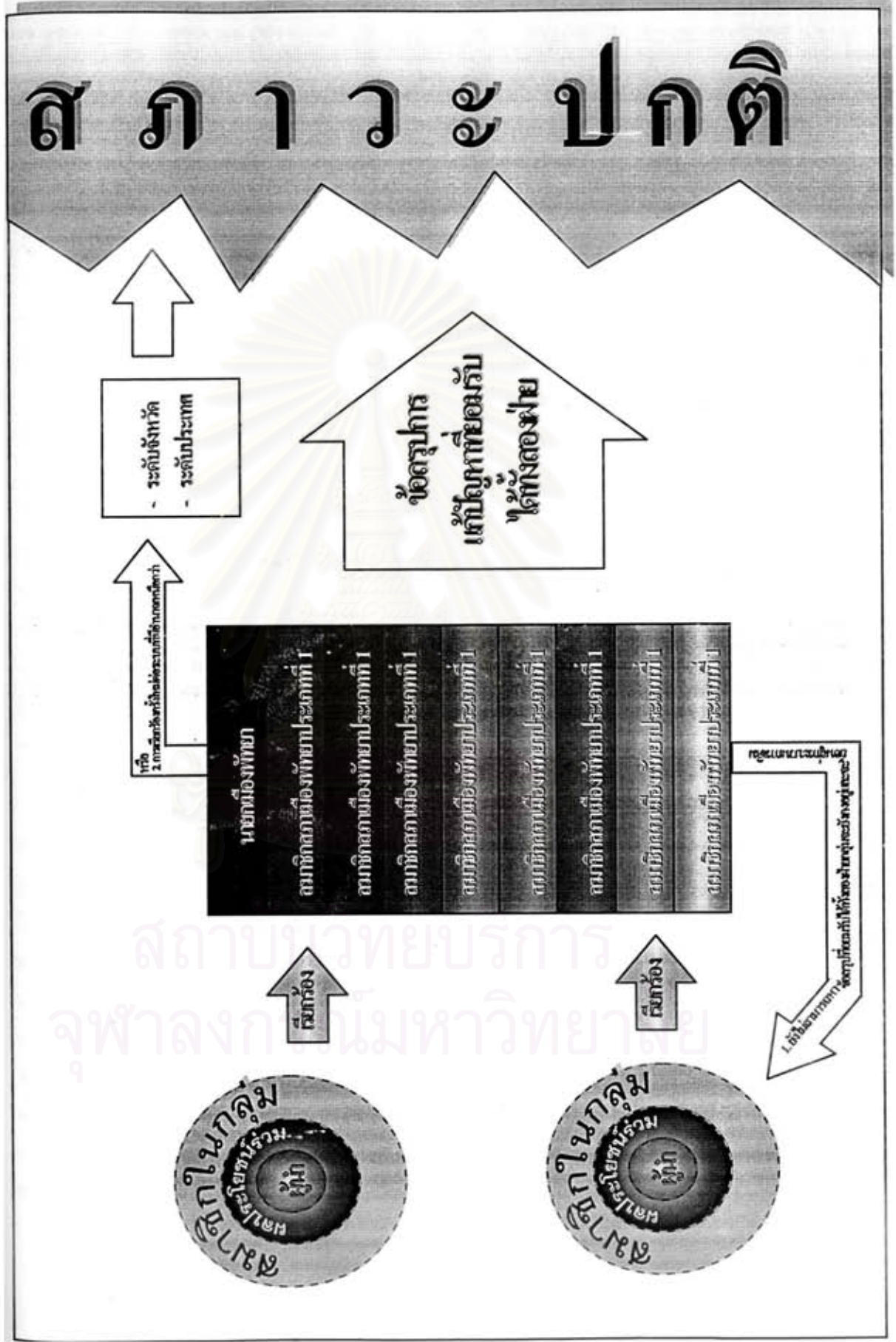
อื่นๆ ก็เพราะการมีความสามารถแสวงหา รักษา และใช้ทรัพยากรทางการเมืองได้ ซึ่งได้รับการส่งต่อจาก บ้านใหญ่ อีกทีหนึ่ง จึงกล่าวอีกอย่างได้ว่า เป็นเพราะสายสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์ที่สร้างความเหนียวแน่นของกลุ่มการเมืองหลัก ต่อกลุ่มการเมืองอื่นๆ และทำให้กลุ่มผลประโยชน์ที่มีศักยภาพทางการเมือง ไม่กล้าเข้ามาแข่งขันทางการเมือง และประเด็นนี้ก็สามารถสรุปการเมืองของเมืองพัทยาได้ว่า มีกลุ่มการเมืองที่เข้มแข็งกลุ่มเดียวผูกขาดอำนาจทางการเมือง และมีสภาพการเมืองแบบไร้คู่แข่งทางการเมือง อำนาจของชุมชนเมืองพัทยาก็มีลักษณะกระจุกตัวอยู่กับกลุ่มชนชั้นนำโดยเฉพาะชนชั้นนำทางการเมือง ดังที่ปรากฏตามแผนภาพที่ 12



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 12 ภาพทำใจ ความมีเอกภาพและการใช้อำนาจของกลไกแผนปฏิบัติการที่ใช้จัดการจัดตั้ง

ภาพกลไกแผนปฏิบัติการที่ใช้จัดการจัดตั้ง

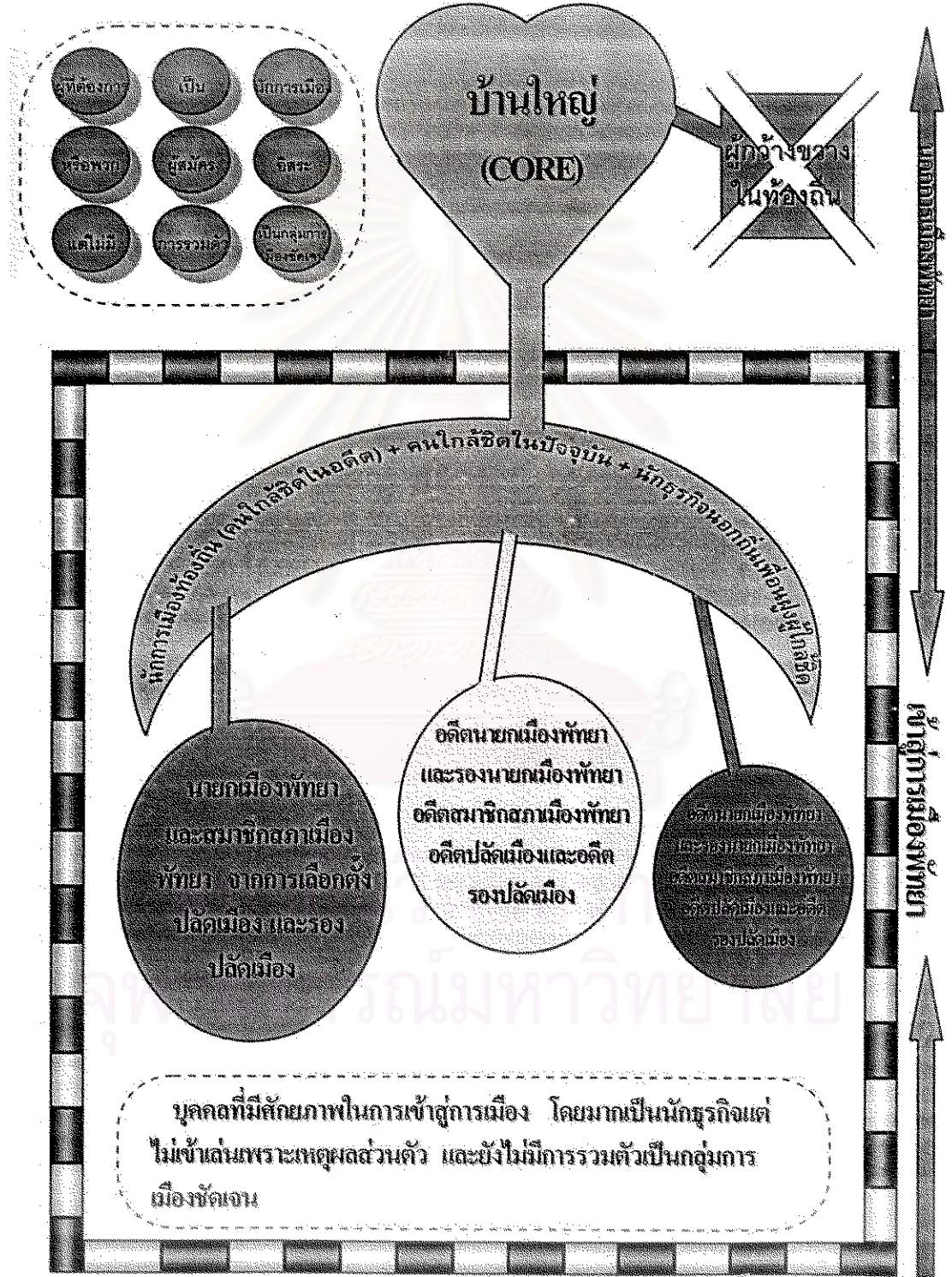


จากแผนภาพที่ 12 กลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่มีการจัดตั้งดังกล่าวก็คือ กลุ่มที่รวมกันเฉพาะเมื่อมีปัญหาาร่วมกันจากการกระทำของทางการ หรือเจ้าหน้าที่ของทางการ ซึ่งได้แก่ ข้าราชการการเมืองและพนักงานเมืองพัทยา กลุ่มดังกล่าวจะเข้ามาแสดงอำนาจก็เมื่อได้รับความเดือดร้อนเท่านั้น โดยจะจัดตั้งตัวแทนกลุ่มไปตกลงกับผู้มีอำนาจ ดังนั้นกลุ่มดังกล่าวจะเข้าไปเรียกร้องกับกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งเป็นลำดับแรก เพราะเป็นตัวแทนประชาชนในท้องที่ โดยกลุ่มผลประโยชน์นี้ถือว่านักการเมืองเป็นกลุ่มคนที่มาจากการเลือกตั้งของพวกตน แต่หากไม่สำเร็จ หรือหาข้อยุติไม่ได้ ก็อาจจะไปเรียกร้องต่อหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจเหนือกว่าขึ้นไป การเรียกร้องนี้เป็นการแสดงอำนาจของกลุ่ม การจัดตั้งกลุ่มมีลักษณะชั่วคราว พร้อมทั้งจะสลายไปเมื่อสามารถบรรลุข้อตกลงร่วมกันได้ การรวมกลุ่มกันก็คือการสร้างอำนาจต่อรองของกลุ่ม และการที่ยังคงอยู่ของกลุ่มก็คือ การรักษาอำนาจในการต่อรองนั้น และอาจใช้อำนาจโดยการเข้าไปขอตกลงกับกลุ่มการเมืองในเมืองพัทยาอาจโดยการปิดศาลาว่าการเมืองพัทยา และเรียกร้องต่อนายกเมืองพัทยา หรือสมาชิกสภาเมืองพัทยา หรือข้าราชการประจำที่เป็นเจ้าพนักงานเมืองพัทยา หรือข้าราชการส่วนภูมิภาค ตามประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วแต่กรณี หากยังไม่ได้รับคำตอบที่พึงพอใจ ก็อาจเข้าไปขอความยุติธรรมจากส่วนกลาง เช่นไปขอพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ส่วนกลางเป็นต้น แต่บทบาทสำคัญและเกิดอยู่บ่อยที่สุด จะคงอยู่แค่เรียกร้องต่อกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งเป็นหลัก และเมื่อได้ข้อสรุป ก็จะแตกสลายตัวไป แต่ก็พร้อมที่จะรวมตัวกันใหม่เมื่อเกิดความเดือดร้อนขึ้นอีก

สุดท้ายเพื่อความเข้าใจถึงภาพโดยรวมของโครงสร้างและเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมืองของเมืองพัทยา ที่ถูกปกครองโดยคนกลุ่มเดียวซึ่งได้รับการจัดตั้งกลุ่มกันเป็นกลุ่มการเมืองที่เข้มแข็งได้เพราะได้รับการเสริมกำลังจากผู้มีอิทธิพลและบารมีสูงในท้องถิ่น คือบ้านใหญ่ กลุ่มการเมืองที่ครองอำนาจในเมืองพัทยาจึงไม่ใช่แค่กลุ่มที่รวมตัวกันเป็นเพียงเพราะมีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวกับหัวหน้ากลุ่มการเมืองแบบกลุ่มการเมืองอื่นทั่วไป แต่รวมกันได้เพราะมีแกนกลางอยู่ที่ผู้มีอิทธิพลนอกกลุ่มซึ่งสามารถเป็นตัวกลางประสานกลุ่มได้เหนียวแน่นยิ่งกว่าหัวหน้ากลุ่มการเมืองใดๆ จะทำได้ โดยใช้ระบบอุปถัมภ์เป็นตัวเชื่อมโยงซึ่งทำให้ผูกพันกันแน่นแฟ้นยิ่งกว่าผลประโยชน์ และผลประโยชน์กลับเป็นเพียงผลพลอยได้จากระบบอุปถัมภ์ที่ซับซ้อนกว่าเพียงแค่ระหว่างผู้นำกลุ่มกับสมาชิกในกลุ่ม เพื่อสะดวกในการทำความเข้าใจโครงสร้างและเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมืองในการเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยา จึงได้สรุปเป็นแผนภาพที่ 13 ในหน้าถัดไป

แผนภาพที่ 13 ภาพการเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยา

การเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยา



บุคคลที่มีศักยภาพในการเข้าสู่การเมือง โดยมากเป็นนักธุรกิจแต่ไม่เข้าเล่นเพราะเหตุผลส่วนตัว และยังไม่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มการเมืองชัดเจน

จากแผนภาพที่ 13 สามารถอธิบายลักษณะโครงสร้างและเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมืองในเมืองพัทยาได้ กล่าวคือ เมืองพัทยามีศูนย์กลางทุกอย่างอยู่ที่บ้านใหญ่ (core) นักการเมืองท้องถิ่นก็คือ คนใกล้ชิดของบ้านใหญ่ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งนักธุรกิจท้องถิ่นเพื่อนฝูงคนใกล้ชิดเหล่านั้น ซึ่งจริงๆ แล้วนักการเมืองท้องถิ่นก็จะเป็นคนที่เป็นหัวคะแนนให้กับบ้านใหญ่เวลาการเมืองระดับชาติ ซึ่งก็เป็นคนกลุ่มเดียวกันหมด นั่นคือมีลักษณะอุปถัมภ์กันอยู่ระหว่างบ้านใหญ่ ซึ่งเป็นผู้อุปถัมภ์ และนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้รับการอุปถัมภ์ การจะเข้าสู่การเมืองของเมืองพัทยาจะต้องผ่านบ้านใหญ่ หรือบ้านใหญ่เห็นชอบด้วยเสมอ และกลุ่มคนดังกล่าวก็จะกระจายเป็น ทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ เพราะบรรดาสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ต่างอยู่กลุ่มเดียวกันกล่าวคือบ้านใหญ่อนุญาตหรือเห็นด้วยที่หัวคะแนนหรือผู้รับอุปถัมภ์เหล่านั้นจะมาเล่นการเมืองระดับท้องถิ่น หรืออย่างน้อยก็ไม่ขัดข้อง ส่วนตัวนายกเมืองพัทยาก็เป็นคนที่บ้านใหญ่เห็นสมควร และไม่ขัดข้องให้เป็นอีกเช่นกัน ทั้งนี้รวมทั้งปลัดเมืองพัทยา ก็เป็นคนที่บ้านใหญ่เห็นด้วย หรือสนับสนุนให้เป็น แม้ตามหลักการปลัดเมืองพัทยา ต้องได้รับการเสนอชื่อจากนายกเมืองพัทยาก็จริง แต่ในทางปฏิบัติขั้นตอนสรรหาคน บ้านใหญ่มีส่วนอย่างยิ่งในการออกความคิดเห็นในเรื่องนี้ แม้ว่าจะเป็นเพราะ สมาชิกสภาเมืองพัทยา หรือนายกเมืองพัทยา เป็นผู้ไปขอความเห็นจากบ้านใหญ่ว่าต้องการตัวบุคคลนี้ไปเป็นปลัดเมืองพัทยา แต่คนที่เป็นปลัดเมืองพัทยา ต้องไปบอกบ้านใหญ่เปิดทางให้ก่อนจึงจะเป็นได้ หรือในบางครั้ง บ้านใหญ่อาจเสนอเองก็ได้ แต่ส่วนใหญ่มักจะเป็นลักษณะที่มีหลายคนมาขอเป็นนายกเมืองพัทยา หรือปลัดเมืองพัทยา และบ้านใหญ่เป็นคนเลือกว่าจะให้ใครเป็นมากกว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยาแต่ละครั้ง การจะให้ใครเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาก็คือการจะให้ใครรวมกลุ่ม 9 คน และสนับสนุนให้สมัคร โดยจะไม่ให้คนอื่นมีโอกาสแทรกได้โดยวิธีการต่างๆ เช่นการทำให้ไม่มีการเลือกตั้ง หรือถ้ามีใครจะสมัครก็จะให้ถอนชื่อออกอย่างในปี 2536 และการที่สมาชิกสภาเมืองพัทยาบางคนที่ไม่ได้ลงสมัครในสมัยถัดไป แต่กลับมาสมัครในสมัยหลังอีก สามารถอธิบายได้ว่าเป็นการตกลงกันได้หรือผลัดกันขึ้นครองตำแหน่ง ซึ่งการตกลงไม่ลำบากเพราะเป็นคนพวกเดียวกัน และยังมีผู้หลักผู้ใหญ่เป็นตัวประสานข้อตกลงให้ด้วยทุกอย่างจึงเรียบร้อย สภาพการเมืองพัทยาจึงไม่คึกคักไม่มีกลุ่มต่างๆ มาต่อสู้แข่งขันในการเมืองท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามจะมีบุคคลบางคนที่บ้านใหญ่เคยให้การสนับสนุนให้เป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา หรือปลัดเมืองพัทยา แต่ภายหลังได้เลิกสนับสนุน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ไปทำตัวเป็นปฏิปักษ์กับสมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มหรือกับบ้านใหญ่ก็ได้ หรือทำเรื่องเสียหายอื่นๆ ที่จะทำให้ภาพของกลุ่มเสียไป คนแบบนี้ยากที่จะกลับมาเล่นการเมืองของเมืองพัทยาได้อีก จึงอาจสรุปได้ว่าลักษณะกลุ่มการเมืองหลักดังกล่าว ถือเป็นกลุ่มการเมืองกลุ่มเดียวที่มีในเมืองพัทยา

จากลักษณะเมืองพัทยามีกลุ่มผลประโยชน์หลากหลาย ทั้งใหญ่และเล็ก การจะหากกลุ่มที่มีศักยภาพพอที่จะแข่งขันทางการเมืองได้ก็มี แต่เพราะการเมืองของเมืองพัทยาคือเป็นที่รับรู้ว่าจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับบ้านใหญ่ จึงจะสามารถเข้าสู่การเมืองได้ ซึ่งคนที่มีความรู้เหล่านี้บ้านใหญ่ก็พร้อมจะรับไว้พิจารณาให้เป็นสมาชิกในกลุ่มด้วย แต่คนกลุ่มดังกล่าวไม่ต้องการที่จะเข้าร่วมเอง และจะวางตัวเป็นกลาง เพราะคนกลุ่มดังกล่าวมักเป็นนักธุรกิจ ซึ่งจะต้องดูแลธุรกิจของตนที่มีมากมาย ถ้าหากจะเข้าเล่นการเมืองก็มักจะใช้การวิ่งเต้นเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาจากประเภทที่หนึ่งมากกว่า คนกลุ่มนี้มักจะสนใจการเมืองมากอยากจะทำมาพัฒนาเมืองพัทยา เพราะเป็นแหล่งรายได้ของพวกเขา แต่จะไม่ใช้การรวมตัวกันเป็นกลุ่มการเมืองมาแข่งขันกับกลุ่มการเมืองเดิม แต่จะรวมกันเป็นกลุ่มที่วางตัวเป็นกลาง นอกจากนี้ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่มีศักยภาพทางการเมืองเช่นกัน แต่ไม่ใช่คนกลุ่มเดียวกับบ้านใหญ่ และไม่ยอมอยู่กลุ่มเดียวกันกับบ้านใหญ่ เมื่อเป็นเช่นนี้คนกลุ่มนี้ก็จะถูกปิดกั้นไม่ให้ลง อาจโดยการขอร้อง ช่มชู้ ฯลฯ เพราะเกรงว่าหากปล่อยไปจะไปแย่งที่นักการเมืองท้องถิ่นที่รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มการเมืองหลักหมายเลข 1-9 ตามลำดับ พวกนี้มักเป็นผู้กว้างขวางพอสมควร และประชาชนคุ้นเคยดี และยินดีให้การสนับสนุนหากลงสมัครรับเลือกตั้ง อันจะเป็นอันตรายต่อบุคคลที่บ้านใหญ่ส่งมา เพราะอาจทำให้พลาดการเลือกตั้งได้

สุดท้ายมีอีกกลุ่มที่ไม่ได้เป็นกลุ่มเดียวกับนักการเมืองท้องถิ่น แต่อยากจะทำมาสู่การเมืองท้องถิ่น โดยไม่ได้ผ่านบ้านใหญ่ เพราะไม่ได้ได้รับความสนใจจากบ้านใหญ่ หรือไม่ได้เป็นผู้กว้างขวางมากนัก คนกลุ่มนี้ไม่มีศักยภาพหรือทรัพยากรทางการเมืองที่พอจะสู้อสมาชิกกลุ่มการเมืองหลักได้ แต่มีความสนใจทางการเมืองมากจึงพยายามที่จะลงสมัครแม้รู้ตัวว่าจะแพ้ก็ตาม แต่ถ้าเปิดช่องให้สมัครได้จะต้องสมัคร เพราะเป็นความชอบความอยากที่จะเข้าสู่การเมือง และบ้านใหญ่ก็ไม่กลัวว่าจะเป็นคู่แข่ง ฉะนั้นก็จะไม่ไปห้ามหรือขอร้องไม่ให้ลงสมัคร คนพวกนี้มีมากและไม่ได้รวมกลุ่มกันเหนียวแน่นนัก

โดยสรุปสภาพดังกล่าวคือการเมืองของเมืองพัทยามีกลุ่มเดียว และจะผ่านเข้ากลุ่มนั้นได้ต้องผ่านการยอมรับจากบ้านใหญ่ก่อน และหากไม่ใช่คนในกลุ่มก็ไม่มีโอกาสแม้แต่จะเข้าแข่งขันทางการเมืองท้องถิ่นได้ จะถูกกีดกันออกจากระบบการเมืองโดยไม่มีโอกาสสมัครแข่งขันรับเลือกตั้ง หรือเข้าสมัครได้ก็ต้องถอนชื่อออกในภายหลัง หรือไม่ ถ้าหากอยากเข้าแข่งขันเอง แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากบ้านใหญ่ และไม่ใช่คนกว้างขวาง ก็ไม่มีทางจะชนะ คนกลุ่มนี้จึงเป็นเพียงตัวประกอบเมื่อมีการอนุญาตจากบ้านใหญ่ให้มีการเลือกตั้งเท่านั้น

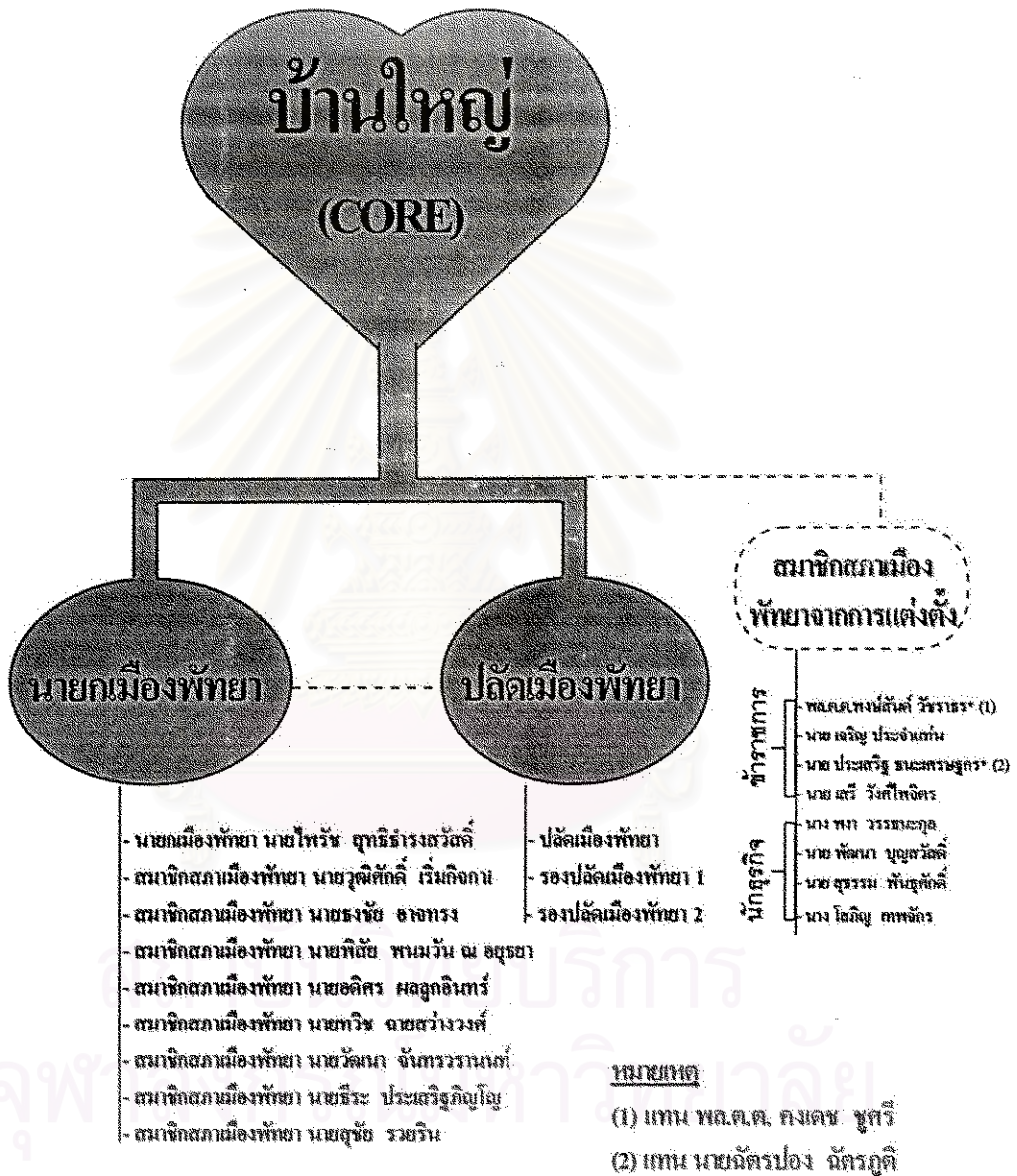
สภาพกลุ่มการเมืองเดี่ยวเช่นนี้หมายถึงจะต้องเป็นคนของบ้านใหญ่ด้วยกันก็จริง แต่ในกลุ่มนั้นก็ยิ่งแยกเป็นมุ้งได้ เช่นหากจะดูจากรูปการบริหารแบบเมืองพ็ทยาจะทำให้ปลัดเมืองพ็ทยา และนายกเมืองพ็ทยา ชัดกันเสมอ ผลคือ นายกเมืองพ็ทยาจะปลดปลัดเมืองพ็ทยา ภาพความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นเสมอ แต่ยังไม่ถือว่าเป็นการแบ่งที่ชัดเจนเท่ากับกรณีที่สมาชิกสภาเมืองพ็ทยาของแต่ละชุดขัดกันเอง หรือแตกแยกกัน แต่ไม่มีความรุนแรงเพราะมีตัวประธานที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ บ้านใหญ่ ลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นรวมทั้งกับสมาชิกสภาเมืองพ็ทยาชุดปัจจุบันซึ่งสามารถอธิบายได้ตามแผนภาพที่ 14 ดังต่อไปนี้



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 14 ภาพกลุ่มการเมืองของเมืองพัทยาในปัจจุบัน

กลุ่มการเมืองของเมืองพัทยาในปัจจุบัน



จากแผนภาพที่ 14 อธิบายได้ว่าภาพการเมืองของพัทยาปัจจุบัน ในกลุ่มสภาเมืองพัทยาด้วยกัน นายสุชัย รวยริน ซึ่งแทรกเข้ามาได้คนเดียวก็ทำหน้าที่เสมือนฝ่ายค้านในสภาคนเดียวเป็น 1 ต่อ 8 ยากที่จะมีพวกพ้องได้เพราะไม่ใช่กลุ่ม 9 คนที่ได้วางตัวไว้แล้วโดยบ้านใหญ่

ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดนี้ (ปี 2540) จะเห็นชัดเจนกว่าทุกครั้งในเรื่องของการแตกแยกในกลุ่มการเมืองที่เป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา คือมีฝ่ายกลุ่มครองอำนาจเดิมและเป็นทีมเดียวกัน คือ 8 คนดังกล่าว กับฝ่าย นายสุชัย รวยริน ซึ่งจริงๆ แล้ว นายสุชัย มีพวกอีกมากที่อยู่กลุ่มเดียวกับเขาแต่ไม่มีศักยภาพหรือไม่กล้าพอที่จะเข้ามาแข่งขันกับกลุ่มการเมืองที่รวมตัวกันตามความเห็นชอบของบ้านใหญ่ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังสังกัดในกลุ่มการเมืองเดียวกันคือกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนให้มีโอกาสเข้ามาทำงานในเมืองพัทยาจากบ้านใหญ่ได้ และส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนายกเมืองพัทยา กับปลัดเมืองพัทยา ในยุคปัจจุบัน (ปี 2540) ต่างฝ่ายก็ล้วนมาจากบ้านใหญ่เช่นกัน และทั้งสองก็เป็นเพื่อนกันมาเก่า และเคยชักชวนกันมาทำงานด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ปลัดเมืองพัทยา นายทรงศักดิ์ ยมจินดา ว่า

“...ผมเข้ามาทำงานให้กับเมืองพัทยาโดยเริ่มต้นเป็นรองปลัดเมืองพัทยา ก่อน ที่จริงผมปฏิเสธตำแหน่งปลัดเมืองพัทยานี้มาโดยตลอด แต่ที่มาทำก็เพราะ ผู้ใหญ่ทาบตามมานานตั้งแต่กลับมาจากอเมริกา.....ก็นายกเมืองพัทยาชวนมาทำด้วยเพราะเป็นเพื่อนเก่ากันมา และก็ผู้ใหญ่ที่นี่ก็ชักชวนด้วยผมก็เลยทำและเพราะอยากตอบแทนบ้านเกิดของผมเองด้วย.....”¹⁷

สำหรับปัญหานายกเมืองพัทยา กับปลัดเมืองพัทยา ที่แม้มาจากหมู่บ้านใหญ่เหมือนกัน แต่ก็อาจเป็นคนละขั้วได้ หรืออาจเป็นเพราะเหตุผลของงาน เมื่อนายกเมืองพัทยาในฐานะเป็นตัวแทนที่ประชาชนเลือกเข้ามา สั่งให้ปลัดเมืองพัทยาทำงานแล้วสั่งไม่ได้ก็จะปลดออกหาปลัดเมืองพัทยาที่เชื่อฟังตนเข้ามาทำงาน ส่วนสมาชิกสภาเมืองพัทยาจากประเภทที่สอง มีทั้งที่เป็นข้าราชการ 4 คน และนักธุรกิจ 4 คน คนกลุ่มนี้อิสระจากอิทธิพลบ้านใหญ่กว่าสมาชิกสภาเมืองพัทยา กลุ่มแรกมาก แต่จะพบว่ากลุ่มจากการแต่งตั้งมักไม่แสดงบทบาทเด่นกว่าสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง กล่าวคือถ้าส่วนใหญ่ของกลุ่มที่มาจาก การเลือกตั้งเห็นอย่างไรก็มักจะไม่ได้แย้ง เพราะถือว่าเป็นตัวแทนประชาชน บทบาทหลักจะเป็นการเสนอแนะความคิดเห็นให้ที่ประชุมรับทราบเพื่อประโยชน์ของเมืองพัทยาเป็นหลัก แต่ถ้าเป็นประเด็นทางการเมืองมักจะเข้าไปแทรกแซง ประกอบอีก 4 คนที่เป็นข้าราชการมีงานภาระ

¹⁷ สัมภาษณ์ ทรงศักดิ์ ยมจินดา, ปลัดเมืองพัทยา, 14 ธันวาคม 2540.

มาก จึงมักไม่ค่อยได้มาประชุม งานส่วนใหญ่จึงขึ้นกับฝ่ายเลือกตั้งเป็นหลัก การมีสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่สอง ในส่วนหนึ่งก็เป็นผลดีต่อสภาพการเมืองพัทยา เพราะเป็นคนมีความรู้และต้องการสร้างเมืองพัทยาให้เป็นเมืองที่น่าอยู่จริงๆ เนื่องจากส่วนหนึ่งเป็นนักธุรกิจที่มีกิจการธุรกิจขนาดใหญ่ในเมืองพัทยา จึงย่อมต้องการแก้ไขปัญหาเมืองพัทยารองจ้ง อันจะเป็นปัจจัยเสริมสำคัญที่จะทำให้ผลการประกอบธุรกิจของชาติยิ่งขึ้น และถ้านักธุรกิจเหล่านี้เป็นคนละฝ่ายกับกลุ่มการเมืองหลัก ซึ่งไม่มีโอกาสจัดตั้งกลุ่มการเมืองขึ้นมาเพื่อแข่งขันรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยาได้ด้วยแล้ว ยิ่งเป็นโอกาสดีที่จะทำให้การตัดสินใจต่างๆ ที่เกี่ยวกับเมืองพัทยาได้รับการตรวจสอบจากคนที่ไม่ใช่คนกลุ่มเดียวกันหมดในสภาเมืองพัทยา ทำให้เกิดการถ่วงดุลโดยการควบคุมตรวจสอบได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะสมาชิกสภาเมืองพัทยาที่มาจาก การแต่งตั้งในชุดปัจจุบัน มีลักษณะที่วางตัวเป็นกลางทางการเมือง กล่าวคือ ไม่ได้อยู่กลุ่มเดียวกับบ้านใหญ่ แต่ก็ไม่ได้แสดงตัวเป็นฝ่ายตรงข้าม และให้ความร่วมมือที่อยู่ตลอด ข้าราชการก็เช่นกัน ไม่ได้อยู่กลุ่มเดียวกับบ้านใหญ่ แต่ก็ไม่ได้ขัดแย้งกับกลุ่มดังกล่าว เพราะในสภาพการณ์ปกติ การมีฝ่ายค้านจะแทบไม่มีโอกาสเกิดขึ้นได้เลยกับสภาพการเมืองที่ถูกผูกขาดโดยกลุ่มการเมืองหลัก นอกจากนี้ในส่วนข้าราชการที่สามารถเข้ามาโดยอาศัยตำแหน่งทางการที่เกี่ยวข้องกับเมืองพัทยา เมื่อได้มีโอกาสเข้ามาได้เห็นสภาพปัญหาและได้มีส่วนแก้ไข ปัญหาเอง ย่อมทำให้ข้าราชการเหล่านี้สามารถให้ความร่วมมือได้อย่างดี และการที่เป็นคนมีความรู้ทำให้สามารถเสนอแนะความเห็นที่เป็นประโยชน์ได้

สมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่สอง แม้จะไม่ใช่พวกเดียวกับกลุ่มบ้านใหญ่ แต่ก็น่าจะไม่ใช่ศัตรูกันหรืออยู่กันคนละฝ่าย เพราะฉะนั้นก็คงมีความสัมพันธ์กันบ้างตามโอกาส และร่วมมือกันทำงานได้กับกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งได้ตามสมควร กลุ่มในเมืองพัทยาก็มีแต่ฝ่ายบ้านใหญ่ กับฝ่ายร่วมมือกับบ้านใหญ่ การเมืองของเมืองพัทยาก็ไม่โลดโผน เพราะความที่กลุ่มการเมืองมีกลุ่มเดียว และแกนหรือศูนย์กลาง มีความกว้างขวางและบารมี จนกระทั่งทำให้เกิดการประสานได้ดีกับทุกฝ่ายไม่ว่ารัฐบาลหรือเอกชน กับข้าราชการเทศบาลหรือข้าราชการส่วนภูมิภาค ปัญหาการขัดแย้งทางการเมืองของเมืองพัทยาก็ไม่ถูกนำมาพิจารณาเพราะไม่ถูกแสดงให้เห็นว่ามีปัญหา สามารถตกลงพูดคุยกันได้เสมอ โดยศูนย์อำนาจเป็นผู้ใหญ่คอยไกล่เกลี่ยให้ แต่หากเมื่อพบปัญหาในทางปฏิบัติหรือทางการบริหาร เช่น อาชญากรรม น้ำเน่าเสีย ผังเมืองสับสน ฯลฯ เป้าหมายการโจมตีจะมาอยู่ที่รูปแบบเมืองพัทยาทันที เพราะการตกลงกันได้อย่างไม่เป็นทางการเสมอมา หรือมีแต่พวกเดียวกันหมดนี้เองที่ทำให้ขาดการตรวจสอบ และเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดอันหนึ่งของปัญหาเมืองพัทยาในปัจจุบัน ยิ่งกว่าปัญหาในแง่โครงสร้างเมืองพัทยาก็กลายเป็น “แพะ” โดยไม่มีโอกาสแก้ตัว

จากการศึกษาปัจจัยส่งเสริมการกระจุกตัวของอำนาจในกลุ่มชนชั้นนำ โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นนำทางการเมือง ระบบอุปถัมภ์มีบทบาทสำคัญมาก ทั้งเป็นตัวสร้างกลุ่มการเมืองหลัก และทำให้กลุ่มดังกล่าวมีความเหนียวแน่นกว่ากลุ่มการเมืองอื่นๆ จนกระทั่งสามารถรักษาอำนาจทางการเมืองได้อย่างยาวนานและต่อเนื่อง การกระจุกตัวของอำนาจชุมชนเมืองพัทยาที่อยู่เฉพาะกลุ่ม อันเกิดจากความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์กับบ้านใหญ่ และทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างกลุ่มการเมืองหลักกับผู้นับอุปถัมภ์ในเมืองพัทยา และกับผู้นับอุปถัมภ์คือบ้านใหญ่ ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจในการบริหารกิจการของเมืองพัทยาด้วย โดยจะอธิบายได้ดังต่อไปนี้

การกระจุกตัวของอำนาจกับการตัดสินใจในการบริหารกิจการของเมืองพัทยา

จากการที่เมืองพัทยามีการกระจุกตัวของกลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียวในการเข้าสู่อำนาจการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ ของเมือง โดยเราจะพบว่า สมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งเป็นคนกลุ่มเดียวกันมาโดยตลอด และยังเป็นผู้นำในการตัดสินใจในการประชุมทุกครั้ง ส่วนฝ่ายบริหารก็มาจากสภาเมืองพัทยาคือเป็นผู้เลือก และยังเป็นคนกลุ่มเดียวกับสมาชิกสภาเมืองพัทยารูปแบบที่หนึ่ง เพราะต้องได้รับการสนับสนุนจากบ้านใหญ่จึงจะสามารถเข้ามาเป็นฝ่ายบริหารได้ การบริหารกิจการใดๆ ของเมืองพัทยาจึงย่อมจะไม่ได้รับการตรวจสอบจากฝ่ายค้านในสภาเมืองพัทยาเพราะสภาเมืองพัทยาไม่เคยมีฝ่ายค้าน ส่วนสมาชิกสภาเมืองพัทยารูปแบบที่สอง ก็เป็นแค่ผู้ให้คำแนะนำปรึกษามากกว่าเพราะจะจำกัดบทบาทของตัวเองไม่เข้าไปยุ่งกับการตัดสินใจทางการบริหารของสภาเมืองพัทยา หรือหากจะไปร่วมตัดสินใจ ถ้าสมาชิกสภาเมืองพัทยายังคงเป็นกลุ่มเดียวกันเช่นนี้ ก็จะไม่สามารถเอาชนะสมาชิกสภาเมืองพัทยารูปแบบที่หนึ่งได้ เพราะยังคงเป็นฝ่ายเสียงข้างมาก คือ 9 คน ย่อมจะชนะถ้าหากมีการลงคะแนน แต่ที่ผ่านมาก็ยังไม่เคยมีปรากฏว่าฝ่ายสมาชิกสภาเมืองพัทยารูปแบบที่สองจะแสดงบทบาทในการตัดสินใจในทางตรงข้ามหรือขัดแย้งกับกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยารูปแบบที่หนึ่ง การที่เรื่องต่างๆ เข้าที่ประชุมสภาเมืองพัทยา ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่มาจากความเห็นอย่างเป็นทางการอีกครั้งเท่านั้น เพราะมักจะมีการตกลงกันล่วงหน้าก่อนรอบก่อนการประชุมเสมอ เวลาประชุมสภาเมืองพัทยา จึงไม่เคยมีครั้งใดที่ขอความเห็นของสภาเมืองพัทยาแล้วจะมีผู้คัดค้านความเห็นที่เสนอมานั้นเลย ลักษณะดังกล่าวอาจสังเกตได้จากในการประชุมสภาทุกครั้งที่จะมีความเห็นเป็นเอกฉันท์เสมอเมื่อมีการขอความเห็นชอบ ซึ่งจะสอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ที่ได้ศึกษาไปแล้ว

การที่มีกลุ่มเดียวครองอำนาจในเมืองพัทยามานานและโดยตลอด โดยไม่มีฝ่ายค้านในสภา การดำเนินงานหรือการตัดสินใจใดๆ เกี่ยวกับกิจการต่างๆ ในเมืองพัทยาจึงไม่ได้รับการตรวจสอบหรือไม่มีการถ่วงดุลได้ดีเท่าที่ควร โดยจะเป็นไปโดยตามความต้องการของคนกลุ่มเดียว และกลุ่มเดิม คือกลุ่มการเมืองหลักหรือกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง ประกอบกับกลุ่มการเมืองหลักของเมืองพัทยามีการรวมตัวกันโดยอาศัยการที่ทุกคนเป็นผู้รับอุปถัมภ์จากบ้านใหญ่ และภายในกลุ่มการเมืองหลักเองก็มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกแบบระบบอุปถัมภ์เช่นเดียวกัน และความสัมพันธ์จากระบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะความสัมพันธ์แบบเป็นส่วนตัว อาศัยความใกล้ชิด และความเป็นพวกเดียวกัน ในการโยงโยยัดเกี่ยวกับระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เมื่อเป็นกลุ่มเดียวกันจึงมีลักษณะการเห็นแก่พวกพ้องของตนตามมา ประกอบกับระบบอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ในแนวตั้งที่มีผู้อุปถัมภ์เป็นฝ่ายให้ผลประโยชน์ซึ่งผู้รับอุปถัมภ์มีความต้องการมาก และผู้รับอุปถัมภ์จะตอบแทนสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการแต่ไม่ได้ต้องการมากเท่ากับสิ่งที่ผู้อุปถัมภ์ให้กับผู้รับอุปถัมภ์ จึงมีการแลกเปลี่ยนอย่างไม่เท่าเทียมระหว่างคนสองกลุ่ม จากลักษณะดังกล่าวจึงย่อมส่งผลต่อการดำเนินกิจการใดๆ ของเมืองพัทยาที่จะเกิดประโยชน์หรือเอื้ออำนวยแก่กลุ่มพวกพ้องของสมาชิกในกลุ่มการเมืองหลัก ซึ่งเข้าไปมีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจของเมืองพัทยาโดยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเมืองพัทยา และเป็นนายกเมืองพัทยา ซึ่งเราสามารถศึกษาถึงผลแห่งการที่มีกลุ่มการเมืองผูกขาดนี้ต่อการปฏิบัติงานได้กล่าวคือ

จากการศึกษางานที่มีผลประโยชน์ที่สังเกตเห็นได้ชัดที่สุดคือ การก่อสร้างต่างๆ ในเมืองพัทยา ไม่ว่าจะเป็นถนน บ่อบำบัดน้ำเสีย หรืออื่นๆ ดังจะได้ศึกษาเป็นรายโครงการต่อไปนี้

งานก่อสร้างปรับปรุงผิวจราจร คสล. ถนนเนินพลับหวาน โครงการก่อสร้างถนน ช. เนินพลับหวาน วงเงิน 10,260,000 บาท บริษัทที่สามารถประมูลโครงการได้คือ ห.จ.ก. บางแสนมหานคร โดยมีผู้ถือหุ้นส่วนคือ

นายวัฒนา	ตั้งประกอบ	75 ล้านบาท
นายเพิ่มศักดิ์	ศักดิ์วราสวัสดิ์	6.5 ล้านบาท
นายคณิง	เงินการประเสริฐ	6.5 ล้านบาท
นายนิยม	โชติบาล	6.5 ล้านบาท
นายสิริชัย	สิทธิโอภาสนันท์	6.5 ล้านบาท

ได้เงินจากเงินอุดหนุนกรมการปกครอง งบประมาณปี 2540 1,710,000 บาท ผูกพันปี 2541 8,550,000 บาท โดยจ่ายแล้ว 1,710,000 บาท แต่อีก 8,550,000 บาทยังรอเบิกอยู่ แต่โครงการดังกล่าวเสร็จแล้ว

ท.จ.ก. บางแสนมหานคร มี นายวัฒนา ตั้งประกอบ หรือกำนันน้อง ถือหุ่นใหญ่ และเป็นคนดูแลผลประโยชน์ให้กับกำนันเปื้อนผู้อุปถัมภ์หลักของกลุ่มการเมืองหลัก โดยเสนอราคาประมูล 10,549,082 ล้านบาท ซึ่งประมูลแข่งกับ บ. ตะวันพัทธยา 1993 จำกัด ซึ่งเสนอในราคา 11,924,144 โดยทำในนาม นางพรพรรณ นาคสิงห์ และบริษัทของนายวัฒนา ตั้งประกอบซึ่งประมูลในราคาต่ำกว่าจึงได้โครงการดังกล่าวไป¹⁸

สำหรับโครงการนี้ จากการสัมภาษณ์พนักงานเมืองพัทยาจนพัสดุและทรัพย์สิน กองคลังท่านหนึ่งกล่าวว่า

“.....การประมูลของเรา มีการขายแบบ มีการรับ-เปิดซองประกวดราคา โดยมีคณะกรรมการประกวดราคาเพื่อหาบริษัทผู้รับเหมาที่ให้ราคาได้ต่ำที่สุด ในเงื่อนไขที่เมืองฯ ตั้งไว้.....การจ่ายเงินจะมีใบจัดสรร การตรวจสอบจะมีใบตรวจรับ งานเสร็จก็จ่ายเงินมีหนังสือขอเบิกจ่ายเงิน.....อย่างเช่นในโครงการถนน ช. เนินพลับหวานนี้ บริษัทที่ประมูลได้ทำงานเสร็จแล้ว แต่เงินก็ยังได้ไม่ครบ เพราะเป็นงบฯ ผูกพัน และในช่วงนี้รัฐบาลไม่มีเงิน ไม่รู้ว่าจะได้เงินเมื่อไร.....อย่างในโครงการนี้ ที่ราคาประมูลเกินกว่าที่ตั้งงบประมาณไว้ ก็ใช้การตกลงขอลดโดยจ่ายเท่าที่มีงบประมาณ¹⁹

โครงการก่อสร้างผิวจราจร คสล. และท่อระบายน้ำ ถนน ช.วงศ์อำมาตย์ เป็นโครงการ 18 ล้าน ที่ได้รับเงินอุดหนุนจากกรมการปกครอง สำนักงบประมาณ เจ้าของโครงการคือเมืองพัทยา สำนักการช่าง มีบริษัทที่เข้ามาซื้อแบบได้แก่บริษัทสุลาลี บริษัทถิรสิทธิ์ บริษัท บี. เอส. แอนด์ บี. เอส. พัทยา จำกัด แต่พอเวลาประมูลเหลือเพียงแค่บริษัทบี เอส แอนด์ บี เอส พัทยา จำกัด และบริษัทถิรสิทธิ์ โดยบริษัทถิรสิทธิ์ ซึ่งนายกิจจา สันติประสิทธิ์กุล เป็นผู้มีอำนาจ เสนอประมูลในราคา 19,931,332 ส่วนบริษัท บี. เอส. แอนด์ บี. เอส. พัทยา จำกัด โดยมีนายสัมพันธ์ เพ็ชรตระกูล เป็นกรรมการผู้จัดการ และมอบอำนาจให้ นายอาคม ศิริมงคล เป็นผู้รับมอบอำนาจ โดยเสนอราคาประมูลไว้ที่ 18,018,546. บาท บริษัทนี้จึงประมูล

¹⁸ ตามสัญญาจ้างเลขที่ 34/ 2540., 20 ธันวาคม 2540.

¹⁹ สัมภาษณ์ นาย ญ., พนักงานเมืองพัทยา, 16 มกราคม 2541.

ได้ไปโดยตกลงลดราคาลงเหลือ 18 ล้านบาท เพื่อให้พอดีกับงบประมาณที่มี และโครงการนี้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว แต่เพิ่งจ่ายเงินไป 1 งวด โดยจะแบ่งจ่ายเป็น 4 งวด²⁰

ในโครงการนี้จะเห็นได้ว่า นายสัมพันธ์ เพ็ชรตระกูล คือกรรมการผู้จัดการและคือนักธุรกิจท้องถิ่นใหญ่คนหนึ่งของเมืองพัทยา และเป็นผู้อยู่ในตระกูลเพ็ชรตระกูล ที่มีธุรกิจมากมายในเมืองพัทยา ไม่ว่าจะเป็นอาจารย์ หรือบริษัทสามประสิทธิ์ และเป็นคนในตระกูลอดีตนายกเมืองพัทยา คือ นายโสภณ เพ็ชรตระกูล มีความสัมพันธ์เป็นพี่น้องกัน จึงถือว่าเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มที่ครองอำนาจในเมืองพัทยาด้วย

โครงการผิวจราจรแอสฟัลต์ติกคอนกรีต และท่อระบายน้ำ ช.ใจดี งบประมาณ 3 ล้านบาท บริษัท บี. เอส. แอนด์ บี. เอส. พัทยา จำกัดประมูลได้ไปในราคาที่เสนอไว้ 3,135,592.42 บาท ส่วนบริษัทที่ร่วมประกวดราคา คือ บริษัทตะวันพัทยา 1993 จำกัด เสนอราคาไว้ที่ 4,089,601.48 บาท โดย นายธีระนันท์ ผลลูกอินทร์ เป็นผู้มีอำนาจ²¹ ซึ่งจะพบว่า เป็นตระกูลเดียวกับนายอดิศร ผลลูกอินทร์ สมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง ซึ่งเป็นตระกูลที่ทำธุรกิจรับเหมา

โครงการระบบระบายน้ำ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ เมืองพัทยา จ. ชลบุรี ระยะเวลาการทำงาน 600 วัน มีบริษัทเสนอเข้าประกวดราคา 6 บริษัท ดังนี้

บริษัท เจ เอส แอล โซซิเอทฯ โดยนายสุชาติ ตรีกุล 1,909,393,006 บาท
 บริษัท เนาวรัตน์พัฒนากรฯ โดยนายสุข สุจรรยาศรี 1,880,552,785.61 บาท
 บริษัท ช.การช่าง จำกัด โดยนายปลิว ตรีวิศเวทย์ 1,914,321,774.52 บาท
 บริษัท วิจิตรภัณฑ์ก่อสร้าง โดยนายวรวิทย์ ชานะนันท์ 1,851,313,943.33 บาท
 CEC-SAMAON JOINTฯ โดยนายชัยวัล อัครศิริสุข 1,949,144,674 บาท
 ห.จ.ก. สามประสิทธิ์ โดยนายสมบัติ เพ็ชรตระกูล 1,789,584,079.93 บาท

ทุกบริษัทล้วนเป็นบริษัทที่อยู่ในบัญชีรายชื่อที่กรมควบคุมมลพิษอนุญาตให้ดำเนินการได้ และบริษัทที่ประมูลได้ไปคือ ห.จ.ก. สามประสิทธิ์ โดย นายสมบัติ เพ็ชรตระกูล เสนอในราคา 1,789,584,076.93 บาท ซึ่งเป็นราคาต่ำสุด²² ซึ่งบุคคลดังกล่าวเป็นคนในตระกูล

²⁰ ตามสัญญาจ้างเลขที่ 20/2540., 19 กุมภาพันธ์ 2540.

²¹ ตามสัญญาจ้างเลขที่ 2/2540., 3 ธันวาคม 2539.

²² ประกวดราคา 27 พฤศจิกายน 2539.

เพชรตระกูล เป็นพี่ของอดีตนายกเมืองพัทธยา นายโสภณ เพชรตระกูล ซึ่งตระกูลดังกล่าวมีธุรกิจในเมืองพัทธยามากมาย

เมื่อศึกษาถึงโครงการพัฒนาต่างๆ ของเมืองพัทธยาโดยเฉพาะโครงการด้านสาธารณูปการจำพวกถนนหนทาง จะเห็นได้ว่า โครงการที่ได้รับประมูลที่มีผู้มาประมูลไปทำส่วนใหญ่จะเป็นของบุคคลที่ใกล้ชิดกับกลุ่มการเมืองท้องถิ่นหลักของเมืองพัทธยา ไม่ว่าจะเป็นโครงการก่อสร้างถนน ซ. เนินพลับหวาน ที่ ห.จ.ก.บางแสนมหานครได้ไป ซึ่งเป็นบริษัทของกำนันเป๊าะ โดยดำเนินการในชื่อของกำนันน้อง ผู้เป็นน้องเขย และเป็นผู้อุปถัมภ์ของกลุ่มการเมืองหลัก หรือโครงการก่อสร้างฝายจรรยา คสล. และท่อระบายน้ำ ถนน ซ. วงศ์อำมาตย์ ที่บริษัท บี. เอส. แอนด์ บี. เอส. พัทธยา จำกัด โดยนายสัมพันธ์ เพชรตระกูล เป็นผู้ประมูลได้ ซึ่งก็คือคนในตระกูลเพชรตระกูล เป็นพี่น้องกับ นายโสภณ เพชรตระกูล อดีตนายกเมืองพัทธยา โครงการฝายจรรยาแอสฟัลติกคอนกรีต และท่อระบายน้ำ ซ. ใจดี บริษัท บี. เอส. แอนด์ บี. เอส. พัทธยา จำกัดได้ไปอีกเช่นกัน หรือโครงการระบบระบายน้ำ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย เขตควบคุมมลพิษ เมืองพัทธยา จ. ชลบุรี ห.จ.ก. สามประสิทธิ์ โดย นายสมบัติ เพชรตระกูล ได้ ซึ่งคราวนี้ทำในนามนายสมบัติ ซึ่งก็เป็นของตระกูลเพชรตระกูล โดยมีความสัมพันธ์เป็นพี่ของนายโสภณ เพชรตระกูล หรือที่บริษัทตะวันพัทธยา 1993 จำกัด โดยธีรพันธ์ ผลลูกอินทร์ เข้ามาประมูลแข่งในโครงการถนน ซ. ใจดี ก็เป็นตระกูล ผลลูกอินทร์ ซึ่งเป็นตระกูลของนายอดิศร ผลลูกอินทร์ สมาชิกสภาเมืองพัทธยา และของ นายเวรดี ผลลูกอินทร์ ซึ่งเป็นอดีตสมาชิกสภาเมืองพัทธยา และเป็นสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี

จะเห็นได้ว่า จากตัวอย่างข้างต้น กลุ่มนักธุรกิจที่สามารถเข้ามารับเหมาทำโครงการต่างๆ ของเมืองพัทธยาจะเป็นบุคคลกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มการเมืองในเมืองพัทธยาด้วยกันทั้งสิ้น ทำให้สามารถเห็นความเชื่อมโยงความเป็นกลุ่มพวกเดียวกันของกลุ่มที่เป็นชนชั้นนำในเมืองพัทธยาโดยเฉพาะกลุ่มสมาชิกสภาเมืองพัทธยาประเภทที่หนึ่งกับกลุ่มที่ทำธุรกิจกับเมืองพัทธยาโดยเฉพาะธุรกิจที่มีผลประโยชน์มากๆ เช่นการสร้างถนน ถนนที่ หรือการสร้างบำบัดน้ำเสีย อันเป็นโครงการที่สามารถทำรายได้แก่ผู้ประมูลได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ ซึ่งลักษณะที่มีความสอดคล้องกันของประโยชน์ระหว่างกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นที่อยู่ในโครงสร้างอำนาจกับกลุ่มนักธุรกิจที่สามารถประมูลโครงการต่างๆ ของเมืองพัทธยานี้ สามารถสืบค้นได้ว่ามีความสัมพันธ์กันในแบบส่วนตัว เช่นเป็นคนในตระกูลเดียวกัน เป็นญาติพี่น้องกัน เป็นเพื่อนกัน หรือการเป็นผู้มีพระคุณต่อกัน ลักษณะดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ซึ่งเป็นระบบที่ทำให้กลุ่มการเมืองหลักสามารถรวมกลุ่มกันได้ และระบบอุปถัมภ์ยังเป็นลักษณะของการรวมกลุ่มในสังคมไทยโดยทั่วไปด้วย เพราะเป็นระบบที่อาศัยความสัมพันธ์ใกล้ชิดเช่นการเป็นญาติ หรือการเป็นเพื่อนเป็นพรรคพวกเดียวกัน ความไว้วางใจ ความเกี่ยวพันที่เป็น

ส่วนตัวหรืออย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์นี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างคนในกลุ่มเดียวกันที่มีความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ ดังนั้นจึงมีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อว่าอาจมีการตัดสินใจใดๆ ของกลุ่มที่มีอำนาจตัดสินใจในเมืองพัทยา ที่มีส่วนเกื้อกูลต่อพรรคพวก หรือญาติพี่น้องของตน เพราะสายสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์โดยปกติจะมีลักษณะการแลกเปลี่ยน การช่วยเหลือเกื้อกูล และการพึ่งพิงกัน เพราะความเป็นคนกลุ่มพวกเดียวกัน และเมื่อเกิดระบบอุปถัมภ์ซึ่งเกิดในชนชั้นซึ่งครองอำนาจในเมืองพัทยา จึงย่อมจะส่งผลกระทบต่อการทำงานตัดสินใจในกิจการต่างๆ ของเมืองพัทยาด้วย ซึ่งจะเป็นการตัดสินใจที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มพวกเดียวกับคน และการตัดสินใจนั้นจะสามารถกระทำให้อื้อประโยชน์แก่คนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกับผู้มีอำนาจได้โดยง่าย เพราะไม่มีการตรวจสอบโดยนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม เนื่องจากสภาพการเมืองในสภาเมืองพัทยามีเพียงกลุ่มเดียวและไม่มีฝ่ายค้านอันเป็นลักษณะของการกระจุกตัวของอำนาจอยู่ในกลุ่มที่ครองอำนาจทางการเมือง

เมื่อสัมภาษณ์พนักงานเมืองพัทยา งานพัสดุ ฝ่ายการบริหารการคลัง กองคลัง ท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมไว้ว่า

“.....บริษัทที่ประมูลได้ มักกวมเวียนอยู่ในกลุ่มผู้รับเหมาท้องถิ่น.....บริษัท บี. เอส. แอนด์ บี. เอส. พัทยา เป็นบริษัทรับเหมาท้องถิ่นรายใหญ่ของเมือง ประมูลได้เป็นประจำ.....บริษัทตะวัน 1993 ก็เป็นผู้รับเหมาท้องถิ่น หากินเฉพาะในเขตพัทยา.....บริษัทบางแสนมหานครก็ตระเวนไปทั่วประเทศ แต่จะเน้นที่จังหวัดชลบุรี และภาคตะวันออกทั่วไป.....บริษัทสามประสิทธิ์ก็เป็นบริษัทในเมืองพัทยา แต่เขามีศักยภาพในการรับเหมาได้ถึงระดับประเทศด้วย.....จริงๆ แล้ว การคัดเลือกบริษัทที่จะมาทำงานรับเหมาได้สรรหาโดยเปิดเผย และสามารถตรวจสอบได้ ตรงตามระเบียบทุกอย่าง.....การที่บริษัทรับเหมาท้องถิ่นมักได้รับชัยชนะน่าจะเป็นเพราะว่ามีความพร้อมมากกว่า คุณลองคิดดู ถ้าบริษัทท้องถิ่นที่รับเหมาในพื้นที่ในท้องถิ่นประมูล เนื่องจากอยู่ในท้องถิ่นอยู่แล้ว ก็สามารถประหยัดในค่าเดินทางได้ และยังรู้จักแหล่งการผลิตภายในและวางท้องถิ่น และมีความชำนาญในพื้นที่มากกว่า การจะรู้วิธีลดต้นทุนในการเสนอประมูลจึงมีมากกว่าผู้รับเหมาที่เป็นคนนอกพื้นที่....”²³

²³ สัมภาษณ์ นาย ญ., พนักงานเมืองพัทยา, 16 มกราคม 2541.

แต่เมื่อไปสัมภาษณ์อดีตพนักงานระดับสูงของเมืองพัทยา และปัจจุบันเป็นรองปลัดเทศบาลแห่งหนึ่งได้กล่าวว่า

“...เมื่อก่อน การประมูลงานของเมืองพัทยา คนที่มาประมูลที่อยู่นอกกลุ่มจะไม่สามารถแม้แต่จะเข้ามาประมูล เพราะถูกไล่ให้ถอนตัวออกไปเสมอ ยิ่งในสมัยก่อน ใครคิดสู้ก็จะลากเอาตัวไปต่อข้างนอกเลย ผมเห็นกับตาที่เวลาประมูลสมัยก่อนที่มีการไล่หรือคุมประตูไม่ให้คนนอกกลุ่มเข้าไปร่วมประมูลกันบ้าง....แต่ปัจจุบันนี้การทำอย่างโจ่งแจ้งอย่างนี้น่าจะไม่มีอีกแล้ว”²⁴

ดังนั้นการผูกขาดหรือการตัดสินใจที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มพวกเดียวกับผู้ที่อยู่ในโครงสร้างอำนาจจึงจะเกิดขึ้นจริง หากพิจารณาจากความสัมพันธ์กันของบุคคลที่ประมูลงานได้ กับสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งที่เป็นคนกลุ่มเดียวกัน ประกอบกับบทสัมภาษณ์ของรองปลัดเทศบาลข้างต้น แต่จะต้องช่วยเหลือกลุ่มของตนโดยไม่ขัดต่อกฎระเบียบ หรือกฎหมายด้วย

จากประเด็นที่สามารถเห็นความเชื่อมโยงของกลุ่มที่อยู่ในอำนาจ กับนักธุรกิจที่ติดต่อกับเมืองพัทยานี้แล้ว ยังสามารถศึกษาการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในการตัดสินใจของกลุ่มที่ผูกขาดอำนาจในเมืองพัทยาซึ่งมีลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มแบบอุปถัมภ์ ที่ใช้เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มพรรคพวกของตนได้อีกจะยกบทสัมภาษณ์ในประเด็นอื่นๆ เช่นการเก็บภาษีอากร

การจัดเก็บภาษีอากรของเมืองพัทยาที่เป็นรายได้ของท้องถิ่นมีสามประเภท ได้แก่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีบำรุงท้องที่จะเป็นภาษีที่มีการเสียมากที่สุด และจัดเก็บได้น้อยที่สุด เนื่องจากผู้ที่ต้องจ่ายหลายคนจะเป็นคนในพื้นที่ชนบทในเมืองพัทยา หรือเป็นคนที่อยู่อาศัยอยู่นอกเขตเมืองพัทยาแต่มีที่ดินอยู่ในเมืองพัทยา และภาษีในส่วนนี้จะเก็บในอัตราที่ต่ำประชาชนจึงไม่ค่อยสนใจที่จะมาติดต่อย่อยจ่าย

สำหรับภาษีป้าย จะอยู่ในช่วง 5,000-50,000 บาท จะมีผู้เสียโดยการไม่แจ้งตามความจริงว่ามีป้ายใหญ่ขนาดเท่าไร หรือเป็นป้ายชนิดใด แต่โดยส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีการเสียมากเท่าไร เพราะเป็นภาษีที่คิดในราคาแพง

²⁴ สัมภาษณ์ นาย ร., รองปลัดเทศบาลแห่งหนึ่ง, 16 มกราคม 2541.

สุดท้ายคือภาษีโรงเรือนและที่ดิน เป็นภาษีที่จัดเก็บได้ไม่มากนัก และนิยม
 เสียมากที่สุด ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา โดยมีงานแผนที่ภาษีทำหน้าที่ระบุว่าพื้นที่ตรงใด
 ใครเป็นเจ้าของและใช้พื้นที่ในการปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนชนิดใด หรือเป็นที่ว่างเปล่าเพื่อที่
 จะให้งานผลประโยชน์ประเมินราคาอย่างถูกต้อง วิธีการหลีกเลี่ยงคือการแจ้งการใช้ประโยชน์
 จากอาคารผิดประเภท เช่น การปลูกตึกเพื่อเป็นโรงแรม แต่แจ้งว่าเพื่อทำที่อยู่อาศัยเป็นต้น
 ซึ่งทางแก้คือการส่งพนักงานไปประเมิน ณ สถานที่แห่งนั้น*

แต่เมื่อสัมภาษณ์พนักงานเมืองพัทยา งานผลประโยชน์ ฝ่ายพัฒนารายได้
 ท่านหนึ่งถึงอิทธิพลของสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่งที่มีต่อการเสียภาษี พบว่า

".....จริงๆ แล้วก็มีบ้าง ถ้าเป็นธุรกิจของพวกเขา ส.ม. ที่ยังอยู่ในอำนาจ
 เราก็ไม่ค่อยไปยุ่งเท่าไร คือไม่ได้ไปตามจีให้จ่าย.....ใช่ เราสามารถตามเก็บ
 ย้อนหลังได้จริงๆ ก็ยื่นหนังสือเตือนไปเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ แต่จะไม่ไปตาม
 จีเท่าที่นั่นเอง.....แต่จริงๆ แล้วรายได้ที่ขาดส่วนใหญ่ก็จากคนโดยทั่วไป
 พยายามเลี่ยง และเราก็มีพนักงานประเมินน้อยมากกว่า พวกนักการเมือง
 และคนกลุ่มเขาที่ต้องเกรงใจมีไม่มาก ไม่ใช่เม็ดเงินส่วนสำคัญที่หายไป"²⁵

นอกจากนี้ยังอาจศึกษาเรื่องของการก่อสร้างอาคารที่มีการสร้างอย่างผิดรูป
 แบบแต่ก็ยังสามารถทำได้ในเมืองพัทยาซึ่งคำตอบก็สามารถพบได้จากบทสัมภาษณ์ว่า

"....ส่วนใหญ่เป็นเพราะเจ้าของอาคารพยายามหลีกเลี่ยง คอยยื่น
 แบบขออนุญาตเป็นอย่าง แต่พอไปปลูกสร้างจริงก็ทำอีกอย่าง หรือเจ้าของ
 อาคารบางคนเต็มต้องการสร้างเพื่อการที่ได้แจ้งไว้ แต่ภายหลังได้ดัดแปลง
 อาคารและไม่แจ้งให้เราทราบ....ทางแก้คือมีนายตรวจเขตไปคอยดูแล....ส่วน
 ใหญ่เราจะรู้โดยสองวิธี คือการรู้เองจากนายตรวจเขต และรู้จากการร้องเรียน
 ของประชาชน....นายตรวจเขตเรามี 9 คน ใครว่างก็ไปตรวจ....จริงๆ แล้วถ้า
 มีหน่วยงานมาดูแลเฉพาะมีการตรวจสอบและประเมินผลจะทำให้ควบคุมได้ดี
 กว่านี้....การเลือกปฏิบัติก็มียอมมีบ้าง....ที่เป็นของกลุ่มนักการเมืองที่เป็น
 สมาชิกสภาฯ ก็มีบ้าง ผมเองก็เคยเสนอไปด้วย แต่ข้างบนเขาจะเอาจริงหรือ
 ไม่เท่ากัน ถ้าสั่งมาก็ทำได้ แต่ส่วนใหญ่ ส่งเรื่องขึ้นไปก็เห็นหายเงียบทุกที"²⁶

* รูปความจากการสัมภาษณ์ นาย ญ., พนักงานเมืองพัทยา, 16 มกราคม 2541

²⁵ สัมภาษณ์ นาย ฎ., พนักงานเมืองพัทยา, 16 มกราคม 2541.

²⁶ สัมภาษณ์ นาย ฎ., พนักงานเมืองพัทยา, 16 มกราคม 2541.

ดังนั้นจึงเข้าใจได้ว่า การกระจุกตัวของกลุ่มการเมืองหลักนี้ ซึ่งมีลักษณะการเชื่อมโยงสมาชิกกลุ่มโดยระบบอุปถัมภ์ จะส่งผลต่อการตัดสินใจในกิจการบริหารเมืองพัทยาแน่นอน เพราะจากการศึกษาข้างต้น ที่ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นกลุ่มเดียวกันของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีอำนาจตัดสินใจในการบริหารกิจการเมืองพัทยา กับนักธุรกิจที่ทำงานเป็นคู่สัญญา กับเมืองพัทยา ความเป็นกลุ่มเดียวกันของสมาชิกสภาเมืองพัทยาประเภทที่หนึ่ง และการไม่มีฝ่ายค้านในสภาเมืองพัทยา ประกอบกับเหตุผลทางหลักการของระบบอุปถัมภ์ดังที่ได้อธิบายไว้แล้ว จึงน่าจะเชื่อได้ว่า การกระจุกตัวของอำนาจของชุมชนเมืองพัทยา ที่กระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่ม ซึ่งได้แก่กลุ่มการเมืองหลักและผู้อุปถัมภ์รวมทั้งผู้รับการอุปถัมภ์จากกลุ่มการเมืองหลัก ซึ่งกลุ่มดังกล่าวจะเป็นกลุ่มที่เข้าไปอยู่ในโครงสร้างอำนาจของเมืองพัทยา โดยเป็นชนชั้นนำทางการเมืองเป็นหลัก ซึ่งล้วนมีฐานอำนาจทางเศรษฐกิจรองรับอยู่ โดยที่เข้าไปมีตำแหน่งทางการเมืองและการบริหารด้วย มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มที่กระจุกอำนาจแบบอุปถัมภ์ ย่อมจะต้องส่งผลต่อการตัดสินใจในการบริหารกิจการของเมืองพัทยาดังที่ปรากฏตัวอย่างในโครงการประมูลสร้างถนน หรืออุปถัมภ์น้ำเสียข้างต้น ส่วนเรื่องของภาษีก็แสดงให้เห็นถึงการได้สิทธิพิเศษของบุคคลที่อยู่ในโครงสร้างอำนาจ ที่ย่อมได้รับการเลือกปฏิบัติดังที่ได้กล่าวไปแล้ว การศึกษาครั้งนี้ จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า "อำนาจของชุมชนเมืองพัทยามีลักษณะกระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่ม ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่นเมืองพัทยา และมีผลต่อการตัดสินใจในการบริหารกิจการของเมืองพัทยา"

อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ไม่ได้ชี้ว่าการที่กิจกรรมต่างๆ ในการตัดสินใจอยู่กับกลุ่มคนกลุ่มเดียวดังกล่าวนั้น หรือการทำให้พวกพ้อง เป็นสิ่งที่ไม่ดี และทำให้เมืองพัทยามีปัญหาในทางการบริหารกิจการของเมือง เพราะจากบทสัมภาษณ์พบว่า ปัญหาการบริหารไม่ว่าจะเป็นการสร้างอาคารไม่ถูกแบบ การจัดเก็บภาษีได้ไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ฯลฯ นอกจากส่วนหนึ่งเกิดจากการเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มครองอำนาจเมืองพัทยา ทำให้ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้อย่างเต็มที่ แต่ปัญหาที่มาจากสำนึกของนักธุรกิจ หรือประชาชนในเมืองพัทยาที่ต้องการจะไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ หรือกฎหมายที่กำหนดไว้ ก็สำคัญไม่แพ้กัน การกล่าวโทษการผูกขาดอำนาจทางการเมืองทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาเมืองพัทยอย่างเดียวนั้นไม่ได้ แต่ต้องโทษปัจจัยทางเทคนิค เช่นจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ระบบการควบคุมการทำงานของพนักงานเมืองพัทยายังหละหลวม ขาดการติดตาม และประเมินผลงานที่ได้ทำไว้ เช่นการอนุญาตให้เจ้าของอาคารสร้างอาคารแล้ว ต้องมีการตรวจสอบสภาพอาคารเป็นระยะๆ ด้วย เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า การผูกขาดอำนาจในกลุ่มหรือเมืองพัทยามีการกระจุกตัวของอำนาจอยู่เฉพาะกลุ่ม ซึ่งเป็นกลุ่มที่รวมกันโดยอาศัยความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ และกลุ่มดังกล่าวย่อมต้องช่วยเหลือกันในระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยจะเป็นกลุ่มที่อยู่ในโครงสร้าง

อำนาจหรือเป็นคนชั้นนำในเมืองพัทยาด้วย การที่กลุ่มคนใดที่มีความสัมพันธ์กันในกลุ่มแบบอุปถัมภ์ฟิงพา ย่อมหมายความว่าคนกลุ่มดังกล่าวย่อมต้องเห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มพวกพ้องของตนสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด ดังนั้นเมื่อคนกลุ่มดังกล่าวเข้าไปอยู่ในโครงสร้างอำนาจ มีอำนาจในการตัดสินใจในกิจการต่างๆ ของเมืองพัทยา โดยอำนาจการตัดสินใจเป็นอำนาจตามดุลยพินิจ ประกอบกับไม่ได้มีการควบคุมจากคนกลุ่มอื่น การกระทำที่จะเอื้อต่อประโยชน์ของพรรคพวกคนย่อมเกิดโดยธรรมชาติของกลุ่มผลประโยชน์ แต่การระบุว่าผลจากการกระทำที่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มของคนนั้นเป็นสิ่งดีหรือเลวยังไม่สามารถระบุได้ชัดเจน เนื่องจากจะหาข้อมูลมาพิสูจน์ว่าดีหรือเลวนั้นทำได้ยาก เพราะจะต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพของงานที่ให้กลุ่มพวกตนทำว่าได้มาตรฐานหรือไม่ เพียงใด และการให้กลุ่มคนที่ไม่ใช่พวกหรือกลุ่มเดียวกับคนทำ ก็ไม่อาจรับประกันได้อีกว่า จะมีผลงานที่ดีกว่าให้กลุ่มพวกตนทำ หรือจะไม่มีข้อบกพร่อง และจะทำให้ได้งานที่ได้มาตรฐานกว่า

แต่อย่างไรก็ตาม หากสามารถทำให้เกิดการแข่งขันกันอย่างเท่าเทียม ไม่มีการเล่นพรรคเล่นพวก และมีระบบตรวจสอบคุณภาพงานอย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมจะทำให้การบริหารงานได้ผลงานที่ดีกว่าการทำในระบบผูกขาด เพราะการแข่งขันโดยเฉพาะการแข่งขันกันอย่างเสรี วัดกันด้วยความสามารถที่แท้จริง จะทำให้ทุกฝ่ายที่ต้องการได้งานมีการพัฒนาแข่งขันกัน ระบบการแข่งขันจะทำให้มีการพัฒนามากกว่าเพราะอยู่ในภาวะที่บีบคั้นในการต้องสร้างศักยภาพให้เหนือกว่า ดังนั้นเราจึงเรียกการแข่งขันอย่างเสรี และวัดกันที่ความสามารถว่า ระบบคุณธรรม (merit system) และเรียกการเล่นพรรคเล่นพวก เส้นสาย หรือความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจว่า ระบบอุปถัมภ์ (spoil system) และในการทำงานปัจจุบัน ระบบคุณธรรมก็เป็นที่ยอมรับว่าเป็นระบบที่เหมาะสมในการจัดสรรคนมากกว่า และเกิดความยุติธรรมและเท่าเทียมมากกว่า แต่สภาพของเมืองพัทยามีการใช้ระบบอุปถัมภ์ในทุกกระบวนการมานานและฝังรากลึกจนยากที่จะนำระบบคุณธรรมมาใช้ได้ และระบบอุปถัมภ์นี่เองที่เป็นสาเหตุให้เมืองพัทยามีสภาพการเมืองที่ไม่มีการแข่งขัน และมีลักษณะกระจุกตัวอยู่เฉพาะกลุ่มดังที่ปรากฏในปัจจุบัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย